

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 27 maj justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:802

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:802 Det framtida ålfisket

av Runar Filper (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 2 september 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 15 juni 2021

Näringsdepartementet

Jennie Nilsson (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:803

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:803 Upphörandet av det allmänna uppdraget

av Runar Filper (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 2 september 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 15 juni 2021

Näringsdepartementet

Jennie Nilsson (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Prot. 2020/21:143
17 juni

Interpellation 2020/21:804

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:804 Svenskt kustfiske
av Runar Filper (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 2 september 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 15 juni 2021

Näringsdepartementet

Jennie Nilsson (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:805

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:805 Ett projekt för att rädda ask och alm
av Staffan Eklöf (SD)

Interpellationen har överlämnats till statsrådet Nilsson och kommer att
besvaras torsdagen den 2 september 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 15 juni 2021

Näringsdepartementet

Jennie Nilsson (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:823

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:823 Åtgärder mot olagligt cabotage på vägarna
av Jessica Thunander (V)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 9 september 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 15 juni 2021

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Anf. 1 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Sverige ska vara ett tryggt land för alla; det är grundläggande för att vårt samhälle ska hålla ihop. Samhället ska vara starkt nog att skydda människor från allt från vardagsbrott till grov organiserad brottslighet.

Att öka tryggheten i samhället är en av regeringens och Socialdemokraternas viktigaste prioriteringar. Detta kräver ett hårt, tålmodigt och beslutsamt arbete över lång tid och på en lång rad områden i samhället, både med brottsbekämpning och med insatser för att människor inte ska dras in i kriminalitet.

Den enskilt viktigaste satsningen för att öka tryggheten i Sverige är fler poliser på gator och torg och fler polisanställda som kan klara upp brott. Det var därför vi satte upp målet om 10 000 fler polisanställda. Fler poliser på våra gator och torg ökar tryggheten för oss alla.

Sedan början på polistillväxten 2016 har antalet polisanställda ökat med över 5 000. Det har aldrig någonsin funnits så många anställda poliser. I dagsläget har myndigheten vuxit med 21 procent sedan den 31 december 2015, och man är nu över 34 000 polisanställda, vilket är det största antalet någonsin.

Utvecklingen är mycket glädjande, men den får inte tas för given. Att vi nu ser fler poliser är resultatet av politiska prioriteringar, där våra satsningar på Polismyndigheten och polisutbildningen ger resultat.

Många fler poliser håller nu också på att utbildas. Jag hoppas att utskottets ledamöter tog tillfället i akt att glädja sig åt att vi för två veckor sedan fick ut ytterligare en kull polisaspiranter. 401 nya aspiranter gick ut på sin sista del av polisutbildningen, vilket innebär att totalt 766 personer genomför aspirantutbildningen under kommande halvår och tar examen som nya, utbildade poliser i november.

Till detta kan man också glädja sig åt att 71 personer nu har inlett den funktionsinriktade polisutbildning för civilt anställda i myndigheten som nu startar och att drygt 2 800 studenter befinner sig i de olika polisutbildningarna.

Jag kan bara instämma i vad rikspolischefens sa när man informerades och gick ut med detta: Arbetet med att bli ännu fler poliser sker fortsatt med oförminskad kraft.

Vår grundläggande trygghet måste gå först, och fler poliser är A och O i bygget av ett starkare samhälle.

Fru talman! Gängbrottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem som ska bekämpas från alla håll av samhället, och mäns våld mot kvinnor likaså. Med ett sextiotal skärpta lagar, mer resurser och en starkare och effektivare rättskedja flyttar vi helt enkelt fram positionerna. Åtgärdsprogrammet mot gängvåldet i Sverige är vi nu mitt uppe i att förverkliga. Det handlar om både skärpta straff och nya kraftfulla verktyg till brottsbekämpande myndigheter men också om sociala insatser som stoppar rekryteringen till gängen på lång sikt.

I går presenterade regeringen ytterligare ett brett åtgärdsprogram kring mäns våld mot kvinnor som förstärker arbetet utifrån den tioåriga nationella strategi som vi redan har på området. Det är ett åtgärdsprogram med 40 punkter som innehåller straffskärpningar, insatser för att förebygga våld, skydd för våldsutsatta och mycket mer.

Dessa båda åtgärdsprogram samlar verkligen den politiska kraften på bredden när det gäller att möta två av de stora samhällsutmaningar som vi i vårt utskott har att jobba med. Det är två kraftfulla paket som sätter frågorna i sin breda kontext. Här är en växande polismyndighet otroligt viktig, och många gånger helt avgörande, tillsammans med ett starkt rättsväsen.

Fru talman! Betänkandet som vi debatterar här i dag omfattar de motioner om polisfrågor som har skrivits under den allmänna motionstiden. Vi avslår de allra flesta – ibland för att vi inte tycker att de är bra nog. Men många gånger gör vi det därför att vi inte anser att politiken ska vara inne och detaljstyra exakt hur myndigheten ska organisera sitt arbete.

Vi har med den stora polisreformen sagt att det ska vara en gemensam myndighet och satt ramarna för myndighetens arbete. Jag tror inte att myndigheten blir bättre för att vi här i riksdagen varje år utifrån motioner fattar beslut om man ska ha den ena enheten eller den andra och hur man ska jobba eller prioritera.

Andra motioner avslår vi för att ett arbete i den inriktning som motionären föreslår redan pågår inom Regeringskansliet eller för att riksdagen redan gjort tillkännagivanden i frågan.

Det finns två frågor som jag kort vill beröra. Den första handlar om beredskapspolisen. Beredskapspolisen avvecklades för drygt åtta år sedan, efter att ha använts i mycket begränsad utsträckning. Även med beaktande av att det säkerhetspolitiska läget har förändrats anser vi att en avvägning mellan behov, nyttjandegrad och kostnad resulterar i att det inte finns tillräckliga skäl att återinföra beredskapspolisen.

Frågan om en förstärkningsresurs till polisen har uppmärksammats av Försvarsberedningen och kan väntas bli föremål för vidare överväganden. I sammanhanget bör det bland annat utredas om en sådan förstärkningsresurs kan byggas på en plikt för till exempel nyligen pensionerade poliser eller sådana som övergått till annan karriär. Vi vill inte i det här läget föregripa en sådan översyn.

Den andra frågan handlar om hantering av spårsäkringssatser vid sexualbrottsutredningar. Utskottet ser allvarligt på de uppgifter som har framkommit i medierna om brister när det gäller Polismyndighetens hantering av spårsäkringssatser vid sexualbrottsutredningar.

Brottsoffer som genomgår undersökning i spårsäkringssyfte – med allt vad det innebär för den personliga integriteten – måste enligt vår mening mötas med största respekt. Vi anser därför som ett enigt utskott att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att Polismyndighetens nationella riktlinjer för spårsäkringssatser vid dessa utredningar följs i hela landet.

Steg för steg, med beslutsamhet och uthållighet, ska vi trycka tillbaka kriminaliteten och göra Sverige tryggare.

Jag yrkar bifall till reservation 9.

Anf. 2 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Moderaterna är Sveriges polisparti. Vi står på polisens sida.

Vi lägger 1,1 miljard mer i budgeten än vad regeringen lägger på polisen. Vi lyssnar på polisernas önskelista både vad gäller mer resurser och vad gäller bättre verktyg. Det är samtidigt värt att notera att regeringen lägger dubbelt så mycket pengar på bistånd som de lägger på Polismyndigheten.

Många poliser och åklagare runt om i Sverige gör just nu ett hästjobb för att vända den negativa utveckling med grov organiserad brottslighet som vi ser. Politiken måste stå på deras sida. För Moderaterna är detta en självklarhet. Jag vill därför rikta ett tack till alla poliser men också till åklagare som gör ett fantastiskt jobb. Det kan säkert upplevas som att ens eget bidrag är litet och att man ibland kämpar i motvind. Men låt mig då säga att varje pusselbit, varje enskilt ingripande, gripande och anhållande som sker är otroligt viktigt för att vi tillsammans ska se till att göra Sverige tryggt igen. Så stort tack!

Moderaterna litar på polisen. Men vi litar inte på regeringen. Vi har en situation som är mycket allvarlig med skjutningar, sprängningar och sexualbrott. Det grova våldet ökar. I många delar av Sverige saknas kontroll, och den svenska rättsstaten har i delar ersatts av klaners eller gängkriminalitets regler.

Samtidigt har vi en regering som inte gör det som krävs för att vända utvecklingen. Och vårt utskott, justitieutskottet, visar på just detta. I förmiddags kunde vi i justitieutskottet se att ungefär 100 tillkännagivanden har riktats från oss i riksdagen till regeringen. Detta om något är ett underkännande av regeringens kriminalpolitik.

Det betänkande som vi debatterar här i dag innehåller två tillkännagivanden. Det ena handlar om beredskapspolisen som vi moderater tillsammans med en majoritet skulle vilja återinföra, eftersom verkligheten nu ser annorlunda ut än för åtta år sedan. Den ökade gängkriminaliteten, det ökade grova våldet och det förändrade säkerhetspolitiska läget gör att man måste titta på olika typer av åtgärder, där ett återinförande av beredskapspolisen skulle kunna vara en.

Det andra tillkännagivandet handlar om spårsäkring vid sexualbrottsutredningar. Vi vet att sexualbrotten ökar och har gjort det sedan Stefan Löfven tillträdde som statsminister. Det är ytterst bekymmersamt och någonting som man måste vara beredd att ta till alla verktyg för att minska.

När det gäller polisen ser vi att polistätheten i Sverige är riktigt dålig. Sverige har ungefär lika många poliser nu som 2010. Enda skillnaden är att vi 2010 hade 1 miljon färre personer som bodde i det här landet. Det innebär alltså att vi har färre poliser nu per capita än vi hade för tio år sedan. Detta visar också den internationella utblicken, nämligen att vi har den tredje sämsta polistätheten i Europa. Bara Danmark och Finland är sämre än Sverige.

Tyvärr brukar det vara så nu för tiden i mätningar som kommer när vi jämför oss med andra europeiska länder, alltså att vi faktiskt är sämst i klassen vad som än mäts. Det handlar om skjutningar, polistäthet och arbetslöshet. Oavsett i vilka internationella mätningar man väljer att jämföra Sverige med andra länder verkar vi vara riktigt dåliga och ligga i botten.

När det kommer till antalet poliser är förhoppningen att vi ska nå målet att det ska vara 10 000 fler polisanställda till 2024. Men en viktig del av denna satsning var att 7 000 av dessa 10 000 skulle vara just poliser och 3 000 skulle vara andra polisanställda. Detta verkar bli riktigt svårt att nå även om man tittar på de mest gynnsamma scenarier. Vi från Moderaterna kommer inte att acceptera något siffertrixande, utan målsättningen om att två tredjedelar av de polisanställda faktiskt ska vara poliser måste fortsatt ligga fast.

Även när vi tittar på antalet poliser i yttre tjänst ser vi att det har minskat. När man tittar på vad olika representanter säger som anledning till detta nämns arbetsförhållandena och arbetsvillkoren för poliser i yttre tjänst. Detta tycker jag är viktigt, eftersom det i det betänkande som vi just nu debatterar finns förslag om till exempel att en polis som blir spottad på eller utsatt för våld ska ha rätt till kränkningsersättning. Detta säger regeringen nej till. Det är inte att stå på polisernas sida.

Jag satte nästan kaffet i vrångstrupen när jag häromdagen, som många andra, läste om att den socialdemokratiska finansministern vill jaga gängkriminella i deras mardrömmar. Det är väl ingen som tror att Socialdemokraterna är ute efter att jaga gängkriminella i deras mardrömmar. Om det är något som regeringen och Socialdemokraterna är ute efter är det att jaga vanliga invånare som går upp på morgonen, går till jobbet, betalar skatt, åker hem till sitt hus eller sin lägenhet och sätter in sina sparade och skattade pengar på ett ISK-konto. Det är dessa människor som gör rätt för sig. Det är dessa människor som regeringen och Socialdemokraterna jagar i mardrömmarna, inte de gängkriminella, tyvärr.

Jag vill med detta yrka bifall till reservation 24, under punkt 23, från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna om kränkningsersättning till poliser. Jag hoppas att den kan vinna bifall i denna kammare.

Anf. 3 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Innan jag går in i debatten om betänkandet vill jag för Sverigedemokraterna i enlighet med 13 kap. 4 § regeringsformen yrka på att riksdagen ska förklara att statsminister Stefan Löfven inte åtnjuter riksdagens förtroende. Jag lämnar härmed över namnunderskrifterna.

Fru talman! Svensk polis har i dag stora utmaningar jämfört med för bara några år sedan. Antalet skjutningar har under 2020 ökat med nästan 10 procent, och antalet avlidna har ökat med 12 procent. Det är uppenbart att målsättningen att minska antalet skjutningar och det dödliga våldet inte har uppnåtts. Under 2021 har vi dock kunnat se en nedgång av det dödliga våldet tack vare att svensk polis har fått ta del av uppgifter från fransk polis och FBI. Men det är bara en tillfällig nedgång. Om inte svensk polis får de resurser som de behöver för att upprätthålla trycket mot de kriminella miljöerna kommer detta, som sagt, att vara bara en tillfällig nedgång.

Det är enkelt att lägga det yttersta ansvaret på polisen, men polisen utför bara sitt arbete utifrån de förutsättningar som vi har gett dem. Ansvaret ligger framför allt på regeringen, vars löften om att den grova kriminaliteten ska minska inte har uppfyllts.

Var och varannan dag rapporteras det om skottlossningar med skottskador som följd, många gånger med dödlig utgång, våldtäkter, rån, och då även av barn. Flera av dessa brott kommer till sjukvårdens och rätts-samhällets kännedom. Men under ytan finns beskyddarverksamhet, drog-handel och social misär som utgör grogrunden för framtida brottslighet.

Fru talman! Polisen behöver få bättre förutsättningar för att kunna ingripa tidigt gentemot de personer som begår sitt första brott. Den som rånar jämnåriga i dag är den som skjuter och spränger i morgon om vi inte lyckas sätta stopp för denna utveckling.

De senaste åren har vi kunnat se en ökad polarisering i samhället, och i många utanförskapsområden är tilltron till samhället och i synnerhet till polisen på tillbakagång. I takt med att dessa områden växer ökar otryggheten, trångboddheten och skolsegregationen, vilket underlättar för de grovt kriminella att flytta fram sina positioner.

Den alltmer tydliga segregationen leder till en ökad otrygghet, vilket givetvis ger direkta konsekvenser för polisen och deras möjligheter att arbeta både brottsbekämpande och brottsförebyggande.

Fru talman! Vad är då lösningen på detta? Jo, det är att se till att polisyrket uppvärderas genom kraftigt höjda löner, bättre arbetsvillkor, betald polisutbildning och att poliser blir avlastade av civilt anställda i fråga om icke-polisiära arbetsuppgifter och inte minst genom en effektivisering av polisens arbetsuppgifter.

Polismyndigheten behöver inte bara anställa fler poliser utan även ges möjlighet att frigöra resurser och då främst för de poliser som arbetar i yttre tjänst. Enligt uppgifter från Polisförbundet skulle Polismyndigheten kunna frigöra uppemot 750 poliser i yttre tjänst om man anställde 375 assistenter.

En betydande del av polisens verksamhet går åt till att ta hand om berusade personer och personer med psykisk ohälsa. Polisen tar årligen hand om cirka 60 000 berusade personer. De har inte begått något brott, men välutbildade poliser skjutsar dem, låser in dem och har sedan koll på dem i en tillnyktringscell. Är dessa personer inte våldsamma borde det vara en uppgift för sjukvården eller någon annan lämplig enhet.

Andra exempel är att polisen tar hand om hundar och katter. De transporterar personer långa sträckor genom landet. När socialtjänsten och andra har gått hem är det polisen som är kvar. Polisen tar hand om samhället när många andra inte är närvarande. Polisen finns där året runt, dygnet runt och gör en massa saker som inte märks i statistiken eftersom dessa arbetsuppgifter inte mäts.

Fru talman! Det är inte rimligt att poliser med flerårig utbildning ska utföra arbetsuppgifter där polisiär kompetens inte krävs. Därför bör en utredning tillsättas med uppgift att se över vilka ansvarsområden som i dag ligger på polisen och som kan tas över av andra enheter eller civilanställd personal för att frigöra polisiär kompetens.

Om vi vill ha högre polisen närvaro och bättre brottsbekämpning behöver vi se över hur resurserna fördelas i samhället och vem som ska ansvara för vilka arbetsuppgifter. Det är även nödvändigt att polisens verksamhet följs upp både kvantitativt och kvalitativt på ett ändamålsenligt sätt samt att det sker ett större ansvarskrävande från respektive regionpolischef och dennes ansvarsområde.

Vi behöver dessutom fler chefer och polisanställda med polisexamen och erfarenhet av polisiärt arbete. Polismyndighetens arbete kräver polisiär kompetens, och det är viktigt att fler högt uppsatta poster inom Polismyndigheten har krav på både polisiär utbildning och erfarenhet av polisiärt arbete. Genom fler karriärvägar blir det även ett led i att öka incitamenten för poliser att stanna kvar i yrket.

Fru talman! Undersökningar visar att hot och våld mot poliser har blivit allt grövre, och det är vanligt att polisiära ingripanden filmas av allmänheten. Två av tre poliser säger i en undersökning gjord av Polisförbundet att hot och våld mot poliser har ökat de senaste åren.

Hälften av poliserna säger att våldet och hoten dessutom har blivit allvarligare, vilket har lett till att det har blivit allt vanligare att poliser efterfrågar skyddade personuppgifter. Enligt en undersökning från Polisförbundet anser 72 procent av de tillfrågade poliserna att skyddet av deras id-uppgifter är otillräckliga. Sverigedemokraterna anser därför att samtliga poliser som efterfrågar skyddade personuppgifter ska beviljas det.

Det är även angeläget att rätten till kränkingsersättning för poliser stärks. Ingen ska behöva utstå våld, hot eller kränkningar i sin yrkesutövning. I förlängningen riskerar det att bli ett demokratiproblem om enskilda poliser inte vågar utföra sitt arbete på grund av rädsla för att de själva eller deras anhöriga ska bli utsatta för våld, hot eller trakasserier.

Fru talman! I betänkandet finns det ett förslag om tillkännagivande gällande återinförande av beredskapspolisen. Före nedläggningen utgjorde beredskapspolisen en resurs om cirka 1 500 personer. Dessa kunde med kort varsel sättas in som förstärkning till den ordinarie polisen. I Stockholmsområdet kunde 300 man kallas in på under två timmar. Tyvärr användes inte denna resurs i den omfattning som Polismyndigheten begärde på grund av att majoriteten av ansökningarna avslogs av den dåvarande Rikspolisstyrelsen. När resursen avvecklades 2012 var det en av anledningarna.

Nu finns goda anledningar att ompröva beslutet och återinföra beredskapspolisen. Polismyndighetens personalresurs är i dag underdimensionerad. Samhället blir alltmer otryggt, den organiserade brottsligheten har ökat och hotet från terrorism är ständigt närvarande. Den skulle därför vara en utomordentlig extra resurs att vid behov kalla in för att med kort framförhållning avlasta och förstärka polisen.

Jag yrkar bifall till reservation 14.

Anf. 4 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Under våren har våra arbetsformer i riksdagen diskuterats en del. Pandemin och de anpassningar vi har behövt göra har påverkat våra arbetssätt, och kanske har det också väckt nya idéer om hur vi kan förnya oss och utveckla våra metoder.

Något som inte berörts direkt i det sammanhanget och som jag tänker på nu när vi ska debattera betänkandet om polisfrågor är hur långa ledtider vi har för motionsbetänkanden. Jag vet inte hur det är med er andra, men de motioner som vi nu debatterar jobbade jag med för ett år sedan. Och, fru talman, det hinner hända mycket på ett år. Vi har ett instrument till vårt förfogande för att kunna skjuta in viktiga förslag när behov uppstår: utskottsinitiativ.

Fru talman! Gängvåldet är ett allvarligt hot mot tryggheten i Sverige. Under flera år har de kriminella gängerna tillåtit växa sig starkare och farligare. Ansvarvilar på flera regeringar som har underskattat detta allvarliga hot, men om vi ska lösa detta stora samhällsproblem gör vi klokt i att rikta blicken framåt och ta fram slagkraftiga åtgärder som träffar just gängvåldet och inte skjuter bredvid målet.

Flera partier arbetar hårt och föredömligt med att ta fram ny politik på detta viktiga område och många andra områden också, och flera av förslagen är bra. Det finns dock sådant som är mindre bra och som medför allvarliga risker som måste beaktas, såsom det förslag som vi debatterade i går, att låta polis och åklagare få möjlighet att använda hemliga tvångsmedel mot personer mot vilka det saknas brottsmisstanke.

En sådan möjlighet kan kanske vara verksamt, trots att forskningsstöd saknas för att så skulle vara fallet, men risken är mycket stor att rättsvårdande myndigheter kommer att lägga mycket tid och resurser på att följa upp sådant som inte alls visar sig vara fråga om brott. Sådana missförstånd riskerar också att drabba en enskild som utsätts för dessa tvångsmedel hårt. Förhoppningsvis kommer ingen att bli oskyldigt dömd, men bara att som oskyldig bli delgiven misstanke om brott skulle för de allra flesta vara en svår kränkning. Ännu större blir den kränkningen om det går så långt att den misstänkte häktas och frihetsberövas.

Att fler åtgärder behövs står samtidigt utom allt tvivel. Det finns dock alternativa sätt att höja den brottsbekämpande förmågan, utan de risker som ett frisläppande av hemliga tvångsmedel skulle medföra. Vid förmiddagens sammanträde i justitieutskottet i dag lade jag fram ett förslag till utskottsinitiativ med sex åtgärder mot i första hand gängvåldet men som också träffar annan våldsbrottslighet.

I gårdagens debatt, och även i andra sammanhang, har jag argumenterat för att det finns alternativa sätt att åstadkomma den brottsbekämpande förmågehöjning som hemliga tvångsmedel utan brottsmisstanke skulle förväntas åstadkomma. De två första förslagen är direkt inriktade mot just detta.

Det första är att skärpa straffen för förberedelse till de brott som normalt är aktuella vid gängbrottslighet, exempelvis våldsbrott, narkotikabrott och allmänfarlig ödeläggelse, så att straffvärdet kommer upp i den nivå att hemliga tvångsmedel kan användas.

Det andra är att införa en ny påföljd, en restriktionsdom, som kan utdömas självständigt eller utöver ett fängelsestraff och som innebär att en dömd för brott som normalt är aktuella vid gängbrottslighet under restriktionsdomens strafftid kan vara föremål för hemliga tvångsmedel och restriktioner som allvarligt försvårar möjligheten att oupptäckt begå nya brott. Detta i sig löser inte problemet med att definiera vad som är ett kriminellt gäng, något som kanske är min huvudsakliga kritik mot förslaget om hemliga tvångsmedel utan brottsmisstanke, men det träffar just konstaterade våldsbrottslingar väl.

Det tredje är att se över påföljderna för samtliga brott som normalt är aktuella vid gängbrottslighet, syftande till att förlänga strafftiden för upprepade återfallsförbrytelser. Skärpta straff har sällan någon avskräckande effekt i dessa fall, men det innebär att den dömda berövas möjligheten att begå nya brott under strafftiden och att kriminalvården får längre tid att

arbeta med en intagens våldsprömatik. Och ett drabbat lokalsamhälle får förstås en större chans till återhämtning. Det kan noteras att åtgärder mot våldsbrott även träffar andra allvarliga rättsområden, exempelvis våld i nära relationer.

Det fjärde gäller ett förtydligande av vår gemensamma ambition att stärka vittnesskyddet genom att skärpa straffen för övergrepp i rättssak. Detta tillgodoses i viss utsträckning genom överenskommelsen i 34-punktsprogrammet, men ett viktigt tillägg är att straffet måste vara minst två år eftersom det ger polis och åklagare tillgång till fler verktyg att arbeta med.

Det femte är att fortsätta utbyggnaden av polisen så att polistätheten motsvarar minst en europeisk standardnivå. Den expansion med 10 000 fler polisanställda som enligt januariavtalet och en bred enighet i riksdagen ska åstadkommas till 2024 är bra, men det kommer sannolikt inte vara tillräckligt. Vi ligger en bra bit under snittet i Europa i dag. I praktiken ligger vi kanske runt 1,6 eller 1,7 poliser per 1 000 invånare. Fullt utbyggt 2024 kommer expansionen att leda till ungefär 2,4 poliser per 1 000 invånare. Vi behöver komma upp minst på en europeisk nivå, som ligger runt 3,1 och kanske ännu mer, eftersom Sverige är ett glesbefolkat land.

Det sjätte, fru talman, är att polisen behöver bli effektivare. Det finns flera sätt att åstadkomma detta. Ett sätt är att basera mer av metodutvecklingen på den forskning som faktiskt finns. För att få fart på polisforskningen i Sverige behöver polisutbildningen tilläggas den sista pusselbiten för att ge en akademisk examen. Detta ger en bredd och en grund till forskningen som vi behöver.

Den sista punkten ligger i närheten av vår reservation 15 i betänkandet, om polisutbildningens utformning, och jag vill därför yrka bifall till den.

Avslutningsvis vill jag tacka för den breda stöd som visats för Centerpartiets punkt om spårsäkring vid sexualbrott. Både Socialdemokraternas och Moderaternas företrädare lyfte upp denna punkt, som är oerhört viktig. Det ger en särskild tillfredsställelse att få gehör för så viktiga policyförslag. När det dessutom är en enig riksdag som ställer sig bakom dem blir det ännu bättre.

Fru talman! Om inget oförutsett inträffar blir detta min sista kammardebatt före sommaruppehållet. Jag vill därför passa på att önska talmanen, kammarkansliet, vårt tappra utskottskansli och alla kollegor i utskottet en riktigt trevlig sommar.

Anf. 5 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet vill ha en närvarande, lokalt förankrad och kunnig polis som finns från landsbygden till förorten. Vi vill ha fler poliser. De ska kunna sitt bostadsområde, ha en sjyst lön och en bra arbetsmiljö och vilja göra Sverige till ett tryggt land för alla. Polisen har ett av de finaste uppdrag man kan ha: att skapa ett Sverige där alla är trygga och säkra och litat på varandra.

Sverige sticker ut när det gäller gängkriminalitet och skjutningar. Många är alltför ofta alldeles för otrygga. Sprängningar och skjutningar sker alltför ofta. Känslan av sammanhållning är svag just nu – Sverige slits isär på grund av ökade klyftor mellan bostadsområden och mellan människor.

Samhället är mer komplext, och så även brottsligheten. I dag är det komplicerat att utreda brott. Det krävs många olika kompetenser, från hur brottsoffer reagerar i kris och att knyta ett förband till att hantera en stor mängd information, som den som kom när Encrochat knäcktes. Det krävs en extremt kunnig polis.

För att polisen ska kunna göra ett bra arbete måste stödet för polisen vara stort. Det är det tyvärr inte inom alla grupper. Det sker missförstånd och otydlig kommunikation från polisen, vilket gör att det är svårt att greppa till exempel varför Nordiska motståndsrörelsen fick demonstrera utanför RFSL:s lokaler i Almedalen för ett par år sedan. Det var något som gjorde att oerhört många hbtq-personer, och många andra, kände en stor rädsla för sin säkerhet. Beslutet kan ha varit rätt fattat utifrån lagstiftningen, men det skapade oro och rädsla.

Polisens arbete med att kommunicera och arbeta vid demonstrationer måste bli bättre. Vänsterpartiet vill se utbildningsinsatser när det gäller hetslagstiftningen och ordningslagen.

Det sker i dag ett mångfaldsarbete inom polisen, och detta är bra. Men arbetet fokuserar väldigt mycket på vilka som rekryteras till Polismyndigheten och inte lika mycket på hur polisens arbete ska ske.

Det finns djupa normer inom poliskåren. Det är den vita mannen som är normen, och det är utifrån detta som delar av arbetet fortfarande pågår.

Alltför ofta cirkulerar videor på ingripanden av polisen där det går riktigt fel. Det används övervåld, och den misstänkte behandlas på ett sätt som både ser ut att vara och upplevs som väldigt brutalt.

Jag kontaktas återkommande av personer angående polisens beteende vid ingripanden. Jag ser vad ordningsmakten gör mot afrosvenskar, mot ensamkommande flyktingbarn från Afghanistan och mot varenda person som har en annan etnisk bakgrund. Det gör mig förbannad. Det gör förbaskat ont att rättsväsendet inte har kommit längre än att basera sina ingripanden på fördomar.

Etnisk profilering sker alltför ofta. Rapporten *Slumpvis utvald* av Civil Rights Defenders och kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet visar på att det inte handlar om ruttna äpplen inom kåren, om enskilda händelser eller om att det är i vissa bostadsområden med annan etnisk sammansättning som detta sker. Det är bara dåliga ursäkter. Etnisk profilering från polisen sker ändå. Personer grips, och våldsamma metoder används mot personer som påfallande ofta sticker ut från den vita svenska normen. Detta är förbjudet.

Därför behövs det en generell och långsiktig kompetenshöjning, inte bara för lokalpoliser som arbetar i utsatta områden utan för polisen generellt. Det handlar om mångkulturell kompetens och om att polisarbetet är komplext och svårt. Därför krävs det extremt mycket kunskap. Men det handlar framför allt om att vi lever i en rasistisk samhällskontext där förlegade normer fortfarande styr alltför mycket.

Därför yrkar jag bifall till reservation 21.

Innan jag är klar, fru talman, vill jag ta upp beredskapspolisen, som ett tillkännagivande i dagens betänkande handlar om.

Vänsterpartiet vill gärna se att vi återinför beredskapspolisen, som avskaffades 2012. Det handlar om att civilpliktiga poliser kan förstärka

ordinarie personal vid särskilda händelser. Vänsterpartiet skulle gärna vilja se en utredning av hur införandet av en beredskapspolis skulle kunna gå till.

Anf. 6 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Sverige är på väg att tappa greppet om det eskalerande gängvåldet, och för många av de kriminella har alla spårar släppt.

Kristdemokraterna menar att insatserna för att bekämpa våldet måste bli tuffare. Vi måste skydda vitala samhällsfunktioner. Kriminella sätter i system att attackera socialkontor, kommunhus, rättegångssalar med mera för att försvåra arbetet.

Ständigt möts vi av nyheter om beskjutning, bomber, stenkastning, spottloskor, hot och våld. Personalen inom polis, brandkår och ambulans får utstå oerhört många obegripliga påhopp. Den som attackerar en vital samhällsfunktion måste få hårdare straff.

Vi debatterar här och nu *Polisfrågor*. Det är ett betänkande som behandlar cirka 400 motioner på området. Det handlar om polisen, som är en av de primära faktorerna för att skapa trygghet i vårt land.

Polisen är en viktig resurs för att säkerställa och upprätthålla säkerheten i vårt samhälle. Det är därför viktigt att samhället tydligt markerar att det inte är acceptabelt med hot och våld mot poliser och andra samhällsfunktioner och att lagstiftningen tydligt ger polisen rättigheter att upprätthålla sin och andras säkerhet i vårt samhälle.

Polisen måste också fortsätta att rekrytera och anställa i hög takt. Precis som tidigare talare har nämnt ligger vi i Sverige i botten i Europa när det gäller polistäthet. Vi behöver fler poliser, så att polisen kan ha en ordentlig närvaro på utsatta platser och ute på landsbygden i hela vårt land.

Fru talman! Betänkandet innehåller, som jag tidigare nämnt, många olika förslag. Jag vill i denna debatt lyfta fram några av dem.

Som många talare varit inne på finns det förslag om ett tillkännagivande gällande beredskapspolisen. Beredskapspoliser var civilpliktiga poliser som kunde kallas in vid en allvarlig eller omfattande störning, vilket bland annat hände efter stormen Gudrun. Beredskapspolisen avskaffades 2012, men behovet av den försvann inte då.

Bland annat skulle en beredskapspolis ha kunnat vara polisen behjälplig vid gränskontroller under flyktingkrisen. De skulle ha kunnat kallas in vid bränderna de senaste åren och också efter terrordådet 2017.

Eftersom det bara har gått några år sedan beredskapspolisen avskaffades har många fortfarande en färsk utbildning. Med mycket kort varsel skulle beredskapspolisen därför kunna förstärka polisen vid till exempel gränskontroller, id-kontroller eller vid stora trafikkontroller. Vi ser beredskapspolisen som ett bra komplement. Kristdemokraterna anser att det genom en förändrad inriktning är möjligt att anställa 2 000 beredskapspoliser på sikt.

Vi ger även stöd till det andra tillkännagivandet gällande hantering av spåringsinsatser vid sexualbrottsutredningar. Det är viktigt att allt görs för att säkerställa att de som begår dessa vedervärdiga brott också döms för dem.

Fru talman! Förutom dessa tillkännagivanden vill jag lyfta några av de förslag som vi kristdemokrater motionerat om.

Det gäller antalet poliser. Precis som jag sa tidigare har Sverige för få poliser, och för få av dem är ute på gator och torg. Sedan 2010 har antalet poliser per 100 000 invånare kontinuerligt minskat. Med dagens antal poliser är det svårt att bekämpa de gäng som tagit över i utanförskapsområden och samtidigt vara närvarande på små orter, där polisen ibland nästan är helt frånvarande i dag.

För att åtgärda detta och se till att polisen kan vara närvarande i hela landet föreslår Kristdemokraterna att Sverige ska ha 30 000 poliser så snart som det bara är möjligt. Därför är det bra att regeringen följer upp KD-M-budgetens satsning på polisen. Dessvärre är det uppenbart att de själva saknar den nödvändiga och långsiktiga planering och ambition som krävs för att bygga ut svenskt polisväsen.

Kristdemokraterna väljer att göra en rejäl, offensiv satsning på polisen. Vi satsar totalt över 5,4 miljarder mer än regeringen på polisen den kommande treårsperioden. Vi vill också ge poliserna ett ordentligt löneyft. I vår skuggbudget avsatte vi 1,3 miljarder till höjda polislöner för att locka fler till yrket.

Fru talman! Jag tror också att det är viktigt att det finns en polis knuten till varje skola. För att förebygga och bekämpa brott är det viktigt att det finns ett förtroende mellan polis och ungdomar. Vi anser att det är viktigt att polisen har ett samarbete med samtliga skolor och föreslår att förutsättningarna att knyta en viss polis till varje skola bör utredas.

I det här området finns också nämnt brott begångna av så kallade djurrättsaktivister.

Jägare som efter myndighetsbeslut bedriver skyddsjakt eller genomför eftersök på polisens uppdrag utför ett viktigt samhällsuppdrag. Vi ser mycket allvarligt på att jägare blir hotade och trakasserade av djurrättsaktivister. Vi menar att det behövs ett polisarbete inriktat på ideologiskt motiverad brottslighet och att brott mot jägare begångna av djurrättsaktivister bör tas på betydligt större allvar av polisen.

Fru talman! Det finns också ett behov av att öka informationsdelningen mellan polis och socialtjänst. Samarbete mellan polis och kommuner, framför allt socialtjänsten, är grundläggande för att förhindra ungdomsbrottslighet.

År 2013 infördes en ny sekretessbrytande bestämmelse som innebär att en uppgift som rör en enskild person som inte fyllt 21 år i vissa fall ska kunna lämnas till socialtjänsten och polisen. Vi menar dock att det nuvarande regelverket förhindrar ett effektivt informationsutbyte. Vi anser bland annat att socialtjänst och skola när det är motiverat ska vara skyldiga att bryta sekretessen på begäran av polisen i brottsförebyggande syfte.

Det är angeläget att lagstiftningen ändras. Vi menar att det också behöver göras en översyn av reglerna om informationsdelning mellan polisen och socialtjänsten när det gäller personer som är över 21 år. Det skulle möjliggöra att information kan delas mellan socialtjänsten och polisen i större utsträckning än i dag, vilket framför allt skulle bidra positivt till polisens brottsförebyggande arbete.

Fru talman! Vi behöver återskapa tryggheten i vårt samhälle. Våra gator och torg är inte skapta för att vara gängens konfliktzoner. För att stoppa detta våld och även möta annan brottslighet i vårt land behöver polisens arbete uppvärderas, och vi lagstiftare måste ge ytterligare förutsättningar för polisen att möta brottsligheten i alla dess former. Våldet måste få ett slut. Sverige förtjänar bättre.

Vi delar majoritetens åsikt i utskottet och tillstyrker de två tillkännagivandena i ärendet. Jag stöder också Kristdemokraternas motioner och reservationer i detta ärende, men jag yrkar bifall endast till reservation 5.

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Så kom då den här dagen i juni när vi fick en misstroendeförklaring mot den konstellation som bär upp denna regering, bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är inte så förvånande.

På det område som vi nu ska diskutera, fru talman, är det punkt 69 i januariavtalet och medföljande budgetsamarbete som berörs. Det handlar nämligen om polisen och den viktiga utbyggnad som sker av svensk polis nu, något som var helt avgörande för att Liberalerna skulle stödja den här konstellationen i januariavtalet.

Vi menar dock från Liberalernas sida att detta inte räcker. Vi hör nu hur de 10 000 poliser som skulle anställas mellan 2016 och 2024 mest blivit civilanställda. Det är duktiga, professionella experter och duktiga administrativa medarbetare som får tryck i verksamheten. De är anställda. Nu är det ju polisutbildade som ska till. Vi har nu slagit svenskt rekord i antal polisutbildningar. Tyvärr är de inte helt fyllda ännu. Men det kommer nu fler nya poliser, och det är väldigt viktigt att vi hälsar dem välkomna, varenda en.

Det ska bli 5 000 fler poliser fram till 2024, förhoppningsvis, en del nya och en del återanställda. Men Liberalerna menar att vi måste upp till genomsnittet i Europa. Det innebär att vi gärna vill se att det blir ytterligare 5 000 fram till 2029. Då kommer vi upp i ungefär 30 000 poliser i Sverige, och det är vad det här landet behöver för att minska brottsligheten och öka tryggheten, för numerären spelar roll.

När vi inte har tillräckligt många poliser privatiseras rättsstaten. Jag har noterat att det är en del här i kammaren som ibland är väldigt oroad över att det finns marknadskrafter och annat som påverkar människors vardag och viktiga delar av livet. Men de verkar helt obrydda när det gäller just poliser. Det finns viktiga väktare och ordningsvakter inom den privatiserade säkerhetsbranschen. Men det är naturligtvis ett svar på det faktum att vi här inne är för dåliga på att leverera rätt antal poliser i Sverige.

Vi får väl se om det blir ett extra val, med tanke på misstroendeförklaringen, nu när Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna har fallit i varandras armar – det låter nästan som Håkan Hellström. Men då är det ett löfte från oss att vi ska ha ytterligare 5 000 poliser fram till 2029, när vi har bokat av 5 000 fram till 2024. Ångan ska hållas uppe.

Men det räcker inte. En viktig sak som hände i går var att det kom en utredning om kommunernas brottsförebyggande arbete. Detta ska bli ett ansvar för kommunerna, och det är väldigt viktigt. Polisen måste jobba nära skolan och socialtjänsten, som berörs i utredningen.

Fru talman! Jag besökte Eskilstuna häromsistens, förra veckan, en historiskt sorglig gangsterstad på många sätt. Senast brann ju mängder av bilar för att polisen hade burat in några av de värsta ligisterna. När man träffar poliserna där hör man hur få de är och hur viktigt det är att vi får fram numerären av områdespoliser. Närvaron av områdespoliser är också väldigt låg i Sverige, vilket vi ska diskutera senare i dag när vi ska behandla ett betänkande om Riksrevisionens rapport.

Det behövs områdespoliser som långsiktigt och tålmodigt jobbar med gränssättande relationsskapande. Det behövs poliser som finns i närshället och som tillsammans med skolan, socialtjänsten, föreningslivet och näringslivet jobbar mot brott. Det finns också ett sådant program som vi har antagit här i riksdagen.

Kommunerna och socialtjänsten är alltså viktiga. Det som man har efterlyst i Eskilstuna och som vi i Liberalerna ofta har efterlyst här är tjänstgörande, beslutsföra personer från socialtjänsten som till exempel finns på plats ute i den hårda sommarnatten – eller vinternatten, vilket ni vill – och kan ta hand om dessa unga personer. Det är nämligen det största problemet vi har i Sverige: Vi har en socialtjänstlag som var kanonbra när den trädde i kraft 1980, men i dag är det ett helt annat Sverige vi lever i. Det krävs mycket tidigare och tydligare insatser

Detta efterlyste också polisen. De kan inte göra så mycket annat än att köra hem de här trasiga barnen, som är ute och springer på nätterna eftersom föräldrarna inte har kapacitet eller har abdikerat av någon annan orsak. Det måste finnas andra som backar upp. Det skulle göra mycket för svensk polis om vi hade en kraftfullare socialtjänst som verkligen kunde gripa in.

Det är också viktigt att polisen gör rätt saker. Vi vet till exempel att svensk polis här på västkusten, mitt under kampen mot gängkriminaliteten, fick åka ut och frakta runt en stor val. Det sker naturligtvis inte varje dag att polisen åker runt med liket av en val, men det pekar ändå mot det faktum att polisen har felaktigt avgränsade uppgifter. Det är för mycket som har lagts på denna myndighet.

Tidigare har insatserna mot psykisk ohälsa debatterats här, och det är också ett sådant område. Psykiatriambulanser skulle kunna ta över en del uppgifter från polisen. Det är orimligt att svensk polis på förmiddagen ska plocka in människor som tänker ta livet av sig för att de mår så fruktansvärt dåligt och sedan få hämta in samma personer igen på eftermiddagen eftersom de fortfarande mår väldigt dåligt då behandlingen – vilket i princip var ett besök på psykakuten, och sedan släpptes de ut – inte har hjälpt.

Det är helt avgörande att polisen har rätt numerär, rätt uppgifter och rätt stöd. Till det här stödet hör inte bara socialtjänsten och kommunerna, utan dit hör också vikten av att man jobbar brett med andra myndigheter. Där får vi väl ändå vara glada att regeringen har piggnat till de senaste dagarna och kommit med lite förslag om att jobba mot ekonomisk brottslighet. Grovt kriminella är nämligen inte alltid sadister per definition, utan de är ute efter pengar. De tömmer system och ägnar sig åt bedrägerier, och allt de gör går ut på att på olika sätt tillskansa sig pengar. Därför måste man slå mot dessa pengar.

Det är helt givet för oss i Liberalerna att stödja detta, men vi vill gå ännu längre. Då är vi dock snarare inne på processrätten och straffrätten

än på vad polisen ska göra. Men de ska samverka, och det är polisen som i diskussioner med Skatteverket och andra myndigheter ska bestämma vilka insatser som ska prioriteras. Det är viktigt att polisen får avgöra detta, för det är inte alltid kronor och ören som är det avgörande. Det är i stället farligheten i de här nätverken – de här klanerna och parasiterna – för vår välfärdsstat.

Fru talman! Många sitter nu här inne och ser regeringskrisen spelas upp. Man ser Socialdemokraternas ordförande i utskottet undra om han får sitta kvar. Det kommer snart att visa sig.

Jag vill också slå ett slag för det internationella samarbetet och vikten av att vi ligger på i EU-samarbetet. Den senaste tidens internationella utveckling med olika tillslag – senaste var det FBI som kom med en påse uppgifter som svensk polis glatt slickade i sig och som svenska åklagare tog åt sig – kommer att leda till att ännu fler människor kan låsas in, vilket är bra. Det för mig in på nästa fråga.

Vi vet ju inte hur det blir – det blir nämligen en stökig avslutning på det här riksmötet – men när vi ska prata budget i höst räcker det inte med att bara blåsa på med de poliser som följer av avtalet, utan det krävs också insatser på åklagarsidan, domstolssidan och kriminalvårdssidan för att placera alla dessa människor. Nu har man nämligen gått från dubbelsängar till fyrvåningssängar; det är flera anstalter och häkten som snart ser ut som sovrum på Barnens ö. Så här kan vi ju inte ha det, utan det måste fram resurser nu. Det är också viktigt att hela spannet av brottsbekämpande myndigheter hänger ihop. Man kan inte bara prata om polisen.

Slutligen, fru talman, ska jag bara nämna att vi välkomnar ett annat viktigt stöd. Vi har en positiv grundinställning till beredskapspolisen, men vi har i vårt särskilda yttrande framhåvt varför vi inte stöder detta. Vi har nämligen gjort upp om detta inom försvarssamarbetet med regeringen. Ibland vinner man, och ibland förlorar man. Ibland förstår inte alla Liberalernas kloka argument. Detta gäller dock ordningsvakter och väktare, och det är en viktig utredning som har kommit och som nu processas.

Från Liberalernas sida hoppas vi att man kommer vidare med ett större ansvar för ordningsvakter. Här finns det förslag om att till exempel kunna avlasta med vissa transportinsatser gällande människor som har druckit för mycket vin direkt ur boxen eller brukat andra substanser och som behöver tas om hand. Det är klart att det är bra om andra än polisen kan agera transporttjänst i arbetet med att få människor att nyktra till och kanske inte dricka så mycket igen.

Vidare finns det mycket att utveckla gällande ordningsvakter i samarbetet mellan polis och kommunerna, som ofta hyr in vakterna för att skapa ordning på våra gator och torg eller skapa trygghet på våra kollektiva färdmedel.

Fru talman! Jag skulle som bekant kunna stå här och prata hur länge som helst, men jag yrkar bifall enbart till reservation 8.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Följande skrivelse hade kommit in:

Till Sveriges riksdags talman

Yrkande om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven

Riksdagen bör förklara att statsminister Stefan Löfven inte har riksdagens förtroende. Härmed begär undertecknande ledamöter av riksdagen i enlighet med Regeringsformen 13 kap 4 § att ärende om misstroendeförklaring mot statsministern tas upp för riksdagens prövning.

Richard Jomshof (SD)

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Jimmy Ståhl (SD)

Lars Andersson (SD)

Linda Lindberg (SD)

Jonas Andersson i Skellefteå (SD)

Julia Kronlid (SD)

Fredrik Lindahl (SD)

Ludvig Aspling (SD)

Markus Wiechel (SD)

Katja Nyberg (SD)

Michael Rubbestad (SD)

Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Oscar Sjöstedt (SD)

Thomas Morell (SD)

Josef Fransson (SD)

Tobias Andersson (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Mikael Strandman (SD)

David Lång (SD)

Caroline Nordengrip (SD)

Sven-Olof Sällström (SD)

Robert Stenkvist (SD)

Martin Kinnunen (SD)

Per Söderlund (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Björn Söder (SD)

Mikael Eskilandersson (SD)

Johnny Skalin (SD)

Charlotte Quensel (SD)

Angelica Lundberg (SD)

Henrik Vinge (SD)

Adam Marttinen (SD)

Roger Richthoff (SD)

Clara Aranda (SD)

Jonas Andersson i Lingham (SD)

§ 5 Unga lagöverträdare

Justitiekommitténs betänkande 2020/21:JuU28
Unga lagöverträdare
föredrogs.

Anf. 8 PETTER LÖBERG (S):

Fru talman! Inledningsvis vill jag säga att vi har en hel del reservationer i detta betänkande. För tids vinning och av respekt för den överenskommelse som ligger yrkar jag dock bifall enbart till vår reservation 4 under punkt 4.

Som ni kan se i handlingarna finns det en lång lista med förslag på tillkännagivanden från utskottet. Som vanligt försöker man ge sken av att riksdagen pressar regeringen framför sig i rättspolitik. Och det har absolut hänt att kammaren har gjort tillkännagivanden som fått regeringen att förändra sin politik, vilket är helt rimligt. Det är precis vad vår konstitution föreskriver. Men den absoluta bulken av förslag på tillkännagivanden i dagens betänkande är dessvärre av den karaktären att den redan pågående processen uppfyller de krav man vill ställa på regeringen.

Jag hade kanske önskat ett mer omdömesgillt urval när det gäller användandet av det kraftfulla konstitutionella instrument som tillkännagivandet innebär – och kanske också av en del andra instrument som vi kommer att stifta närmare bekantskap med under de kommande dagarna.

Hur som helst! Sommaren är en tid för läsning. Vi kan snart lämna högarna av betänkanden som vi har pluggat de senaste månaderna, och vi kan lämna våra förhatliga Zoomskärmar. För oss rättspolitiker kan det dock vara bra att kombinera nytta med läslust, och jag vill med utgångspunkt i två böcker driva ett resonemang kring begreppet unga lagöverträdare.

Förra årets stora hit inom den här branschen var boken *Familjen*, som beskrev de patriarkala strukturer som finns i Borås hamnstad Göteborg och som tyvärr är alltför aktuella i våra dagar. Den är prisbelönt och otroligt välskriven.

De senaste månaderna har glädjande nog även Diamant Salihus bok *Tills alla dör* lästs. Den ger en djup och nyanserad bild av hur situationen ser ut i våra plågade och så kallade utsatta – men jag vill hellre säga underprivilegierade – områden. Det är en situation som trasar sönder familjer och där det mest extrema uttrycket är den gängproblematik vars motor är narkotikahandling, personrån eller hot.

Efterdebatten gällande den här boken handlade dock – tyvärr, får jag säga – väldigt mycket om musiken och om olika hiphopkändisars agerande. Det kan vara intressant i sig, men det är inte det som utgör de bakomliggande faktorerna till att unga människor begår brott i ett större perspektiv. Hiphopstjärnor finns inte i alla de här 26 särskilt utsatta områdena – så kan vi säga – även om kulturen naturligtvis också påverkar på ett negativt sätt ibland.

I det inledande kapitlet i denna bok finns knivskarpa analyser av de underliggande orsakerna till att vi befinner oss i den situation som vi gör. Här beskrivs hur varningsklockorna tidigt ringde och hur staden och staten har dragit sig tillbaka från de här områdena. Det handlar om hög befolkningstäthet, trångboddhet, en väldigt ojämlig situation när det gäller ohäl-

sotal och levnadsvillkor, låg utbildningsnivå och en i många avseenden demonterad skola. Man kan se att utvecklingen egentligen inte i någon del har gått åt rätt håll, enligt författaren.

Det är där vi måste börja. Det handlar inte bara om repressiva åtgärder och politisk kortsiktighet. Huset måste byggas från grunden.

I Järvafältets fall kunde man redan 2007, när stadsdelsförvaltningarna i Kista och Rinkeby slogs ihop och verksamheten flyttades till det mer välbärgade Kista, se hur mönstret förstärktes och tydliggjordes. Arbetsplatser försvann från Rinkeby. Myndigheter och förvaltningar försvann, tillsammans med arbetsförmedling, post och övrig service. Till slut fanns det inte ens en bankomat i området. Myndighetssverige checkade helt enkelt ut.

Samtidigt plågas socialtjänst och fritidsverksamhet av minskade resurser, och skolan klarar inte av att hantera vare sig den sociala situationen eller kunskapsutvecklingen på ett bra sätt.

När staten försvinner, då kommer kaoset – så formulerade någon på Järva det.

Är norra Stockholm unikt? Nej, det är det inte. Detta finns i andra former över hela vårt avlånga land, inte bara i orten utan även i konflikten mellan land och stad. Vi ser att samhället har dragit sig tillbaka. Det måste finnas en vändning bortanför horisonten.

Skolan skulle – det har jag sagt många gånger från den här talarstolen – kunna vara den vackra platsen som binder ihop, det kraftfulla redskap som samhället kunde ha. Tyvärr har den blivit ett världsunikt marknadsliberalt experiment som ligger i diket, till glädje enbart för rika aktieägare.

Jag vill dock lyfta fram några ljusglimtar i sammanhanget. Jag ser att det på många håll finns polisområden som trycker ut resurser i områdena, precis som Johan här beskrev för en liten stund sedan. Man fotpatrullerar och stör ut de öppna drogsceenerna. Man klarar det även på kort sikt. Det är inte ett arbete som behöver ta decennier. Det är en ständig, konsekvent och regelbunden närvaro som krävs. Det krävs att man byter paradigmsättet att arbeta och hantera detta. Den förväntan finns från politiken gentemot myndigheterna.

Jag ser också hjältar. Jag har de senaste veckorna vid flera tillfällen haft förmånen att få samtala med och lyssna till Carolina Sinisalo från Järva, som tillsammans med vår egen ledamot Anders Österberg, som sitter här i vanliga fall, har bedrivit ett otroligt hårt arbete för att förändra verkligheten i dessa miljöer. De ger oss nycklar och ett annat tonläge för att möta detta på allvar. De ställer frågan varför det är lättare att få tag i ett vapen än att få ett jobb. De är fast övertygade om att det handlar om sommarjobb, om att ha simskola för ungdomarna på somrarna så att de lär sig simma och om att ge dem framtidstro. Återigen handlar det om det som alla säger hela tiden: skolan, skolan, skolan.

Klarar vi inte detta kommer det naturliga valet att vara gängkriminell för väldigt många av de här ungdomarna. Det är ett liv som präglas av rädsla – stå ute och frysa, bli hotad av sina kamrater, så småningom bli tillfångatagen av polisen och bli lagförd. Det är ett hårt liv och ett olönsamt liv, men det är ändå det liv som man anser är ett rimligt val där och då. Vi måste ge dem andra val. Det är en självklarhet.

Fru talman! Vi har gjort historiskt stora insatser här. Mycket har legat på den repressiva sidan. Jag tror dock att lösningen finns i Carolinas och Anders berättelser. Vi borde lyssna mer på dem.

Nu har jag fokuserat på vår kanske största utmaning. Jag ska snabbt också highlighta en megastudie som Malmö universitet har gjort tillsammans med Max Planck-institutet och som presenterats i några av de mest ansedda tidskrifterna i världen när det gäller kriminologi. Den håller extremt hög vetenskaplig klass, kan tilläggas. Tidsserierna är väl underbyggda, grundmaterialet är stort och studien bekräftar det vi redan visste, och som också bekräftas av CAN-rapporter, Brås övriga rapporter och sjukhusstatistik, nämligen att vi trots allt har den kanske mest laglydiga generation ungdomar vi någonsin har haft, åtminstone i modern tid. Det är också någonting som kanske behöver tas fram i debatten.

Vi ser att ungdomarna är mer avståndstagande till brott och brottslighet än någonsin tidigare, i alla fall så länge man har mätt. Vi ser att förändrade relationer mellan skola och föräldrar gör att vi helt enkelt har bättre koll på ungdomarna. Ungdomarnas friutrymme i steget mot vuxenheten har förändrats. Naturligtvis finns det även nedsidor på ett sådant fenomen.

Den enskilt viktigaste faktorn vi behöver ta med oss är dock att vi ser nya aktivitetsvanor som förklarar minskningen av brott. Dagliga rutiner har förändrats över tid. Ungdomarna är inte lika mycket ute på kvällarna, och är man ute på kvällarna är man det i blandade miljöer där även mäniskor i vår ålder finns, till exempel restauranger. Det kan också handla om att utnyttja ett rikare socialt och kulturellt liv.

På 80- och 90-talet befolkade stora ungdomsgäng med hundratals ungdomar våra städers centrala delar, och de drogs in i kriminalitet i form av våldsbrottslighet och missbruk. Detta är väldigt ovanligt i dag. Det bör vi också ha med oss. Brottsligheten i exempelvis centrala Stockholm har gått ned med långt över 50 procent de senaste 30 åren. Vi måste ha med oss de sakerna för att också förstå nyckelfaktorerna framöver.

Nu har jag dragit över min talartid, och fru talmannen tittar strängt på mig. Jag tänker då avrunda och önskar er en trevlig sommar och en bra avslutning på riksdagsåret – en spännande och bra avslutning.

Anf. 9 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! I dag debatterar vi ett motionsbetänkande gällande unga lagöverträdare. Utskottet föreslår 14 tillkännagivanden till regeringen, vilket är mycket bra. Som min kollega Louise Meijer nämnde kommer riksmötet att sluta med ungefär hundra tillkännagivanden till regeringen. Det är ett klart och tydligt meddelande från riksdagen om att man är missnöjd med regeringens rättspolitik.

Vi moderater har många bra förslag, och jag har valt ut några som jag ska nämna här. Vi står bakom alla reservationer där vi finns med, men jag yrkar bifall endast till nummer 20.

Brottsligheten går ned i åldrarna. Många barn under 18 år begår grova våldsbrott, och antalet under 15 år har ökat kraftigt sedan 2016. Unga är överrepresenterade i statistiken över misstänkta och även när det gäller antalet lagförda.

I Sverige har det varit alldeles för mesiga reaktioner när ungdomar begått brott. Ofta har det knappt blivit några konsekvenser alls. Detta måste ändras. Det är viktigt att samhället reagerar tidigt och med kraft. Ju tidigare

samhället reagerar, desto större chans har vi att bryta den kriminella banan innan den har gått för långt.

De senaste årens utveckling i utanförskapsområdena har skapat en grund för kriminella gäng att växa sig allt starkare. Ofta dras unga personer in i de kriminella gängen – det kan handla om tio- till tolvåringar. Unga personer utnyttjas till att sälja narkotika eller transportera vapen åt gängen. Polisen i Stockholm och Göteborg har uppgivit att det handlar om hundratals barn som springer gängkriminellas ärenden. Det är helt enkelt förfärligt.

Ungdomsbrottsligheten måste bekämpas på många olika fronter. Socialtjänst, polis och andra myndigheter måste samverka för att åtgärder sätts in tidigt. I dag kan en ung person gripas för mycket grova brott och vara tillbaka på gatan redan samma dag, trots att risken för återfall i brott är stor. Det skapar otrygghet, och människor slutar lita på rättssamhället. Den grupp av unga personer som gång på gång begår allvarliga brott måste bort från våra gator i betydligt fler fall än vad som sker i dag.

I dag kan visserligen ungdomar mellan 15 och 18 år häktas för allvarliga brott. Men det sker för sällan.

Det finns starka skäl för att fler unga personer som begått grova brott ska häktas. Det gäller särskilt om det är sannolikt att personen kommer att begå nya brott eller gå ut i samhället för att påverka brottsutredningen på olika sätt, till exempel genom att hota vittnen eller målsägare så att de inte vill medverka i polisutredningen.

Därför anser vi moderater att särskilda ungdomshäkten behöver inrättas som ska anpassas efter ungas behov och förutsättningar. Jag är nöjd, för vi kommer att få ett tillkännagivande om detta i dag.

Riksdagen har beslutat om tidsgränser för häktning, vilket vi moderater har varit emot hela tiden. Det är självklart att häktningstiderna inte ska vara längre än vad som krävs, men de ska inte heller vara kortare än vad som krävs för att kunna utreda grova brott. Detta är särskilt viktigt för brottsoffer. De ska känna att samhället står på deras sida och inte på gärningsmannens sida, vilket det ofta verkar som i dag.

Särskilda ungdomsdomstolar bör inrättas för att döma i både LVU-mål och i mål där unga under 18 år är åtalade. Det är helt enkelt för att det ska gå snabbare och vara en säkrare hantering av åtal mot unga lagöverträdare. Handläggningen ska vara snabb, och personalen ska ha hög och relevant kompetens.

En ny enhet hos Kriminalvården behöver inrättas för unga mellan 15 och 18 år, för Kriminalvården har bättre kompetens att ta hand om och behandla grovt kriminella än vad traditionell socialtjänst har. Det här innebär också att det i större utsträckning blir statens ansvar i stället för kommunernas och socialtjänstens ansvar.

Vi vill också att särskilda ungdomsfängelser ska inrättas där säkerheten är mycket högre än på Sis-hemmen. Här får vi också igenom ett tillkännagivande, som jag är mycket nöjd med.

Under de senaste åren har många grovt kriminella rymt från Sis-institutionerna. De sitter inne för mord, grova våldtäkter och en massa andra grova brott, och i princip har de kunnat promenera ut från Sis-hemmen. Det är under all kritik – så får det bara inte vara. Därför är det bra att vi får igenom det här tillkännagivandet.

Jag vill säga några ord om kartläggning och analys av ungdomsrånen, som vi också får ett tillkännagivande om i dag. I morse när jag läste rubrikerna i Expressen stod det ”Ung man allvarligt skadad efter grovt rån i Huddinge”. Fyra unga män i en bil hoppade på en ung kille som gick på gatan och rånade och misshandlade honom grovt. Nu ligger det här unga rånoffret på sjukhus med allvarliga skador.

Det här är inte bara ord, utan det handlar om en person som har blivit påhoppad av fyra andra personer som dunkat ned honom, rånat honom och förmodligen sparkat honom. Jag vet inte om han har blivit knivhuggen eller hur de har skadat honom, men det är helt enkelt förfärligt. Man vågar ju inte gå ut på stan längre. Jag tycker att det är fruktansvärt, och det är framför allt fruktansvärt för personen som har råkat ut för det här. Men det är också någons barn och någons bror.

Jag får en klump i magen varenda gång jag läser om sådant här. Jag har två söner, och varje gång jag vet att de ska ut och festa med sina kompisar har jag ont i magen och undrar om de kommer att komma hem hela efter kvällen eller inte. Så ska det inte vara.

Därför är det väldigt bra att vi får igenom tillkännagivandet. Rånen mot unga har ökat kraftigt under senare år, och rånen har också de här förnedringsinslagen, som är fruktansvärda. Man får inte svära i talarstolen, men jag skulle kunna göra det just nu, för det gör mig så fruktansvärt arg att det inte räcker att råna utan att man också ska förnedra rånoffren.

Många av de här brotten klaras aldrig upp. Rånoffren mår dåligt under lång tid efteråt och vågar inte gå ut på stan, till skolan eller till träningar och allt vad det kan vara. Vi behöver som samhälle markera tydligare mot de här brotten.

Vi behöver också mer kunskap om varför dessa rån har ökat i antal. Därför behöver en bred kartläggning göras som ska omfatta brottslighetens karaktär, vilka som rånar, vilka som är brottsoffer och vad brotten får för konsekvenser. Även förnedringsinslagen ska analyseras. Syftet är att om man vet allt det här som jag nyss tog upp kan man också bekämpa brottsligheten mycket bättre och förhoppningsvis kunna se till att den upphör.

Jag vill säga några ord om ungdomsrabatten för personer mellan 18 och 21 år. Vi moderater vill ta bort den helt och hållet. Det vill inte regeringen. Ett förslag är på gång om att ungdomsrabatten ska tas bort när det gäller brott som har minimistraffet ett års fängelse, vilket skulle innebära att en 20-åring som gör sig skyldig till en misshandel av normalgraden fortfarande kommer att få rabatt. Det tycker vi är helt fel. Vi vill att den ska tas bort helt och hållet. Det är inte rättvist att 18-, 19- och 20-åringar som är myndiga får rabatt när de misshandlar människor och begår andra brott.

Nu är min talartid slut. Jag önskar alla en trevlig sommar!

Anf. 10 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi justitieutskottets betänkande *Unga lagöverträdare*. Betänkandet innehåller 14 tillkännagivanden och många nödvändiga förslag som inte är del av utskottets förslag. Jag tänkte ägna min tid åt att fokusera på sådant som Sverigedemokraterna anser behöver genomföras för att brottsligheten hos unga lagöverträdare ska kunna brytas.

Vi ser att kriminaliteten i dag sjunker allt lägre ned i åldrarna. Flera av de unga kriminella hinner bli yrkeskriminella långt innan de har fyllt 18 år. Yngre i utanförskapsområden används som hantlangare till äldre kriminella, och det är inte ovanligt att 15-, 16- och 17-åringar begår mycket grova brott, som mord, misshandel och våldtäkt.

Sverigedemokraterna har länge arbetat för att få bort ungdomsrabatten. Samhället behöver tydligt markera att det inte finns något sådant som prova-på-kriminalitet. Är man myndig ska man dömas utifrån sina handlingar, och det gäller alla. Även den myndiga förstagångsförbrytaren måste möta konsekvenserna av sitt handlande för att förstå allvaret i sina handlingar.

Det är drygt 40 år sedan vi sänkte myndighetsåldern från 21 till 18 år. Att vara myndig innebär flera rättigheter, men det innebär också flera skyldigheter. I Sverige tenderar vi att glömma bort just det.

En ung person som har fyllt 18 men inte 21 år och som begår ett brott där straffet är under ett års fängelse får i dag straffreduktion på sitt straff. Det betyder i praktiken att en myndig person som begår en grov misshandel, rån eller grov utpressning får en automatisk rabatt på sitt straff. Sverigedemokraterna vill att straffrabatten tas bort helt för alla mellan 18 och 21 år.

I ännu ett ärende kan vi här notera denna regerings karakteriserande drag på det kriminalpolitiska området. Oppositionen lämnar tillkännagivanden, och regeringen utreder och drar frågor i långbänk. Sedan justitieutskottet i april 2017 beslutade om en avskaffad straffreduktion för unga har frågan utretts, och förslag lämnades på regeringens bord 2018. Ett och ett halvt år senare gick frågan ut på remiss, och ännu finns det varken en lagrådsremiss eller en proposition på riksdagens bord.

Att regeringen tar tillfället i akt och håller presskonferenser gällande Sverigedemokraternas och oppositionens förslag har vi börjat vänja oss vid, men att de sedan inte genomför dem kan varken vi eller Sverige nöja oss med.

Fru talman! Den samhällsutveckling som vi ser i dag kräver utökade möjligheter för samhället att ingripa mot de allt yngre individer som riskerar att involveras i kriminella miljöer. Många yrkeskriminella har påbörjat sin kriminella bana långt innan de har fyllt 15 år.

Som det fungerar i dag har polisen inte några befogenheter att göra något i polisiär mening när man träffar på kriminella som är under 15 år. De överlämnas i stället till sociala myndigheter utan några kännbara konsekvenser. Det blir en signal om att den unges livsstil inte tas på allvar.

Eftersom kriminaliteten sjunker allt lägre ned i åldrarna är det viktigt att kunna fånga upp unga individer tidigt, och därför behöver även straffmyndighetsåldern revideras. Sverigedemokraterna föreslår därför en sänkt straffmyndighetsålder.

Att sänka straffmyndighetsåldern, ta bort ungdomsrabatten för myndiga personer och minska rabatten för ungdomar i åldern 15–17 år skulle ge bra effekt. Att unga individer får avtjäna längre straff behöver inte vara något negativt. Om de får bra rehabilitering, möjlighet till en yrkesutbildning eller att läsa upp sina betyg är det bättre än att de snabbt kommer tillbaka till sina kriminella gäng och fortsätter att begå brott.

Enligt samma princip som att betyg i skolan i tidig ålder fungerar som ett viktigt signalsystem när något är fel ska vi möta och bekämpa brotts-

lighet i tidig ålder. Tidiga reaktioner ger utrymme för nödvändiga åtgärder. Den som snabbt möter en konsekvens av sitt handlande tenderar att framgent förhålla sig till just denna konsekvens.

Fru talman! Förutsättningarna för att förhindra ett liv i brottslighet är bättre ju tidigare de första insatserna sker. Ofta uteblir konsekvenserna för icke straffmyndiga som har begått brott. Detta beror ofta på att brotten, även grövre sådana, inte utreds. För att se till att fler brott där den misstänkte är underårig utreds behöver kunskapen hos socialsekreterare samt den rådande lagstiftningen uppdateras.

För att polisen ska få större möjligheter att förhindra fortsatt ungdomskriminalitet behöver det bli lättare för polis och socialtjänst att samarbeta. Sekretessreglerna mellan socialtjänst och polis men även andra myndigheter behöver därför tas bort. Genom att ge socialtjänsten och polisen större möjligheter att agera tidigt kan samhället snabbare markera att ett kriminellt beteende inte är accepterat. Det ökar chanserna för att den unge inte ska återfalla i kriminalitet.

Fru talman! Rånen mot unga har ökat kraftigt på senare år. Brotten sätter djupa spår hos den som drabbas, och samhället behöver tydligt markera mot den typen av brottslighet. Vi har inte tillräckligt med kunskap om vad ökningen beror på. Det behöver därför göras en bred kartläggning av brottslighetens karaktär, vilka som begår brotten, vilka som är brottsoffer och vad brotten får för konsekvenser för dem som drabbas.

I många fall är de som begår den typen av brott mycket unga. För att de ska förstå allvaret i vad de har gjort är det viktigt med en tydlig markering från samhällets sida.

Samtidigt är det viktigt att få på plats verkningsfulla åtgärder som stärker tryggheten hos ungdomar som i dagsläget oroar sig för att bli rånade på vägen hem från skolan eller när de bara varit ute på en aktivitet.

Fru talman! Det talas om fler poliser, strängare straff för vuxna och om barns rättigheter i samhället. Men när det gäller brottslighet riktas den omsorgen fortfarande i första hand mot de kriminella, inte mot brottsoffren som i många fall själva är barn. Ett större fokus behöver därför läggas på brottsoffren, även ur ett brottsförebyggande perspektiv. För alla partier och politiker som värnar brottsofferperspektivet är rimliga straff, där myndiga personer inte får rabatter, viktigt. Det är provocerande för brottsoffer som utsätts för allvarliga brott av 17-, 18-, 19- och 20-åringar att en del av dem till och med inte får något straff.

Det ska aldrig vara på det sättet att ett brottsoffer som blir nedsparkat, blir misshandlat och får ärr för livet ska tvingas möta gärningsmannen strax därefter eller att det finns en överhängande risk för att det ska bli fler brottsoffer. Men tyvärr är det exakt det som händer i Sverige i dag. De som accepterar detta sviker inte bara offret och dess anhöriga. De sviker dessutom alla som riskerar att bli nästa offer.

Fru talman! Samverkan mellan myndigheter och polis samt en fungerande skola är avgörande faktorer för att minska nyrekrytering av unga kriminella. Rejåla konsekvenser på riktigt, snabbare lagföring och ett aktivt arbete med samverkan mellan de aktörer som verkligen kan göra skillnad är nyckelfaktorer i arbetet med att skapa ett tryggare Sverige för alla.

Jag yrkar bifall till reservation 25.

Anf. 11 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Det är kul att få delta i justitieutskottets debatt. Till vardags tillhör jag utbildningsutskottet. Jag tänker därför inleda lite med det som även har påpekats här tidigare: Skolan spelar en viktig roll för de frågor som diskuteras i dag. Det behövs ytterligare åtgärder för att stärka svensk skola så att fler klarar kunskapskraven.

Frågan om hur vi bäst hanterar unga som begår brott förtjänar verkligen vårt största engagemang. Att kunna bryta en utveckling för en ung människa på glid är enormt viktigt. På motsvarande sätt är varje misslyckande oerhört kostsamt, i form av samhällsekonomiska kostnader men framför allt i form av lidande för de framtida brottsoffer som drabbas.

Det ska också sägas att priset i så gott som samtliga fall även blir väldigt högt för den unga lagöverträdare som växer upp till att bli en vuxen livsstilskriminell. Det kriminella livet är ingen dans på rosor. Kriminella drabbas själva av mer kriminalitet än andra och av en lång rad andra faktorer som innebär en låg livskvalitet.

Det finns en hel del goda idéer i motionskörden från detta riksdagsår och annat som har varit i loopen en längre tid. Det utvecklas och förtydligas i detta betänkande.

Jag vill särskilt lyfta fram vikten av att arbeta långsiktigt och brottsförebyggande. Ansvaret för det brottsförebyggande arbetet behöver bli tydligare. Det är också centralt för alla inblandade att en ordentlig process ska ske om vad som egentligen händer när en icke straffmyndig person begår eller antas ha begått ett brott, även om inget straff kan utdömas. Det gäller framför allt ur ett brottsofferperspektiv men också för att de barn som har varit med om detta från den andra sidan ska kunna gå vidare. Särskilt viktigt är det förstås med bevistalan för den som oskyldigt utpekats för att ha utfört en brottslig handling.

Det finns några punkter i betänkandet som Centerpartiet tycker att vi ska vara mer försiktiga med. När det gäller drogtestar av minderåriga pågår en utredning som ska titta på hur detta ska ske på ett sätt som löser problemet men samtidigt tar hänsyn till den särskilda känslighet som det innebär.

Barn är inte vuxna, och det är viktigt att göra skillnad på när vuxenansvaret inträder. Vi måste ta större hänsyn till barns känslomässiga behov och behandla dem mer varsamt än vuxna. Frihetsberövande av barn ska ske med stor restriktivitet och med insikter om vad det kan innebära för barnets utveckling. Vi avvisar därför förslaget om att barn ska kunna kvarhållas.

Fru talman! Att en rättsprocess går så snabbt som möjligt med samtidigt högt ställda krav på rättssäkerheten är viktigt för samtliga inblandade. Vi tilltalas därför av tanken på både jourdomstolar och snabbare lagföring. Däremot ser vi inte värdet i att ha ett parallellt domstolssystem för de fall unga är tilltalade.

Vi står bakom samtliga av våra reservationer men yrkar för tids vinande bifall endast till reservation 16.

Även om undertecknad inte har varit delaktig i justitieutskottets arbete under det gångna riksdagsåret önskar jag alla utskottsledamöter och kansliet en trevlig sommar.

Anf. 12 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Barn måste få vara barn. Ungdomar måste få vara ungdomar. Barn är barn, även när barn begår de mest brutala kriminella handlingar.

Barn har särskilda rättigheter; vuxna har skyldigheter. Det är riksdagens skyldighet att se till att barn behandlas som barn och att barns rättigheter skyddas.

Ungdomskriminaliteten sjunker, enligt en nygjord studie. Det beror säkert på många saker. Det beror bland annat på beteendeförändringar. Ungdomar gör aktivitetsförändringar. Man sysslar med andra saker i dag än tidigare. Det påverkar det kriminella beteendet.

Det är i åldern 18–20 år som den absolut högsta graden av lagföring sker. Det är ett mönster som varit oförändrat över tid. Det är mellan 18 och 20 år som man ofta begår de mest kriminella handlingarna. Den viktigaste lärdomen vi kan dra är att kriminalitet minskar i takt med att personer blir äldre. Ju äldre personen blir, desto mindre risk är det alltså att den fortsätter med sin kriminalitet.

Det är därför viktigt att samhället ser till att inte cementera det kriminella beteendet i tidig ålder. Samhället ska inte gå in med hårda tag och låsa in unga personer inom kriminalvårdens murar. Genom samhällets repression kan ungdomar nämligen fastna i det kriminella beteendet.

Vi ska inte glömma bort att det inom många kretsar är coolt och ger status att sitta häktad, sitta med restriktioner och sitta inlåst på anstalt under en viss tid. Det skapar status och fördjupar den kriminella identiteten. Allt det som vi i den här kammaren inte vill ska ske med ungdomarna, nämligen att de blir kriminella vuxna, cementeras om vi ser till att ta riktigt hårda tag i tidig ålder.

År 2017 var det 10 000 unga myndiga som lagfördes för brott, 26 av dessa för dödligt våld, vilket är oerhört allvarligt. Resten var narkotikabrott av mindre allvarlig karaktär, tillgreppsbrott, misshandel och trafikbrott. Självklart är det väldigt allvarliga saker. Men det handlar också om former av allvarliga brott som faktiskt går att åtgärda genom samhällets insatser.

Ungdomar som begår allvarliga brott i åldern 17–18 år blir ofta dömda till sluten ungdomsvård i stället för fängelse. Vi har tidsbestämda straff som man avtjänar på speciella avdelningar på Statens institutionsstyrelse inom sluten ungdomsvård. De allra flesta som sitter där är pojkar. Medelåldern är drygt 17 år.

Sis har under väldigt lång tid fungerat dåligt. Vi har debatterat det i det här utskottet. Vi har haft dragningar i kammaren och i utskottet. Det vidtas åtgärder, vilket är väldigt bra. Säkerheten har varit för låg. Det har gjorts för stora sammanblandningar mellan dem som sitter där för att de har begått brott och dem som sitter där för att de har psykisk ohälsa.

Jag har pratat med väldigt många tjejer som har blivit isolerade, fasthållna och väldigt brutalt behandlade när de har suttit på Sis. Vi lagstiftare och staten vill att ungdomar och unga tjejer som mår dåligt och som begår brott ska få stöd och hjälp, men de har inte fått det inom Sis. Det är väldigt allvarligt. Det är väldigt mycket som måste ske, och jag ser fram emot den utvecklingen.

Det är i den unga åldern som det kriminella beteendet måste brytas. Det gör man inte med mer kvarhållande, som föreslås i dag. En falsk majoritet föreslår ett tillkännagivande om mer kvarhållande av barn och unga

och mer häktning av barn. Det är ett väldigt dåligt förslag som skulle stärka det kriminella beteendet.

Det har också lagts fram förslag om drogtestar av barn som är under 15 år med hänvisning till att lagstiftningen inte fungerar så bra i dag. Nej, det kanske den inte gör. Men det är nog inte det som är den största anledningen till att polisen inte drogtestar barn under 15 utan att detta faktiskt inte är den bästa åtgärd som kan vidtas.

Fru talman! Det är väldigt mycket som måste göras för att se till att ungdomar inte hamnar i kriminalitet. Men jag tror att den falska majoriteten bakom förslagen till tillkännagivanden tagit ett steg i helt fel riktning. Därför yrkar jag bifall till reservation 16.

Anf. 13 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Jag vill börja med ett citat. "Led den unge in på den väg han bör gå, så följer han den även som gammal." Citatet från Ordspråksboken gäller fortfarande, även om orden är tusenåriga. Budskapet i citatet bör ligga till grund för en av samhällets viktigaste uppgifter: att medverka till en positiv uppväxt och utveckling för barn och ungdomar.

Människan är i behov av att leva i gemenskap med andra och också ha fungerande relationer med sina medmänniskor för att må bra och kunna utvecklas. Den mest grundläggande formen av gemenskap är familjen, där människor i olika generationer möts i kärlek och tillit. Insikten om detta förhållande är grundläggande i den kristdemokratiska ideologin.

Varje människa är unik och värdefull i sig. Men ensam är inte stark i livets olika skiften. Det är tillsammans med andra vi växer som personer. Trygga och välfungerande familjer är helt enkelt ett måste för att samhället som helhet ska fungera och växa sig starkt.

En förutsättning för ett samhälle byggt på gemenskap och tillit är att människor känner sig trygga i vardagen. Brottslighet måste därför både bekämpas och förebyggas. När det kommer till det senare utgör familjen en ovärderlig resurs. Familjens roll i att fostra och leda de unga kan inte nog betonas.

Varje människa har ansvar för sina handlingar. Kriminella handlingar kan inte reduceras till att handla om vare sig uppväxt eller social miljö. Men en stödjande familjepolitik är en av de allra viktigaste insatserna för att minimera risken för att en ungdom hamnar i fel kretsar med kriminalitet och brottslighet som följd. Goda normer och värderingar överförs mellan generationer. Därför behöver föräldraansvaret stärkas i vårt samhälle.

Fru talman! Som tidigare talare har nämnt har vi under detta riksdagsår gjort ungefär 100 tillkännagivanden från justitieutskottet. På det här området stöder en majoritet i utskottet 14 tillkännagivanden som på olika sätt stöder det brottsförebyggande arbetet för unga. Jag vill kort beröra några av dem.

Sekretessregler talade jag om även i mitt förra anförande. En avgörande faktor för ett effektivt förebyggande arbete är att de olika aktörer som möter ungdomar i riskmiljö kan föra dialog och utbyta information om ungdomen. Kristdemokraterna vill reformera den nu gällande lagstiftningen i syfte att klargöra sekretessreglerna och förtydliga dem, så att samarbetet underlättas. Socialtjänsten, polisen och andra myndigheter måste samverka, så att brottsförebyggande åtgärder sätts in tidigt.

Fru talman! Vi ger vårt stöd till det tillkännagivande som anger att sekretessreglerna behöver ändras för att underlätta det förebyggande arbetet.

Ett flertal rapporter gör gällande att brottsligheten kryper längre ned i åldrarna, varför Kristdemokraterna anser att större hänsyn bör tas till de unga. Unga kräver särskild hänsyn och behöver genom en snabb och rätts-säker rättsprocess inse att de hamnat på fel bana i livet. Vi vill därför införa särskilda ungdomsdomstolar.

Ungdomsdomstolarna behöver också få en jourfunktion. En aktuell utredning beskriver att jourdomstolar skulle öka domstolarnas flexibilitet och kapacitet. De skulle troligtvis också innebära att handläggningstiderna för brottmål påverkades i positiv riktning. Dessutom innebär de vissa kriminalpolitiska fördelar, såsom att tiden mellan kriminell gärning och dom blir betydligt kortare, vilket också bidrar till snabbare upprättelse för brottsoffret. Detta är inte minst viktigt när det gäller unga förövare och brottsoffer.

Fru talman! KD-M-budgeten ökade anslagen till Kriminalvården och innehöll ett uppdrag till myndigheten att skapa en särskild enhet för unga gängmedlemmar. En sådan enhet skulle behöva utveckla det återfallsförebyggande arbetet och avhopparverksamheten. Innehållet i verkställigheten behöver också bli mer meningsfullt och innehålla tydliga utbildningsplaner. För att lyckas bättre med unga gängmedlemmar bör i större utsträckning individanpassade program användas för att bryta det kriminella beteendet. De erfarenheter som Kriminalvården har och bygger upp på den föreslagna enheten kan ligga till grund för metodstöd inom andra aktörers arbete med unga kriminella i gängmiljö.

Fru talman! De 14 tillkännagivandena ger grund för en förbättrad inriktning för att motverka ungdomsbrottslighet, men jag vill även lyfta fram följande insatser som vi kristdemokrater ser som viktiga.

Vad gäller straffrabatten för unga anser vi att det förslag som regeringen ämnar lägga fram är för tunt. I praktiken innebär det att max någon procent av alla som lagförs och får ungdomsrabatt kommer att inbegripas. Regeringen har visserligen ändrat sig, men vi vill se att ungdomsrabatten avskaffas för personer mellan 18 och 21 år. Samtidigt ser vi mot bakgrund av den brottsutveckling som sker att allt yngre personer, också personer under 18 år, begår och döms för grövre brott, även mord. Utredningen om slopad straffreduktion för unga innehåller förslag om en betydligt skarpare trappa för dem mellan 15 och 18 år, så att ungdomsrabatten för dem över 15 trappas av snabbare.

Kristdemokraterna anser att straffrabatten för myndiga personer måste avskaffas och att man ska minimera straffrabatterna även för dem under 18 år. Jag yrkar därför bifall till reservation 20.

Fru talman! Förutom det jag har nämnt tidigare behövs ett antal åtgärder på det sociala området. Kristdemokraterna har föreslagit en miljard-satsning för sociala insatser mot brott. Socialtjänsten behöver förstärkas.

Vi vill införa en nationell krissocialjour som kan sättas in på extra ut-satta platser. Vi tycker också att SSPF, som är en samverkansmodell mellan skola, socialkontor, polis och fritid, är bra och behöver stärkas ytterligare genom satsningar i hela vårt land.

Vi vill också inrätta fler och effektivare sociala insatsgrupper så att socialtjänst, skola och polis i samverkan kan hjälpa unga att sluta att begå

brott och samtidigt säkerställa att arbetsformen kontinuerligt ses över och förbättras.

Fru talman! Vi kristdemokrater kommer fortsatt att agera under den här mandatperioden med ytterligare förslag i det viktiga arbetet med att skapa ett tryggare Sverige och också hitta vägar för att medverka till en positiv uppväxt och utveckling för alla barn och ungdomar.

Det kräver en stödjande familjepolitik, en bra skola, satsningar på ungas uppväxtmiljö, ett grundligt brottsförebyggande arbete av polisen och en offensiv kriminalpolitik. Låt oss leda den unge på rätt väg i livet genom väl avvägda beslut i denna kammare.

Anf. 14 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Låt mig ta vid där den gode Ingemar Kihlström slutade med att tala om familjen och att leda våra barn på rätt väg. Det är viktigt och helt riktigt.

Man kan konstatera, som också har nämnts, att *en* utveckling är fantastisk, nämligen att ungdomar i dag generellt sett sköter sig mycket bättre. De snattar helt enkelt mindre och begår färre andra brott än vad jag, höll jag på att säga, och de som gick i min klass gjorde på vår tid i den generationen. Det ska vi vara glada för.

Vi kan också se att allt fler ungdomar dras in i ganska grov brottslighet och förstör sitt eget liv och andras liv i rasande fart, och vi står ganska tafatta inför detta. Jag är en sann vän av de små gemenskaperna av familjer och sociala kontexter som kan vara viktiga om familjen inte fungerar. Det kan vara idrottsföreningar eller andra ställen där människor kan få växa och fostras tillsammans med andra.

Ordet kamratfostran används ofta med väldigt negativ klang. Men att vara tillsammans i en förening, oavsett som det handlar om frimärkssamling, idrott eller vad det nu kan vara, är väldigt bra. Det är ännu mer viktigt för de unga människor som kanske har väldigt svagt stöd hemifrån.

Det gäller också när inte heller skolan lyckas lyfta upp den unge och stå för den utjämning och det stöd som är så viktigt när det är trassligt hemma. Som andra har sagt här innan är skolan helt avgörande för utvecklingen. Det är viktigt att skolan kopplar nära till socialtjänst och polis för att kunna agera och stoppa små olyckor från att bli stora katastrofer.

Vi måste ändå börja med de unga som är utsatta. Utan att tjata för mycket om min egen ungdom, som var ett tag sedan, har vi i dag ett annat Sverige. Vi har människor som är extremt konstiga och springer runt och tjatar om att vi ska ha sharialagar i Sverige. Det springer runt människor som ägnar sig åt klanvælde i Sverige.

Vi har som det verkar ett haveri i Malmö, vilket vi kan läsa om i tidningarna i dag. Där finns något kommunalråd som tycker att klanvældet är något som man ska dadda med, krypa efter och framför allt låta sig kuvas under.

Fru talman! Så kan vi inte ha det. Vi måste se till att det finns en enda rättsstat. Den gäller för alla människor, unga som gamla, i vårt land. Vi måste ta krafttag mot den parallella rättskipningen, som också kompletteras av den grova organiserade brottsligheten som har sin rättsordning när vissa territoriella områden ska behärskas med vägspärrar och ungdomar dras in som fotsoldater eller kanonmat i den grova brottslighetens spår.

Bärande bland de tillkännagivanden som finns här är en ideologisk skillnad och en tonalitet här i kammaren där vi skiljer oss åt. Det har bäring i den regeringskris som utspelar sig här utanför kammarens dörrar, fru talman, med tanke på att det snart kommer att hållas en misstroendeomröstning.

Det handlar om huruvida man ska gripa in tidigt eller senare. Jag tror, precis som Linda Westerlund Snecker var inne på, att det var mycket bättre förr när man kunde vänta lite och göra de sociala åtgärderna. Socialtjänstlagen var väldigt bra anpassad för det Sverige som hade sociala problem i början på 80-talet.

I dag har vi en annan värld. Där är frågan om reaktioner ganska viktig. Vi talar om barn som växer upp i sociala sammanhang som är att likna vid mentala istider. Det är ett stort utanförskap och skolmisslyckanden. Då finns det inget viktigare vi kan göra än att visa på tidiga och tydliga insatser.

Det måste bli en reaktion när de här unga personerna begår brott. Det är helt enkelt bättre att stämma i bäcken. Det är därför vi föreslår tillkännagivanden här om till exempel kvarhållande hos polisen. Varför då? Jo, för att överlämna till sociala myndigheter.

Alternativet är inte att den unge åker hem till mamma och pappa i Bullerbyn och att alla är glada. Sedan ska vi prata lite allvar och dra in veckopengen och ha lite utgångsförbud, som man själv har tillämpat genom åren för att fostra sina barn. De kommer i stället ut till gänget på gatan och begår nya brott och kan notera att ingenting händer. Det är den missriktade välviljan och att inte gripa in som skapar kriminaliteten.

Det är därför vi liberaler står bakom att kunna kvarhålla, så att den unge ska direkt till socialtjänsten och så att det händer något. Det ska bli en konsekvens för den unge som har levt totalt konsekvenslöst, tyvärr.

Det är samma sak med reglerna för häktning. Det gäller de förnedringsrån vi talar om. Vi har unga som är otroligt utsatta. Jag känner inte någon i min hemstad Örebro som inte är orolig för sina tonårsbarn och att de ska bli rånade eller bli utsatta för brott när de är i Örebros citykärna en kväll. Så är det i vartenda Örebro, och det finns många Stockholm, Malmö och Göteborg. Så ser det ut i Sverige i dag. Detta är helt oacceptabelt. Därför måste bli en konsekvens.

Att kunna utredningsanhålla och sedan utredningshäkta är rimligt. Det står inte i motsats till andra saker vi gör i den här riksdagen. Vi sätter tidsgränser för att en ung människa inte ska sitta längre än tre månader annat än i undantagsfall. Det är jättebra. Men man måste också kunna agera tidigare.

Det förebyggande arbetet är centralt. För att vinna tid och för att efterföljande talare ska få tala innan regeringskrisen briserar vill jag bara instämma i att vi måste renovera Statens institutionsstyrelse. De kämpar på med en undermålig lagstiftning. Det är vårt fel. Vi måste verkligen skilja på ungdomar på institution som mår dåligt och ungdomar på institution som har begått brott. De senare kräver ett helt annat handhavande.

Jag ska anknyta till Socialdemokraterna här. Vi har försökt att budgetförhandla en hel del. Jag är väldigt glad att Liberalerna har del av det så kallade förortslyftet med satsningar på utsatta skolor. Det är 3 miljarder kronor.

Fru talman! Det är så trögrott. Det är så fantasilöst. Sist Socialdemokraterna hade stora sociala ambitioner var när de införde maxtaxa på dagis för sådana som mig som har en massa ungar och som drog nytta av det. Vad är det för ambition?

Nu har man den sociala ambitionen att vi ska ha någon ledig weekend som kostar hur många miljarder som helst. Hur vore det med ett förortslyft som kostar det mångdubbla i förhållande till de 3 miljarderna? Vi får se om det blir så. Vi får förhandla om detta i budgetförhandlingen.

Det handlar om pengar till polisen och ett rejält förortslyft. Då talar vi om miljarder med tvåsiffriga belopp för att bryta den mentala istiden som sänker våra ungdomar.

Jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 10, som jag tycker är väldigt bra.

Anf. 15 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Under kammarens sammanträde tidigare i dag har ledamöter från Sverigedemokraterna framställt ett yrkande om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S).

Det framgår av inlämnade handlingar att kravet i regeringsformen på att minst 35 ledamöter ska biträda yrkandet är uppfyllt. Ärendet bordläggs därför.

Talmannen meddelar att ärendet kommer att bordläggas på nytt i morgon fredag och därefter tas upp till prövning nu på måndag, den 21 juni, klockan 10.00.

(forts. § 7)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 6 Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Socialdemokraternas inställning till Vänsterpartiets krav

Anf. 16 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Den här rödgröna regeringen borde aldrig ha tillträtt. Med ömsesidiga hot om misstroende har Stefan Löfven styrt Sverige de senaste sju åren. Det har aldrig funnits en tydlig färdriktning. I stället för att tag i våra problem har regeringen prickat av en lista med 73 punkter.

Socialdemokraterna bygger hela sin regering på att utesluta två partier, valda av svenska folket, från det politiska arbetet. I januariavtalet står det

till och med svart på vitt att Vänsterpartiet ska stängas ute från allt inflytande. Resultatet är en politisk cirkus som inte är värdig Sverige och, mycket värre: De senaste sju åren har allvarliga samhällsproblem blivit värre.

Moderaterna har en helt annan syn på politik. Vi vill sätta Sverige på en ny kurs. Vi samarbetar med alla partier för att få igenom viktiga reformer för att stärka utsatta barns rättigheter, för mer pengar till välfärden och för skärpta straff. Jag är som gruppleddare mycket stolt över all den politik som Moderaterna har fått igenom i opposition.

Men ska Sverige få en ny kurs krävs det en ny regering. Vi har från dag ett varit kristallklara: Vi är emot den här regeringen. Vi röstade nej till Stefan Löfven som statsminister, och vi kommer att göra allt vi kan för att avsätta regeringen.

Min fråga till statsministern är mot denna bakgrund: Kommer Socialdemokraterna att gå Vänsterpartiets krav till mötes?

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Den här regeringen har från dag ett fokuserat på jobben. Människor ska i sysselsättning. Jag vet själv vad det betyder att ha ett arbete, och vi vet vad det betyder för människor i allmänhet att ha ett arbete att gå till och kunna försörja sig.

Jobb, jobb, jobb. Det var också därför som vi lyckades så bra med sysselsättningen. När krisen inträffade hade vi 300 000 fler i arbete än när vi tillträdde. Vi gör en satsning på välfärden, för människor behöver välfärd. De behöver känna trygghet och kunna ta sig till exempel från ett jobb till ett annat, veta att sjukvården finns där när man behöver den. Det handlar om tillgång till sjukvård och välfärd för alla.

Vi ska se till att vi klarar en klimatomställning som är helt nödvändig och som också innebär stora möjligheter för vårt land. Det handlar både om att klara klimatet och göra vår del men också om att skapa de nya jobb och framtidssektorer som landet behöver.

Vi ökar tryggheten på gator och torg. Där samhället under många har försummat och där staten har dragit sig tillbaka flyttar vi nu fram positionerna successivt och ser till att staten finns närvarande runt om i landet med servicekontor och service så att människor känner att staten är där. Vi är inte framme. Men den riktningen har varit tydlig hela tiden.

Mot detta står bland annat Moderaterna, som har sämre resultat vad gäller jobb, vad gäller finanserna och vad gäller trygghet. Moderaterna underlät att bygga upp polisen när man satt i regering och hade möjligheten. Man struntar i klimatet. Man har ingen syn på klimatomställningen och tror inte att det finns ett klimathot.

Svaret på frågan från Tobias Billström har justitieministern redan lämnat, och det är att vi ska fullfölja januariavtalet. Vi har en process igång, och det är den som ska fullföljas. När vi fått in remissvaren ska det skrivas en lagrådsremiss, och därefter vet vi också hur förslaget ser ut.

Anf. 18 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Moderaterna vill se samling i Sverige. Bara så kan vi lösa våra allvarliga problem. Vi är inte vän av konflikter i onödan. Tvärtom är vi övertygade om att det krävs mer av samarbete om vi ska lyckas ta vårt land ur de problem som vi har.

Men den här regeringen bygger på konflikt och ömsesidiga hot. Förr eller senare skulle detta haverera. Frågan var inte om utan när. Det är Stefan Löfvens regeringsunderlag som kraschar här i dag, och ansvaret är statsministerns. För första gången under sju år är det alltså dags för Stefan Löfven att ta ansvar.

Min och Moderaternas fråga kvarstår: Kommer Socialdemokraterna att gå Vänsterpartiets krav till mötes?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Även om man har ett färdigskrivet papper måste man faktiskt kunna improvisera lite grann. Jag svarade på frågan i den förra repliken.

Vi ägnade fyra månader efter förra valet åt att få till en regering. Fyra månader tog det. När januariavtalspartierna skrev överenskommelsen var det naturligtvis i akt och mening att se till att landet kunde styras och föras framåt. Det var ett avtal som bygger på värderingar som vi står upp för och som också anger en tydlig riktning för landet med alla uppgifter som vi skulle ta oss an, och det håller vi nu på att leverera.

Inget samarbete med Sverigedemokraterna, sa Moderaterna en gång. Det tyckte man för inte så länge sedan. Men sedan hände någonting. Helt plötsligt blev det väldigt bra att samarbeta med Sverigedemokraterna.

Vi hade samma uppfattning ett tag, Tobias Billström. Nu har Moderaterna svängt, och jag förstår inte riktigt varför.

Ökad asylinvandring

Anf. 20 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! De här regeringen har fullständigt misslyckats med att hantera de svåra samhällsproblem som vi har. Kriminaliteten i vårt land är värre än någonsin. Vårdköerna växer, och pensionerna är alldeles för låga.

Vad har då statsministern gjort i det här läget? Har han kavlat upp ärmarna och försökt att samla riksdagen för att tillsammans lösa problemen? Nej. Tvärtom har han kroat arm med Miljöpartiet. Tillsammans har de lagt fram det ena tokiga förslaget efter det andra, och nästa vecka tänker sig statsministern lägga fram ett förslag om att vi ska öka asylinvandringen till Sverige.

Fru talman! All politik handlar om prioriteringar. I en tid när vi behöver varenda krona för att lösa de problem vi har i Sverige, varför väljer statsministern att prioritera ökad asylinvandring framför till exempel höjda pensioner och kortare vårdköer?

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Nu är det ju under det här regeringsinnehavet som reglerna och lagstiftningen har ändrats så att vi har en betydligt lägre invandring än när vi tillträdde.

Dessutom hade vi som sagt skapat över 300 000 jobb ytterligare innan pandemin. Det är en framgång. Vi har höjt pensionerna med i snitt över 2 000 kronor. Det är en framgång. Vi har gjort den största satsningen på välfärden på många, många år. Det tycker jag är en stor framgång.

Vi har byggt mer bostäder än på 20 år. Det är den takten vi har nu. Vi är uppe i ungefär 60 000, men vi skulle vilja öka det ytterligare. Årstakten är faktiskt ännu högre nu. Vi håller för första gången på att bygga i kapp bostadsskulden som vi har haft under många år i vårt land.

Polissatsningen är den största någonsin. Vi har sett till att stärka försvaret. Det som den förra statsministern kallade ett egenintresse har vi stärkt mer än på många år. Vi har tagit fram landets första nationella säkerhetsstrategi.

Jag skulle kunna fortsätta länge. Jag förstår att det inte tilltalar Sverigedemokraterna, som är ett högerkonservativt parti. Det har jag full förståelse för. Men jag tänker fortsätta att driva den politik som jag vet är bra för landet. Vi har många utmaningar framför oss, men jag bävar för en politik som bygger på en högerkonservativ majoritet. Det tjänar inte Sverige på. Jag tänker fortsätta att ta den fajt som Sverige behöver.

Anf. 22 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Jag noterar att statsministern väljer att inte svara på frågan. I stället använder han hela sin talartid till att prata om annat.

I ett läge där vi har haft en pandemi, där vårddköerna har vuxit, där arbetslösheten är hög, där det råder stora samhällsproblem som behöver lösas och där varenda krona behövs i samhällsbygget, varför väljer regeringen att lägga fram ett förslag med mer kostsam asylinvandring i stället för att lägga resurserna på att höja pensionerna, korta vårddköerna, stärka polisen och allt annat vi behöver i vårt land?

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Nu lyssnar inte Henrik Vinge på vad jag säger. När vi tillträdde var det en betydligt högre migration och invandring än nu. Det berodde på en lagstiftning som tillkom innan vi tillträdde. Nu håller vi på att ändra den lagstiftningen, och nu är det en betydligt lägre migration.

De människor som har kommit hit kommer betydligt snabbare i arbete nu än tidigare. Förut tog det åtta nio år för 50 procent att komma i arbete. Nu är de i arbete efter fyra fem år. Det är fortfarande för lång tid, men det är rätt riktning. Vi ser till att göra det möjligt för människor att få ett arbete, att komma i utbildning, att komma i kontakt med arbetsmarknaden. Det är något helt annat än att skrota arbetsmarknadspolitik och utbildningsmöjligheter, som säkert också Sverigedemokraterna ser framför sig.

Utskottsinitiativ om våldsbrottslighet

Anf. 24 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! I dag har vi sett bevis på att ytterkantpartier inte bör ha inflytande i svensk politik. Men vi har också sett andra borgerliga partier som tycker att det är viktigare med ett politiskt spel än konkret sakpolitik. De går Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna sakpolitiskt till mötes för att stoppa borgerliga liberala reformer.

Centerpartiet sätter både samhällsproblemen och samarbetet i fokus och kommer att fortsätta att göra det. Därför riktar min fråga till statsministern i dag in sig på de samhällsproblem som finns.

Gängvåldet är ett allvarligt hot mot tryggheten och mot den öppna svenska demokratin. Under flera år har de kriminella gängen tillåtits växa sig starkare och farligare. Det 34-punktsprogram som blev resultatet av de blocköverskridande samtal som har förts var bra, men det krävs mer. I dag har därför Centerpartiet lagt fram ett förslag till utskottsinitiativ i justitieutskottet. Initiativet innehåller sex konkreta förslag som en viktig del i att bekämpa våldsbrottslighet, både de som begås av kriminella gäng och mäns våld mot kvinnor. Det handlar om straffskärpningar, förlängd straff-tid för upprepade återfallsförbrytelser, stärkt vittnesskydd, fler poliser och mer forskning på vilka metoder som faktiskt fungerar. Det är förslag som jag tror kommer att göra verklig skillnad för att knäcka gängbrottsligheten.

Kan Socialdemokraterna, statsministern, ställa sig bakom Centerparti-ets förslag och det utskottsinitiativ som vi har väckt i dag i justitieutskottet och med det visa att man är beredd att sätta hårt mot hårt i kampen mot våldsbrottslighet, är beredd att bryta rekryteringen till gäng, utvecklingen och därmed att öka tryggheten?

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Precis som Annie Lööf säger är det här en av våra absolut största utmaningar. Det handlar om att skapa trygghet för människor och bekämpa gängen. Det var en av anledningarna till att januariavtalet kom till. Det krävs kompromisser och överenskommelser så att landet kan styras, bland annat för att hantera gängkriminaliteten.

Vi har nu påbörjat en uppbyggnad av Polismyndigheten som vi menar är helt nödvändig. Det ska vara 10 000 fler polisanställda till utgången av 2024. Vi är mer än halvvägs, så det ser ut som att vi kommer att klara det. Vi har skärpt straffen, gett polisen bättre verktyg och så vidare.

Jag kan inte stå här och svara exakt på de framlagda förslagen. Jag har inte sett dem eller läst dem, av förklarliga skäl. Vi hade ju regeringssammanträde på förmiddagen.

Men vi har tydligt sagt att det här inte kommer att räcka. Vi kommer att fortsätta till den dag gängen är knäckta. Det kräver två spår. För det första ska det vara tålighet här och nu. Det är därför vi måste fortsätta för att stärka polisen, skärpa straffen och göra mer. Det europeiska och internationella arbetet kommer att vara helt avgörande också i framtiden. För det andra handlar det om att stoppa nyrekryteringen till gängen. Det här glömmar de högerkonservativa bort. Vi måste se till att de unga pojkarna – det är pojkar det är fråga om – inte dras in i gängen. De ska göra något annat. De ska drömma om ett yrke, gå i skolan och se framför sig en framtid utanför gängen och kriminaliteten. Det kräver stora sociala insatser, en rejäl satsning på skolan och så vidare.

Dessa två spår måste vi hålla i. Vi kan bygga hur mycket fängelser som helst och sätta hur många brottslingar som helst i dem – sedan två år tillbaka är vi nu uppe i tusen, och de ska in i fängelse – men vi måste stoppa tillflödet så att vi får ordning på vårt samhälle.

Anf. 26 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka för svaret från statsministern.

De förslag som Centerpartiet söker stöd för i justitieutskottet i dag handlar om att återta tryggheten och friheten för alla de människor som bor i de utsatta områdena och som blir ofrivilliga offer för den brutala

gängkriminalitet som råder. Det handlar om tryggheten att röra sig fritt på gator och torg där man bor. Det handlar om att vara tryggad mot gängkriminalitet och skjutningar, men det handlar också om tryggheten i det egna hemmet.

Den utveckling som har skett under en längre tid i Sverige är allvarlig. Kriminella gäng kidnappar bostadsområden, mördar på öppen gata och utgör en fara för vanligt, hederligt folk. En hel del har gjorts, men mer måste till. Jag hör vad statsministern säger, och självklart har jag respekt för att han inte har läst utskottsinitiativet. Jag välkomnar en öppen syn på frågan, men jag önskar att Socialdemokraterna och andra partier i Sveriges riksdag ställer sig bakom utskottsinitiativet och de sex konkreta förslagen.

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi får återkomma till de förslagen. Det råder inget tvivel om vilken väg vi ska gå och att vi ska fortsätta visa de kriminella gängen att samhället alltid är starkare än de. Så är det.

När vi samlar oss ska vi ge polisen de verktyg de ska ha, det antal kollegor de ska ha och skärpa straffen. Låt oss se två och ett halvt år tillbaka i tiden. Då kan vi se att det nu sitter ungefär tusen fler i fängelse. Vad beror det på? Jo, polisen har gjort något riktigt bra. Det beror på bättre verktyg, skärpta straff och fler poliser.

Det är precis som Annie Lööf säger, nämligen att det här är en frihetsfråga. Gängen kväver friheten ute i olika delar av landet. Den friheten ska vi återge människor. Det är därför kampen mot gängbrottsligheten måste fortsätta, och samhället är alltid starkare.

Regeringsunderlaget

Anf. 28 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Statsministern har valt att gå vidare med planerna på marknadshyror, eller fri hyressättning som statsministern själv väljer att kalla det. Han har vägrat att inleda förhandlingar med hyresgästerna och deras representanter för att lösa frågan med hjälp av den svenska modellen.

I stället går statsministern fram med ett förslag som ska slå sönder den svenska modellen. Hyresgästerna kommer då att ställas helt ensamma mot fastighetsbolag och deras stora rättsliga kanslier i stället för att ha rätten att förhandla kollektivt. Resultatet blir ett systemskifte för kraftigt höjda hyror. Jag är övertygad om att statsministern känner till det själv. Vänsterpartiet har försökt att lösa situationen i två och ett halvt års tid. Dag efter dag har vi sagt att om man genomför förslaget finns inte längre ett regeringsunderlag för denna regering.

Jag står vid mitt ord. Vänsterpartiet har inte längre förtroende för statsministern.

Vilket är statsministerns regeringsunderlag?
(Applåder)

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Först och främst vet Nooshi Dadgostar att det inte finns något regeringsförslag. Här har Vänsterpartiet gjort en helomsvängning. När röstförklaringarna avgavs när jag accepterades som statsminister av

Sveriges riksdag sa Vänsterpartiet att om regeringen lägger fram ett sådant förslag, lagen om anställningsskydd och marknadshyror, ska Vänsterpartiet agera.

Nooshi Dadgostar vet – åtminstone borde hon veta – att det inte finns något regeringsförslag. Vad som finns är ett utredningsförslag. Och inte ens utredningsförslaget, även om man inte gillar det, kan man säga får de konsekvenser som Nooshi Dadgostar nu räknar upp. Det är långt ifrån det. Vi pratar om nyproduktion och då inte om nyproduktion som beviljats investeringsstöd, så här pratar vi om en del av lägenhetsbeståndet som understiger 1 procent. Det är under 1 procent.

I det läget, när det inte finns ett regeringsförslag och när utredningsförslaget inte ens är i närheten av de effekterna, väljer Vänsterpartiet att rikta ett misstroende. Det är inte ansvarsfullt.

Då uppstår frågan, och det är den viktiga frågan nu: Vilket är Vänsterpartiets alternativ nu? Är man beredd att ta detta steg måste man också veta vad alternativet är. Vad är det Vänsterpartiet förespråkar?

Anf. 30 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Jag noterar att Sveriges statsminister inte svarar på frågan. Han vet inte vilket som är hans regeringsunderlag, för Vänsterpartiet tillhör inte det. Det är väl en statsministers huvudsakliga uppgift att hålla koll på sitt regeringsunderlag.

Det verkar uppenbart att statsministern saknar förtroende i Sveriges riksdag. Ansvar för detta vilar helt och hållet på Stefan Löfven.

Före valet lovade Stefan Löfven att inte införa marknadshyror. Nu vill han göra det, om än under annat namn. Det finns inget förslag, säger Stefan Löfven. Samtidigt är han väldigt tydlig med detaljer kring ett förslag som inte finns. Självklart inser alla att det är en förhållningsprocess som regeringen nu ägnar sig åt.

Före valet sa Socialdemokraterna att ett mindre reglerat hyressättnings-system innebär en övergång till marknadshyror med hyresökningar på i genomsnitt 24–50 procent.

Jag vill fråga statsministern: Det här förslaget, är det värt att skapa regeringskris för?

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Nu är det ju inte jag och regeringen som skapar parlamentarisk kris, utan det är Vänsterpartiet som väljer att göra det – på grund av ett förslag som inte finns, för det finns inget regeringsförslag.

Återigen: Det finns ett *utredningsförslag*. Det är skrivet utifrån den uppgörelse som vi gjorde i januariavtalet.

Jag får säga det igen: Det tog fyra månader att bilda regering efter valet. Fyra månader. Det var tufft. Det innebär också att de fyra partier som till slut gjorde upp naturligtvis alla fyra måste säga: Vi vill ha vår del, och ni ska ha er del.

Så går det till. Men ställer man ultimatum och säger att man bara ska ha som man vill får vi ägna det minst fyra månader till. Det är precis så Vänsterpartiet nu agerar.

Anf. 32 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Inte ens inför fullbordat faktum, när verkligheten står fullkomligt klar för statsministern i Sveriges högsta beslutande församling efter att vi just hört Vänsterpartiets partiledare, tycks det som om statsministern kan ta in verkligheten: att hans regering saknar nödvändigt stöd för att sitta kvar.

Vi ser fram emot misstroendeomröstningen på måndag. Vi ser fram emot att se regeringen Löfven falla.

Jag tänker därför inte ställa fler frågor som får icke-svar utan försöka få svar om en annan verklighet som handlar om det hedersförtryck som drabbar så många i Malmö.

Nyligen avslöjade Kvällsposten att en tjänsteman som arbetar med romska frågor i Malmö kommun samtidigt arrangerar romska rättsprocesser som ersätter svenska rättsprocesser. Bland annat har en man friats från anklagelser om att ha våldtagit en 13-årig flicka.

Det socialdemokratiska kommunalrådet Frida Trollmyr, som ansvarar för frågorna och som leder det romska rådet, har tidigare sagt sig inte känna till de alternativa rättegångarna. Men Kvällsposten har avslöjat att det inte stämmer. I september fick Trollmyr reda på detta men svarade då att det inte går att göra något åt frågan eftersom det vore ”politiskt självmord”.

Det är en intressant prioritering men också en intressant iakttagelse. Det väcker frågan varför det skulle vara politiskt självmord att säkerställa att ett barn som misstänks ha våldtagits får upprättelse i en laglig svensk domstol.

Malmöns ledande politiker har vägrat kommentera Kvällspostens avslöjande om att parallella rättsprocesser pågår med Socialdemokraternas goda minne på skattebetalarnas bekostnad.

Min fråga till statsministern är vad han ämnar göra och vad han anser om att hans partikamrater vill mörka de här utomrättsliga prövningarna – och varför vi ska tro på S högtidstal mot hedersvåld när prioriteringarna är annorlunda i verkligheten.

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag får ändå be om viss respekt för att jag inte har detaljkunskaper om precis det som Ebba Busch tar upp. Men det ska inte råda något som helst tvivel om var vi står vad gäller hedersvåld.

Vi var den regering som tog fram en tioårig strategi vad gäller mäns våld mot kvinnor, som inkluderade hedersbrotten, därför att vi måste komma åt detta. Det bygger på det förebyggande arbetet, för det är det vi i grunden måste lyckas med så att våldet aldrig händer.

Det andra det bygger på är att vi upptäcker våldet mycket bättre. Det kräver arbete i stora delar. Myndigheter, hälsovården, skolan och vad det måste vara – alla ska kunna se klarare.

Det tredje är att vi faktiskt kan sätta dit dem som begår de här lagbrotten.

Det fjärde är att vi behöver öka kunskapen. Vi ska bygga på oss mycket mer kunskap.

Nu har regeringen presenterat ett nytt program med 40 punkter för att hantera just mäns våld mot kvinnor. Det kommer att skärpa upp det här

arbetet. Jag tror att det är bra om vi även här försöker komma överens om vad det är vi behöver göra, på riktigt. Men vi kommer aldrig att ge upp detta. Mäns våld mot kvinnor måste stoppas, liksom hedersvåldet.

Prot. 2020/21:143

17 juni

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 34 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Våld mot kvinnor är ett av våra största samhällsproblem. Jag känner mig tämligen trygg med att jag delar den övertygelsen med statsministern och Socialdemokraterna. Men var finns Socialdemokraterna nu när det är skarpt läge i Malmö? Och det är ingen nyhet; det har pågått under lång tid.

Låt oss tala om de här 40 punkterna! Det är ett 13 sidor långt dokument. Men det finns en sak som lyser med sin frånvaro, och det är begreppet hedersförtryck. Många av förslagen i dessa 40 punkter är bra. Ni har Kristdemokraternas stöd i detta, Stefan Löfven. Det som saknas är ert stöd till alla de hundratusentals som bedöms leva under hedersförtryck i Sverige.

Vad är beskedet? Var är fördömandet? Vilka konsekvenser kommer detta att få i Malmö? Står ni upp även för kvinnorna som drabbas av hedersförtryck?

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det korta svaret är ja. Det är klart att vi gör det. Vi kommer aldrig att acceptera våld mot kvinnor, oavsett vad man har döpt det till. Jag har själv sagt att jag har väldigt svårt att förknippa det här med heder över huvud taget, men nu heter det så av någon konstig anledning.

Inget våld är okej, naturligtvis inte heller mäns våld mot kvinnor. Det var därför vi 2016 arbetade fram den första nationella strategin, som implementerades 2017, en tioårig strategi. Nu bygger vi på den, och det är med precis de här punkterna. Det är straffrättsliga åtgärder, förstärkt brottsbekämpning och så vidare.

Jag har den med mig här. Jag hoppas att vi kan vara överens om den. Det vore bra. Vi är också överens om att vi inte kommer att ge upp detta, utan mäns våld mot kvinnor måste stoppas. Där tror jag – eller vet jag – att vi har en delad ambition.

Förbud mot kusinäktenskap

Anf. 36 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är lite stökigt här i kammaren, kan vi notera. Jag vill dock för Liberalernas del lyfta fram några saker som vi tycker har varit bra i januariavtalet, som nu utmanas. Det kanske inte är så förvånande att en majoritet i riksdagen finner sig stå mot en minoritet. Men vi får väl se vad de ska ha i stället.

I januariavtalet var det viktigt att vi fick in detta med 10 000 fler polisanställda – avgörande för Liberalerna. Vi måste pröva utvisning vid brott oftare när det gäller icke svenska medborgare. På integrationsområdet kan vi också nämna vikten av att vi inför språkkrav för medborgarskap. Det är helt avgörande att även detta nu kommer till, efter 20 år av debatt och motstånd från en majoritet i denna kammare. Vi har gjort mängder av insatser när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck, vilket också är en del av januariavtalet.

Men, fru talman, vi måste göra mycket mer eftersom vi ser hur friheten förmörkas av den grova brottsligheten och av parallella rättssystem runt om i vårt land. Till och från dyker det upp någon stolle som pratar om sharialagar. Vi får, som Ebba Busch tog upp nu, höra att det finns särskilda domstolar för personer med en viss bakgrund. Det är ju inte klokt!

Lägg till detta hur det ser ut i gängens regimer, det vill säga där de härjar och den svenska rättsstaten tyvärr har checkat ut. Det finns mängder av rapporter och böcker som skrivits om detta. Det är klanerna som styr – vi måste göra mer.

Min fråga till statsministern blir därmed: Kan statsministern tänka sig att vi går vidare med att förbjuda något som låter konstigt för oss som har kusiner, nämligen kusinäktenskap? Jag kan inte ställa någon fråga till Ebba Busch, men är ni med på detta? Vi måste bryta klanernas makt. Vi ska ha en rättsordning i Sverige. Vad säger statsministern?

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är rätt – vi måste bryta klanerna. Det är ingen tvekan om det. Detta pekar också på att det avtal som skrevs, januariavtalet, bygger på riktig politik. Moderaterna står ofta och säger att det bara är 73 punkter, bara för att vara emot någonting. Nej, det är för att vara *för* någonting – för de värderingar som bygger ett samhälle och för att ta sig an samhällsutmaningarna. Detta kokar ned till 73 konkreta punkter, varav det här är en. Det är alltså helt rätt.

Vi måste också kunna peka på framgångarna. Jag tror att det är viktigt att vi också helt öppet och ärligt berättar för människor att vi har ett stort samhällsproblem med gängkriminaliteten. Men vi har också ett samhälle som är starkare. Vi kan också visa att i till exempel Malmö och polisregion Syd händer det något som faktiskt är en framgång. Det går alltså för oss att ta oss an detta, och därför måste vi fortsätta på denna väg.

Lagstiftning om så kallade kusinäktenskap har diskuterats länge. Vi har i dag inte något förbud mot detta. Så har lagstiftningen sett ut länge. Jag vill inte här och nu säga exakt vad som ska göras med en sådan lagstiftning. Jag ser också klara problem med att genomföra en sådan, och då måste man diskutera det i grunden.

Man får dock inte tro att det betyder att man kan fortsätta med gängvåld eller med att förtrycka människor i bostadsområden eller var man än är. Det måste alltid stoppas, oavsett denna lagstiftning.

Anf. 38 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag är inte läkare, men det finns också medicinska problem med kusinäktenskap, om man tänkte skaffa barn och så.

Min poäng, och det som har gjort att man till exempel i Norge och många andra länder har förbjudit kusinäktenskap, är dock att detta används av klanen för att skapa blodsbånd som lägger grunden för en evig segregation – allt annat än integration. Vi kan möta detta med förebyggande insatser, fler poliser, rimligare straff och relevanta verktyg i jakten på de riktigt grovt kriminella. Det är utmärkt att Centerpartiet nu kommer med lite förslag på detta område; det är inte en dag för tidigt, så att säga.

Det avgörande är att statsministern inte behöver fundera. Det är bara att bestämma sig för att vi kan gå den norska vägen. Det är bara att förbjuda kusinäkenskap om man vill det; det står inte i motsättning till förebyggande insatser för människors frihet.

Prot. 2020/21:143

17 juni

Statsministerns
frågestund

Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Den problembeskrivning och den riktning som Johan Pehrson och Liberalerna beskriver delar jag. Men att som statsminister inte ens fundera på lagförslag skulle jag nog avråda från. Det är klart att man måste fundera igenom vad det får för konsekvenser och vad det beror på att vi har haft denna lagstiftning under så många år. Den har diskuterats tidigare. Det är klart att det finns både plus och minus med att ändra en lagstiftning, och det måste man fundera igenom. Det tänker jag nog faktiskt göra med all lagstiftning – fundera över vad som är bra och inte bra. Det är mitt svar.

Höjda pensioner

Anf. 40 INGE STÅHLGREN (S):

Fru talman! Det har nu gått snart 30 år sedan Sverige fick ett nytt pensionssystem. Det skulle vara ett långsiktigt och hållbart pensionssystem som våra finanser kunde klara. I det avseendet har det fungerat mycket väl. Men när det gäller att tillförsäkra pensionärerna en god pension finns det en del brister. Pensionssystemen, som bygger på livslöneprincipen, gav från början en pension på runt 70 procent av slutlönen, men den andelen har successivt urholkats.

Vi socialdemokrater har försökt göra något åt de allra lägsta pensionerna genom höjda garantipensioner och det pensionstillägg som kommer att betalas ut nu i september. Långsiktigt är det dock uppenbart att det är inbetalningarna till pensionssystemet som behöver öka.

Så vilken är statsministerns plan för att långsiktigt höja pensionerna för landets pensionärer?

Anf. 41 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Detta var ett av de prioriterade områdena redan när vi tillträdde hösten 2014. Pensionärerna måste få bättre villkor. Det första vi sa var att vi måste ta bort den orättvisa högre beskattningen av pension jämfört med arbetsinkomst. Det finns ingen moralisk grund för att pensionärer ska betala högre skatt för samma inkomst.

Sedan har vi också höjt garantipensionen, liksom taket för bostadstillägget. I höst införs dessutom pensionstillägget, som gör att man kan få upp till 600 kronor mer i månaden.

Det långsiktigt hållbara är dock att höja avgiften, inbetalningarna, till pensionssystemet. Därför menar vi att det är dags att ta det klivet och så snabbt som möjligt starta de inbetalningar som faktiskt en gång gjordes upp mellan de partier som enades om pensionssystemet. Vi ska ha minst 70 procent i pension; jag tycker att det är en rimlig nivå.

Övergrepp mot barn

Anf. 42 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I går presenterade regeringen 40 punkter – en historisk plan mot mäns våld mot kvinnor. En av de viktiga punkterna i denna lista handlar om att sätta ned foten mot de män som betalar för att köpa barns kroppar. Vi i Miljöpartiet anser att den som betalar för att ha sex med ett barn alltid ska dömas för våldtäkt. Vi tycker inte att det är okej att barn vars övergrepp har filmats inte anses vara brottsoffer och att detta kallas för pornografi. Vi tycker att de ska ha ett skydd, oavsett hur deras kroppar ser ut.

Jag undrar om statsministern delar denna uppfattning och om även hans parti är berett att tillsätta de resurser som krävs för att barn som har utnyttjats i prostitution och blivit utsatta för sexuella övergrepp ska få tillräckligt stöd och vård.

Anf. 43 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi delar naturligtvis indignationen och bestämdheten – något måste göras. Detta är vidrigt; det finns inget annat ord för det.

Regeringspartierna är, i och med att vi lade fram detta program, överens om att vi måste göra något åt det. Men det är samma sak här – vad är det bästa att göra? Det finns inte, tycker jag, någon hänsyn att ta till dem som utför detta, utan här måste hårdheten vara ledande.

Vi kommer alltså att se till att utreda detta på bästa sätt så att vi får en effektiv lagstiftning som tar itu med ett stort, vidrigt samhällsproblem.

Preventiv avlyssning av gängkriminella

Anf. 44 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Statsminister Stefan Löfven sa i en intervju förra veckan att han inte stänger dörren för bred avlyssning av gängkriminella. Vilket positivt besked, tänkte vi moderater, som just lagt ett förslag om detta på riksdagens bord.

Regeringen har inte bara välkomnat utan till och med jublat och hållit presskonferenser om hur bra det är att andra länder brett har avlyssnat gängkriminella världen över, vilket lett till gripanden av svenska medborgare. Så döm om vår förvåning när Socialdemokraterna då inte bara stängde utan smällde igen dörren genom att rösta nej till Moderaternas förslag om proaktiv avlyssning av gängkriminella.

Min fråga till statsminister Stefan Löfven är därför: Varför gör inte regeringen det som krävs och inför preventiv avlyssning av gängkriminella?

Anf. 45 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Sedan vi tillträdde har vi arbetat systematiskt med att knäcka gängen. Det är därför vi har sett till att vi har betydligt fler poliser. Vi kommer att fortsätta med det. Vi har skärpta straff men också bättre verktyg. Det är därför vi har infört datalagring, möjlighet till dataavläsning och hemliga tvångsmedel, vilket är lika med avlyssning.

Nu tänker vi att vi behöver ta ett steg till här. Mitt i det arbetet petas det in en ny fråga, vilket kommer att förlänga tiden för möjligheterna att

genomföra det vi vill. Då har vi sagt: Låt oss ta det här steget, för vi måste ta det här och nu.

Detta är anledningen, helt enkelt. Sedan har vi sagt att vi är redo att titta på den här frågan, men det handlar inte bara om att säga att vi ska utöka avlyssningen, utan det kräver också lite eftertanke. Vi ska se till att ha de bästa verktygen för att knäcka gängen, men vi ska också stå upp för ett samhälle där vi vet att inte vem som helst blir avlyssnad när som helst.

Resurser till polisen

Anf. 46 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! I dag tappar Polismyndigheten erfarenhet och kompetens då alltför många lämnar polisyrket i förtid. Förra året slutade 628 poliser, varav 40 procent av en annan anledning än pension. En viktig orsak bakom de tidiga avgångarna är de låga lönerna. Polisfacket har nyligen krävt en årlig löneökning med 5 procent.

Sverigedemokraterna har i alla år varit det parti som velat ge mest pengar till Polismyndigheten, med en särskild lönesatsning på 6 000 kronor i månaden per polis. Vi har också genom att stödja den tidigare budgeten från M och KD sett till att de pengar som var öronmärkta för polislöner gick igenom, till skillnad från regeringens förslag, som förra året inte ens mäktade med att garantera Polismyndigheten de pengar man behöver för att nå målet om 10 000 fler poliser till 2025.

Om regeringen fortsätter att underfinansiera rättsväsendet kommer målet om fler poliser inte att nås. Min fråga till statsministern är därför: Kan regeringen här i dag garantera att Polismyndigheten kommer att få de resurser man behöver för att stärka myndigheten och ge poliserna den löneökning de förtjänar?

Anf. 47 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Låt mig först redogöra för fakta. Det är färre inom polisen som slutar nu än förut. Det är fler som återkommer efter att en gång ha lämnat polisen. Vi utbildar nu mer än dubbelt så många som under den förra regeringen. Det är därför som Polismyndigheten nu tror att det är möjligt att nå 10 000 fler polisanställda till slutet av 2024. Det är av det skälet som vi har höjt anslagen till polisen rejält.

Vi väljer dock att låta parterna göra upp om lönerna. Det är så lönebildningen fungerar. Om vi jämför läget i dag med hur det var innan vi påbörjade satsningen visar det sig att polislönerna har höjts med ungefär 6 000 kronor i genomsnitt. Jag ska inte ta gift på det, men nog tror jag att det är ett av arbetsmarknadens absolut bästa avtal. Jag tror också att det spelar roll för att fler kommer tillbaka i yrket.

Idrottsevenemang och mänskliga rättigheter

Anf. 48 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vi får se hur länge statsministern sitter kvar. Men det är ju inte ovanligt att statsministern reser till idrottsevenemang runt om i världen. I morgon spelar Sverige en fotbollsmatch i Ryssland, och även i nästa

vecka kommer man att göra det. I början av nästa år är det vinter-OS i Peking. Sedan kommer det ett fotbolls-VM i diktaturen Qatar.

I Ryssland ser vi nu hur det demokratiska utrymmet krymper. Oppositionen pressas inför parlamentsvalet i höst. I Kina ser vi ett misstänkt folk-mord på uigurer och många andra brott mot mänskliga rättigheter. I Qatar sker otroliga brott mot migrantarbetare och de byggnadsarbetare som har byggt de arenor som fotbolls-VM ska spelas på.

Jag undrar hur statsministern ser på dessa arrangemang och om han avser att resa till dem.

Anf. 49 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för intresset för mitt reseschema! Det återkommer jag till när jag har bestämt vad jag ska åta mig för engagemang, oavsett om det gäller idrott eller något annat.

Det är ingen tvekan om att vi måste stå upp för mänskliga rättigheter oavsett var de kränks. Därför är vi i Sverige väldigt tydliga med detta i EU. Det är bland annat vi som driver att EU behöver mer verktyg och en starkare hållning gentemot Ryssland för att motverka övergrepp mot mänskliga rättigheter. Det är också EU som kommer att vara det viktiga för oss när vi ska tala med Kina om samma saker.

I alla dessa ärenden vill vi också hålla en balans, så att vi är väldigt tydliga med vad vi aldrig ger avkall på. Detta står vi upp för, och vi kommer aldrig att ge oss. Men vi ska också söka dialog.

Slutförvar och mellanlagring av kärnavfall

Anf. 50 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Under 40 år har SKB utvecklat och forskat om frågan om slutförvar för kärnavfall. Alla fakta finns på bordet, och det finns även mycket starkt stöd från invånarna i Östhammars kommun om att bygga detta. Oskarshamns kommun har meddelat att besked om både mellanlager och slutförvar måste ges samtidigt; något annat är oacceptabelt.

För en dryg månad sedan kom ett UMM, urgent market message, till elmarknaden som innebär att om beslut om mellanlager och slutförvar inte tas före den sista augusti i år riskerar fem av de sex kvarvarande reaktorererna att stängas inom några år, med start redan i maj 2024. Detta skulle innebära en mycket allvarlig situation för Sverige.

Därför blir min fråga mycket rak: Kommer regeringen att fatta ett beslut om ansökan om slutförvar och mellanlager senast den 31 augusti?

Anf. 51 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi arbetar med detta. När vi har fått det på vårt bord måste vi göra vår uppgift som regering och gå igenom och se till att vi har ett fullgott beslutsunderlag när vi fattar beslutet. Vi har ingen annan ambition – vi vill fatta beslutet ännu snabbare, för det finns ingen anledning att dra ut på det i onödan. Men man måste faktiskt också gå igenom de olika perspektiven, och de olika frågetecknen som finns ska rätas ut. Frågor ska besvaras, och efter det ska vi fatta beslut.

Vi arbetar så snabbt vi kan på ansvariga departement och i gemensam beredning med allt som ska göras för att vi ska kunna fatta beslut så snart som möjligt, så att de berörda också kan få besked så snart som möjligt.

Prot. 2020/21:143

17 juni

Statsministerns
frågestund

Placering av små barn på institution

Anf. 52 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Jag tror inte att det har undgått någon i den här kammaren att en stor tragedi inträffade i värmländska Hagfors när en liten femårig kille hittades död. Det var ett litet barn som var placerat på ett HVB-hem.

Jag måste säga att jag blev innerligt chockad över att en femåring hade placerats på en institution. Mycket har gjorts för att barn som rättighetsbärrare ska få en stärkt ställning. Barnkonventionen har blivit lag, och vi har fått stärkta rättigheter och stärkt skydd också genom vårt samarbete i januariavtalet. Men att en femåring hamnar på HVB-hem – en liten pojke som behöver allt annat än en institution – är för mig helt obegripligt.

Jag tror att både jag och statsministern är överens när det gäller de grundläggande behoven hos ett barn. Därför ställer jag frågan om statsministern är beredd att se över lagen. Det kan inte vara rimligt att småbarn hamnar på institution. Det är tvärtom helt orimligt, framför allt ur barnets perspektiv.

Anf. 53 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Utan att gå in på myndighetsbeslut och klampa in på något felaktigt sätt kan jag säga att det nog är många som känner frågetecken kring precis detta. Men man måste utreda vad som de facto har hänt och hur det kunde leda till en så ofattbar tragedi att denna lilla kille inte längre lever. Detta är det första, och det åligger nu de ansvariga att reda ut, så att vi får svar på varför. Hur kunde det över huvud taget ske?

Därefter måste man ta ställning till vad som behöver göras för att det aldrig ska ske igen. Det är klart att en femårig pojke, en flicka eller barn över huvud taget ska ha skydd och en trygghet som samhället ska erbjuda. Det är en tragedi, och vi måste få reda på vad som har hänt och sedan åtgärda det.

Arbetslivskriminalitet i byggbranschen

Anf. 54 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Min fråga till statsministern handlar om byggbranschen. I och med att jag själv kommer från byggbranschen har jag träffat många svenska byggnadsarbetare som oroar sig för att konkurreras ut av arbetskraft som inte får sjysta löner, inte betalar skatt och avgifter i Sverige och arbetar i urusel arbetsmiljö och har alldeles för lång arbetstid.

Regeringen har satsat hårt för att motverka arbetslivskriminalitet. Det har till exempel gjorts över 5 000 myndighetsgemensamma kontroller, bland annat av byggbranschen.

Nu till min fråga. Är statsministern beredd att vidta ytterligare åtgärder för att stoppa arbetslivskriminaliteten och för att trygga arbetsförhållandena för svenska byggnadsarbetare?

Anf. 55 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! År 2014 bytte vi riktning på bostadspolitiken och införde bland annat investeringsstödet. Nu är vi uppe i en takt av 60 000 bostäder, så här finns arbete för byggnadsarbetare.

Men det ska byggas sjyst, och därför har vi bland annat avskaffat lex Laval. Nu kan Byggnads kräva kollektivavtal och ta fajt för dem. Entreprenörsansvaret är viktigt, och den underleverantör som eventuellt inte får betalt ska kunna gå till nästa led och upp till huvudleverantören.

Det är kriminellt att utsätta människor för farligt arbete, och polisen, Skatteverket och Arbetsmiljöverket har som sagt gjort 5 000 kontroller.

Vi måste fortsätta. På svensk arbetsmarknad ska det råda ordning och reda. Det är sjysta jobb och sjysta villkor som gäller. Detta måste politiken, facken och företagen jobba tillsammans för, för det är viktigt för oss alla.

Stöd till Älvsbyn

Anf. 56 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Natten till måndagen den 24 augusti förra året brann Polarbröds fabrik i Älvsbyns kommun ned till grunden. Det var ett mycket hårt slag för kommunen och Norrbotten. En vecka senare, den 31 augusti, besökte statsministern Älvsbyn och lovade inför ett samlat medieuppbåd att regeringen skulle hjälpa Älvsbyn.

Några månader senare, kvällen före julafton, meddelade regeringen sitt beslut att inte tillåta gruvbrytning i Laver strax utanför Älvsbyn – en gruvbrytning som direkt och indirekt hade kunnat innebära över 3 000 arbetstillfällen.

Mot denna bakgrund frågar jag statsministern:

Vad har regeringen hittills gjort för att hjälpa Älvsbyn, för det var väl inte bara fagra men tomma löften statsministern gav?

Anf. 57 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Nej, det var det inte, och därför är vår politik bred.

Det är sant att beslut måste fattas även när det gäller gruvbrytning, och de kan bli positiva eller negativa.

Vi satsar på jobb i hela landet. I Norrbotten växer det nu så att det knakar, och det beror på de produkter som näringslivet utvecklat med stöd av samhället. Nu görs tack och lov de kanske största investeringarna i Norrbotten någonsin, och människor kommer att behöva flytta upp.

Vi ökar utbildningsplatserna så att människor kan ta dessa jobb. Vi ser också till att Norrbotten byggs så att det ska ligga räls utmed hela Norrlandskusten. Jag är medveten om att Älvsbyn inte ligger där, men detta kommer ändå att vara till fördel för Älvsbyn och för hela Norrland.

Det är hela landet som gäller, och det är en sådan politik som drivs.

Invandring och självförsörjning

Anf. 58 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Enligt en färsk rapport från riksdagens utredningstjänst är det nu nästan 700 000 utrikesfödda som inte klarar att försörja sig själva.

Denna siffra ökar år för år, och den påverkas inte märkbart av de miljarder som spenderas på socialdemokratisk integrationspolitik.

Det torde vara uppenbart även för statsministern att denna utveckling inte är hållbar och att Sverige har kommit till ett vägskaal: antingen kravlös massinvandring eller en fungerande välfärd. Något tredje alternativ finns inte.

Varför tycker statsministern att självförsörjning inte är ett relevant begrepp i detta sammanhang?

När regeringen presenterar integrationspolitikens resultat gör man det utifrån hur många personer som har jobbat en dag i november månad eller hur snabbt en nyanländ tjänar sin första krona. Detta säger dock väldigt lite om huruvida en person kan leva på en egen lön.

Varför presenterar regeringen inte detta resultat utifrån graden av självförsörjning?

Anf. 59 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det viktiga är att människor är i arbete, och därför måste vi ge dem en möjlighet att komma i arbete, oavsett om de är födda i landet eller kommer från andra länder. Här är satsningen på utbildning och kontakt med arbetslivet avgörande, och nu går det snabbare att integrera människor som kommer från andra länder. Det här hänger ihop.

Låt mig återigen säga att det är under vår regeringstid som invandringen har minskat betydligt. Det är också under vår regeringstid som människor har getts bättre möjlighet att komma i arbete.

Det håller inte med en högerkonservativ politik som rycker bort utbildningsmöjligheter och vill skicka tillbaka kvinnor till hemmet med ett vårdnadsbidrag, vilket Sverigedemokraterna vill göra. Varför ska man ha ett nytt bidrag för att inte arbeta? Det är för mig mycket främmande.

Se i stället till att människor får möjlighet att arbeta. Det är mycket bättre.

Konditionalitet i EU

Anf. 60 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! För snart ett år sedan tog EU:s stats- och regeringschefer ett kompromissbeslut om att införa konditionalitet, det vill säga att länder måste följa rättsstatens principer för att få del av EU:s medel. Vid årsskiftet gjordes ytterligare en kompromiss, som den svenska regeringen var nöjd med trots att införandet sköts på framtiden.

Nu har EU-parlamentet tröttnat på att kommissionen inte har tagit fram riktlinjer och att EU-medel betalas ut som vanligt i avvaktan på att riktlinjerna ska komma på plats. EU-parlamentet är berett att gå till EU-domstolen för att kommissionen ska fullgöra sina skyldigheter.

Vänsterpartiet har genom hela denna process kritiserat den svenska regeringen för att man godkänt urvattnade skrivningar och kompromisser.

Med anledning av EU-parlamentets agerande är min fråga: Hur avser statsministern att agera för att se till att konditionaliteten börjar gälla och att länder som bryter mot rättsstatens principer inte ska få del av EU-medel och det snarast?

Anf. 61 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det var precis med denna föresats som vi drev dessa krav. Det har över huvud taget inte funnits något sådant här regelverk förut, och därför drev vi tillsammans med likasinnade att om EU ska ut med så mycket pengar från sin kassa i både lån och bidrag måste detta bindas till krav på att man följer EU:s grundläggande värderingar.

Regelverket beslutades i december, och då togs det ytterligare ett steg. Vi har kanske olika bild, men jag hade stöd i Sveriges riksdag för att driva bland annat denna fråga.

Alla i det Europeiska rådet är tydliga med att en grundförutsättning för samarbetet är att vi håller i de grundläggande värderingarna, och det innebär att man inte ska få ekonomiskt stöd om man inte står upp för dem.

Regeringens politik för att främja sparande

Anf. 62 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! De senaste veckorna har investeringssparkontona diskuterats flitigt. Det är inte så konstigt eftersom över 3 miljoner svenskar har ett ISK. Frågan är alltså viktig för många.

Syftet med ISK är att göra det enkelt för människor att spara. Nu har dock finansministern sagt att ISK ska begränsas kraftigt genom ett tak för hur mycket pengar man får ha på kontot. Många upplever att detta skickar en märklig signal om att sparande inte är viktigt.

Jag tycker att sparande är viktigt och ska uppmuntras. Därför undrar jag vad regeringen har för politik för att uppmuntra sparande.

Anf. 63 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jo, den befintliga, och här ingår ISK.

Det som Hampus Hagman tar upp är ett resonemang i en arbetsgrupp i det parti jag leder.

Den ojämlikhet som utvecklas i vårt land beror till stor del på skillnaden i kapitalinkomster och kapitalavkastning. Här är ISK långt ifrån det stora problemet, och vi ska uppmuntra sparande. Ingen har sagt att detta ska begränsas kraftigt, utan det är nog Hampus Hagmans egna ord.

Det finansministern har sagt och som är värt att fundera på är om vi ska ha en ordning där den som har 3 miljoner på sitt konto också ska ha skattestöd. Är det en lämplig prioritering i en tid då vi behöver mycket pengar till välfärden?

Detta är väl värt att fundera på, men vi har inget sådant förslag ännu.

Kvinnors ekonomiska möjlighet till skilsmässa

Anf. 64 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Redan höga bostadspriser sticker i höjden. Allt fler i Sverige avstår i dag från att skilja sig därför att de inte har råd att hitta en ny och egen bostad. För kvinnor i Stockholms län är situationen särskilt allvarlig och svår. Ändå vill socialdemokratin, ovanpå detta, återinföra fastighetsskatten och trappa ned ränteavdragen. Det är politik och saker som skulle binda kvinnor i ännu större utsträckning i relationer som de helst av allt vill lämna.

Jag tycker att detta är ett stort problem, och jag undrar därför: Vad tycker statsministern om att allt fler kvinnor får svårt att skilja sig?

Prot. 2020/21:143

17 juni

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 65 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är viktigt att öka kvinnors frihet. Därför är det inte så smart av den konservativa majoriteten i Stockholm att sälja ut så många bostäder. Det hade varit bra att ha dem kvar för att kunna erbjuda dem till kvinnor som vill skilja sig.

När den förra socialdemokratiska regeringen införde ett investeringsstöd ökade byggandet rätt rejält. Sedan tog den så kallade alliansregeringen bort stödet, och då sjönk byggandet. Nu har vi infört investeringsstöd, och byggandet ökar igen. Det finns ett samband här. Vi måste bygga mer. Det är detta som avgör. Vi måste bygga i kapp bostadsskulden. Då får vi långsiktigt ordning på priserna.

Jag tror att både Ida Drougge och jag tror på marknadskrafterna i det här fallet. Om man har ett underskott på något ökar priserna. Det är därför vi måste bygga i kapp underskottet, och då behöver vi investeringsstödet. Det är därför synd att Moderaterna inte vill ha investeringsstöd.

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

§ 7 (forts. från § 5) **Unga lagöverträdare** (forts. JuU28)

Unga lagöverträdare

Anf. 66 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Det blev en dramatisk dag. Jag vet inte om alla journalister här utanför är angelägna om att följa justitieutskottets betänkande 28 om unga lagöverträdare eller om det är något annat. Det är i alla fall vad vi nu ska fortsätta att debattera här.

Fru talman! Det är en mindre andel barn och unga som begår brott i dag än tidigare, men bland dem som begår brott tenderar det att bli en grövre brottslighet. Att komma till rätta med detta är helt avgörande. Inte minst handlar det om att förhindra nyrekryteringen till gängen.

De senaste åren har ett flertal åtgärder och nya lagar antagits för att komma till rätta med det – den nya påföljden ungdomsövervakning och snabbare lagföring – och i 34-punktsprogrammet finns en rad åtgärder vad gäller unga som begår brott. Vissa har kommit på plats och har därmed debatterats här tidigare, och andra är på gång.

Fru talman! I går presenterade regeringen ett massivt åtgärds paket vad gäller mäns våld mot kvinnor. Man kan fråga sig om mäns våld mot kvinnor är något som har med unga lagöverträdare att göra, men tyvärr förekommer mäns våld mot kvinnor även i unga relationer. Flera av de åtgärder som presenterades i går handlar om detta. Det handlar exempelvis om insatser i skolan och möjligheten att använda tidiga förhör bättre i själva domstolsprocessen. Detta får bäring inte minst på mäns våld mot kvinnor.

Fru talman! För några veckor sedan debatterade vi ett förslag till utskottsinitiativ om tilläggsdirektiv till en utredning som ännu inte var till-satt. Det handlar om att förändra lagen om slutna ungdomsvård.

Tillägget rörde det som oppositionen kallar ungdomsfängelser och att Kriminalvården ska få ansvaret. Även denna fråga hanteras i betänkandet.

Vi har debatterat det tidigare, men jag kan säga det igen: Det är inget bra förslag. Det är en stor omorganisation som riskerar att få allvarligt negativa följder för hela kriminalvården. Det bortses också från att kriminalvården i dag inte hanterar barn inom anstalter och att helt ny kompetens då behöver arbetas upp.

Fru talman! Att göra förändringar i lagen om sluten ungdomsvård är dock helt nödvändigt, och där har Miljöpartiet varit drivande. De som begått de brott som det är fråga om när det gäller sluten ungdomsvård behöver förändras. Det behövs längre påföljder än i dag för att de unga som begår dessa allvarliga brott ska komma till rätta med sina liv.

Slutligen, fru talman, eftersom Liberalernas talesperson Johan Pehrson var inne på det som har hänt i Malmö och de väldigt uppmärksammade uttalandena därifrån, vill jag i sammanhanget påminna Liberalernas Johan Pehrson om att det i Malmö är Socialdemokraterna och Liberalerna som styr. Om han på allvar är intresserad av vad som händer i Malmö har han inte mindre än fyra liberala kommunalråd att höra av sig till för att se till att det sker en förändring i verkligheten.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nummer 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.06 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 juni

UbU13 Gymnasieskolan

Punkt 1 (Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

29 för utskottet

10 för res. 2

17 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 2: 10 SD

Avstod: 11 M, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Gymnasial yrkesutbildning och lärlingsutbildning)

1. utskottet

2. res. 3 (M)

Votering:

42 för utskottet

11 för res. 3

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 3: 11 M

Avstod: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknad)

1. utskottet

2. res. 5 (SD, L)

3. res. 6 (KD)

Förberedande votering:

13 för res. 5

3 för res. 6

40 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

40 för utskottet

13 för res. 5

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 5: 10 SD, 3 L

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Särskilda kunskapsområden)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

3. res. 8 (V)

Förberedande votering:

5 för res. 7

4 för res. 8

47 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Prot. 2020/21:143
17 juni

Huvudvotering:
46 för utskottet
5 för res. 7
5 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 7: 5 C
Avstod: 4 V, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU20 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2020

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU21 Riksrevisionens rapport om styrning av ämneslärarutbildningen vid Högskolan i Gävle, Linnéuniversitetet och Stockholms universitet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Kompletterande pedagogisk utbildning)

1. utskottet

2. res. (M)

Votering:

45 för utskottet

11 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res.: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

NU27 Tidsfrister och kontaktpunkt för att främja tillförsel av förnybar energi

Punkt 1 (Lag med bemyndiganden om tidsfrister och kontaktpunkt)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, KD, L)

Votering:

29 för utskottet

27 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Översyn av liknande bestämmelser för fossilfri energi)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

40 för utskottet

10 för res. 2

6 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 M, 5 C, 4 V, 1 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 10 SD

Avstod: 1 M, 3 KD, 2 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Tidsfrister och kontaktpunkt för koncessionspliktiga elnät)

1. utskottet

2. res. 4 (S, L, MP)

Votering:

35 för utskottet

21 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 1 -

För res. 4: 15 S, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Lawen Redar (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Vissa övriga frågor om bestämmelser om tidsfrister och kontaktpunkt)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 5: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU23 Polisfrågor

Punkt 4 (Antalet poliser)

1. utskottet
2. res. 5 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 5: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 6 (Polisernas placering)

1. utskottet
2. res. 8 (KD, L)

Votering:

40 för utskottet

6 för res. 8

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 8: 3 KD, 3 L

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Beredskapspolis)

1. utskottet
2. res. 9 (S, C, L, MP)

Votering:

29 för utskottet

27 för res. 9

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

För res. 9: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 14 (Lön under polisutbildningen)

1. utskottet
2. res. 14 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 14

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 14: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:143

17 juni

Punkt 15 (Polisutbildningens utformning)

1. utskottet

2. res. 15 (C)

Votering:

48 för utskottet

5 för res. 15

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 15: 5 C

Avstod: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 19 (Diskriminering vid polisiära ingripanden)

1. utskottet

2. res. 21 (V)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 21

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 21: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 23 (Kränkingsersättning till poliser)

1. utskottet

2. res. 24 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 24

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 24: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU28 Unga lagöverträdare

Punkt 1 (Kvarhållande av barn)

1. utskottet

2. res. 1 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 1.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Drogtester av barn under 15 år)

1. utskottet

2. res. 4 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 4.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 4: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 10 (Åtgärder mot ungdomsrån)

1. utskottet

2. res. 10 (M, KD, L)

Votering:

39 för utskottet

17 för res. 10

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 10: 11 M, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 15 (Ungdomsdomstolar)

1. utskottet

2. res. 16 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 16

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 16.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 16: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:143

17 juni

Punkt 19 (Straffrabatten för unga)

1. utskottet

2. res. 20 (M, SD, KD)

Votering:

27 för utskottet

24 för res. 20

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 20: 11 M, 10 SD, 3 KD

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 24 (Tillämpningsområdet för ungdomsövervakning)

1. utskottet

2. res. 25 (M, SD)

Votering:

35 för utskottet

21 för res. 25

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 25: 11 M, 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Vapenfrågor

Vapenfrågor

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU30

Vapenfrågor

föredrogs.

Anf. 67 JOAKIM SANDELL (S):

Fru talman! Vi har i dag att debattera justitieutskottets betänkande som rör vapenfrågor.

Jag vill inleda med att poängtera att vi står bakom samtliga våra reservationer. Men jag yrkar bifall endast till reservation 16 gällande de europeiska skjutvapenpassen.

Fru talman! I tisdags var Hennes Majestät Drottningen prisutdelare på Stockholm Prize in Criminology. Priset är en viktig del av Stockholm Cri-

minology Symposium, som ägt rum nu i dagarna. Priset har delats ut sedan 2006 och beskrivs som världens största och mest prestigefyllda pris inom kriminologi.

Priset, som utdelas av Stiftelsen för Stockholmspriset i kriminologi i samarbete med Stockholms universitet och Brottsförebyggande rådet, går till den eller dem som har gjort framstående prestationer inom kriminologisk forskning eller som praktiskt tillämpat sådan för att minska brottsligheten och främja de mänskliga rättigheterna.

Hennes Majestät delade ut priset till Philip J Cook och Franklin E Zimring för deras evidensbaserade forskning kring vikten av vapenlagar.

Enligt juryn har pristagarna utvecklat viktiga metoder för att påvisa och förstå vilken avgörande roll tillgången till skjutvapen har i relation till antalet dödsfall. De har på ett övertygande sätt kunnat bevisa att påståendet att tillgänglighet till skjutvapen inte skulle påverka volym och skador är falskt.

Fru talman! Vi står inför en stor utmaning både globalt och nationellt: Hur minskar vi de mord, självmord och olyckor som är orsakade av skjutvapen?

År 2016 dog fler än en kvarts miljon människor i världen till följd av skjutvapenrelaterade skador. I Sverige har vi sett en ökning fram till och med 2020. I inledningen på detta år kunde vi se en nedgång. Ökningen i Sverige har varit avgränsad till unga män i kriminella miljöer i utsatta områden. Familjerelaterade dödsskjutningar minskar liksom dödligt våld med andra metoder än skjutvapen.

För att förebygga det dödliga skjutvapenvåldet är det viktigt att använda samhällets samlade resurser på både den repressiva och den sociala sidan. Samtidigt är det angeläget att även arbeta med att minska nyrekryteringen till kriminella gäng.

Fru talman! Det gläder mig att det finns en stor samstämmighet i Sveriges riksdag gällande arbetet mot de illegala vapnen.

Under de senaste åren har straffen för vapenbrott skärpts. Straffet för grovt vapenbrott har höjts i omgångar. Motsvarande straffskärpningar har också gjorts för brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, som bland annat omfattar handgranater.

Nya brott har införts, samtidigt som straffen för vapensmuggling och smuggling av explosiva varor har skärpts. Reglerna innebär att det numera är obligatorisk häktning vid grova vapenbrott. Under till exempel 2018 ökade antalet häktningar med mer än 500 procent jämfört med tidigare år, från drygt 50 till närmare 300 personer. Detta innebär inte bara att personer som begår grova vapenbrott direkt försvinner från gatan och är borta i minst två år, utan det är också en tydlig signal som skickas till andra kriminella.

Vidare har det gjorts kraftiga satsningar på Tullverket. Resursförstärkningen ska användas för att öka tullkontrollerna vid gränsen. Det handlar om ökade kontroller för att stoppa smuggling av narkotika och vapen. Det har även genomförts amnestier för skjutvapen, då ett stort antal skjutvapen och ammunition har tagits om hand.

Många av de illegala vapnen i Sverige smugglas in från västra Balkan. Sverige ingick 2016 två avtal om samarbete för bekämpning av grov brottslighet med Moldavien och Serbien. Sedan tidigare finns motsvarande avtal med Kosovo respektive Bosnien och Hercegovina. Polis och tull fick

genom avtalen ökade möjligheter att bekämpa smuggling av illegala vapen och narkotika.

Regeringen arbetar även internationellt för att förhindra illegal spridning av vapen. Detta sker bland annat genom aktivt deltagande i arbetet för att främja genomförandet av FN:s vapenhandelsfördrag och FN:s handlingsprogram mot illegal handel med små och lätta vapen samt genom biståndsinsatser.

Fru talman! I Sverige är jakt en stor folkrörelse och en viktig del av Sveriges viltvård. Och målskyttet är en viktig del i den svenska idrottsrörelsen och den frivilliga försvarsrörelsen, som är en avgörande del av det svenska totalförsvaret.

Vår inställning till Sveriges vapenlagstiftning är att den måste vara utformad så att den motverkar förekomsten av illegala vapen i landet och att vapen inte kommer till brottslig användning. Det är därför som det ställs höga krav på bland annat förvaring av skjutvapen och ammunition.

Vad gäller till exempel begreppet synnerliga skäl i vapenlagen menar vi att det i fråga om helautomatiska vapen och enhandsvapen är befogat med särskild restriktivitet i tillståndsgivningen. Enhandsvapen är den vapentyp som i störst utsträckning riskerar att användas i andra syften än de avsedda. De tidsbegränsade licenserna syftar till en kontinuerlig uppföljning av att förutsättningarna för tillstånd är uppfyllda vad avser innehav av särskilt stölbegärliga eller särskilt farliga vapen. Det är således inte bara innehavarens skötsamhet utan också dennes behov av vapnet som återkommande prövas. Vi tycker att det för att minimera antalet enhandsvapen är motiverat att kontrollera att den som har licens fortsatt uppfyller de krav som ställs.

Fru talman! Sverige har i snart 100 år haft ett krav på tillstånd för att ett vapen tillfälligt ska få föras in i landet. När Sverige gick med i EU beslutade riksdagen att tillståndet skulle vara kvar. Skälet till Sveriges och andra medlemsstaters beslut att behålla tillstånd är att vissa medlemsstater inte uppnår samma höga skyddsnivå som vi i lagstiftningen vad exempelvis gäller kontroll och tillståndskrav för innehav av skjutvapen. Ett exempel är att en rad medlemsstater saknar tillståndsprövning för och därmed kontroll över hagelgevär.

Undantag från tillståndet gäller dock för permanenta vapentillstånd som är utfärdade av behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge. Undantaget har motiverats med att kraven för att få tillstånd till innehav i de länderna är jämförbara med de regler som gäller i Sverige. Om vi skulle få jämförbara regler i hela EU, till exempel om samtliga länder implementerade EU:s vapendirektiv, skulle frågan om de europeiska skjutvapenpassen i våra ögon hamna i annan dager.

Avslutningsvis, fru talman: I januari röstade kammaren ned propositionen angående implementering av EU:s vapendirektiv. I förslaget ingick även lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare. Förslaget innebar att den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning utan särskilt tillstånd skulle få inneha ljuddämpare som passar till vapnet. Inom Regeringskansliet bereds för tillfället även förslag om att den så kallade vapengarderoben ska utökas.

Vi är således positiva till både lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare och en utökad vapengarderob.

Anf. 68 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag tackar Joakim Sandell för inlägget, som jag tycker rätt tydligt vittnade om att Joakim Sandell nog varken är jägare, skytt eller någon form av vapenägare. I stället läser han lugnt och prydligt upp Socialdemokraternas ställningstagande.

Socialdemokraternas inställning känner vi redan till: Man har nu ägnat sex sju år åt att jaga Sveriges lagliga jägare och skyttar i stället för att ta tag i de olagliga vapen som vi har runt om i Sverige och som är alldeles för lättillgängliga. Den delen är man inte lika lyckosam med, men man gör allt för att försöka försvåra ytterligare lite grann för Sveriges jägare och skyttar.

Fru talman! I dag ska vi åter redovisa justitieutskottets syn på vapenfrågorna. För två år sedan tog riksdagen beslut om att rikta 7 tillkännagivanden till regeringen i vapenfrågor. Fortfarande har den socialdemokratiska regeringen inte levererat det som riksdagen begärde. För ett år sedan, fru talman, tog riksdagen beslut om ytterligare 8 tillkännagivanden om vapenfrågorna. Fortfarande har den socialdemokratiska regeringen inte levererat utifrån dem. Det ligger alltså 15 tillkännagivanden hos Regeringskansliet sedan tidigare. Det är uppenbart att den här regeringen inte arbetar med frågan utan i stället sitter på sina händer.

Utöver detta väntar justitieutskottet och riksdagen fortfarande på en proposition om att ta bort femårslicenserna. Den ska levereras senast i december i år. Och hör på detta, ni som lyssnar: År 2015 fick den här regeringen i uppdrag av Sveriges riksdag att inrätta en viltmyndighet, och fortfarande har den inte inrättat en sådan. Vi har väntat sedan 2015.

Fru talman! Regeringens nonchalanta agerande mot såväl justitieutskottet och riksdagen som landets jägare och skyttar är självklart inte acceptabelt. I en demokrati följer man folkets och riksdagens beslut, men uppenbarligen är detta inte så viktigt för det socialdemokratiska maktpartiet i regeringen.

Jag kan informera den som lyssnar om att regeringen påstår att den har utrett frågan om viltmyndigheten sedan 2015. I sex år har man alltså utrett viltmyndigheten – utan något resultat. Självklart är det ingen som tror på detta, utom möjligtvis Socialdemokraterna själva.

Regeringen skyller på att man inte har hittat någon finansiering för den nya myndigheten. Men hör och häpna, fru talman: Under samma tid, det vill säga sedan 2015, har regeringen hittat både uppgifter åt och finansiering av nio andra nya myndigheter i Sverige. Det handlar om Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för arbetsmiljökunskap, Etikprövningsmyndigheten, Klimatpolitiska rådet med flera.

Detta bevisar bara att man helt uppenbart struntar i riksdagens beslut att en viltmyndighet ska tillsättas, fru talman. Man struntar i landets jägare och skyttar och prioriterar andra uppgifter. Jägare och skyttar hamnar långt ned på den socialdemokratiska prioriteringslistan. Snart går vi dock till val på nytt, fru talman, och då har vi faktiskt möjlighet att byta ut den här regeringen. Jag tycker att vi ska ta vara på den möjligheten och ge det här landet en ny chans att rätta till dessa frågor.

Fru talman! Regeringens agerande gällande riksdagens beslut och gentemot landets jägare och skyttar är självklart mycket klandervärt. Att vägra genomföra riksdagens beslut och därmed strunta i landets demokratiskt fattade beslut är allvarligt – till och med mycket allvarligt.

Vad har då regeringen gjort under den här tiden, i stället för att ta tag i de tillkännagivanden som vi har riktat till den? Jo, regeringen har försökt överimplementera EU:s vapendirektiv, ett förslag som riksdagen har sagt nej till och tydligt placerat i papperskorgen.

Regeringen jobbar också aktivt med att försöka begränsa möjligheten att använda blyammunition, vilket skulle göra det mycket svårt för landets jägare och skyttar att använda sina vapen och utföra både jakten och skyttet på ett säkert och bra sätt, då rimliga alternativ saknas. Sverige har redan i dag mycket hårda regler för blyammunition och behöver faktiskt inte gå längre.

Vad har regeringen gjort mer, fru talman? Jo, man har flyttat det allmänna uppdraget från Jägareförbundet och lagt över ansvaret och pengarna på Naturvårdsverket. Man planerar dessutom att höja jaktkortsavgifterna för landets jägare. Landets jägare ska alltså betala mer pengar till staten för att få jaga på sina egna jaktmarker.

Fru talman! Andra frågor som regeringen har jobbat med handlar om vargstammen. Vi har ett riksdagsbeslut på att vi ska ha 170–270 vargar i landet, och den här regeringen har släppt upp vargstammen till 400 vargar – förmodligen 450.

Sammanfattningsvis, fru talman, kan man bara konstatera att den här regeringen gör allt, på alla områden, för att försvåra för landets jägare och skyttar.

Samtidigt som man jobbar med den delen har det försvunnit vapen inifrån Regeringskansliet. Ett tiotal pistoler har stulits inne på Regeringskansliet här i Stockholm, och de har inte hittats. Åklagaren har lagt ned utredningen. Nu har man alltså försett den kriminella undre världen med ytterligare ett antal pistoler, vilket är allvarligt. Svenska jägare och skyttar har sina vapen i vapensåp, men uppenbart fanns det brister inne på Regeringskansliet.

Fru talman! Med det sagt är jag ändå glad att vi har en bred majoritet i Sveriges riksdag gällande dessa förslag och åtgärder, som ska underlätta för landets jägare och skyttar. Det enda problemet som gör att detta inte är genomfört är faktiskt den socialdemokratiska regeringen, som på alla sätt har förhalat och trotsat riksdagens beslut.

Jag har här redovisat några av de uppgifter som regeringen har lagt tid på i stället för att genomföra de 15 tillkännagivanden som vi har riktat i dessa frågor under de två senaste åren, plus detta med viltmyndigheten och den proposition om femårslicenserna som vi väntar på. I dag, fru talman, lämnade en majoritet i justitieutskottet alltså över förslag till ytterligare 11 tillkännagivanden för beslut här i riksdagen. Det innebär att regeringen nu kommer att ha minst 26 tillkännagivanden att jobba med, plus femårslicenserna och viltmyndigheten. Att regeringen samlar tillkännagivanden på hög borta i Rosenbad utan att göra något är inte helt acceptabelt.

Fru talman! Jag tänker ändå presentera våra förslag till tillkännagivanden, det vill säga vad vi vill att regeringen snarast ska genomföra – om vi nu inte byter regering här inom det närmaste, vilket jag faktiskt hoppas att vi gör.

Vi vill att man flyttar över licenshanteringen från polisen till den nya viltmyndigheten. Detta skulle öka möjligheten för polisen att faktiskt jaga dessa bovar och brottslingar, som Joakim tog upp i sitt anförande. Det är precis det polisen ska jobba med; de ska inte sitta och administrera vapen-

licenser för landets lagliga jägare och skyttar. Det kan faktiskt en ny myndighet göra – vi har ju föreslagit viltmyndigheten.

Vi vill också att handläggningstiderna för licenserna ses över. De måste minskas. Man har tidigare fått kritik av myndigheter för att det har tagit så lång tid, och det är väl rimligt att vi har som kriterium att en myndighet inte ska kunna hålla på hur länge som helst innan den faktiskt fattar beslut i ett ärende och ger tillstånd eller avslag. Vi vill alltså att handläggningstiderna för vapenlicenser minskas.

Vi vill också ha till en översyn av vapenlagstiftningen, och det handlar om att vi vill dela upp vapenlagstiftningen i två delar: en lagstiftning för jägares och skyttars vapen och bruk av vapen samt en, betydligt hårdare, vapenlagstiftning för olagliga vapen i kriminella miljöer. De enda partierna som faktiskt är emot detta i Sveriges riksdag är Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Vi har en bred majoritet för att dela upp vapenlagstiftningen i Sverige.

Vi vill också ta bort synnerliga skäl i vapenlagstiftningen och ersätta dem med särskilda skäl. En pistolskytt har i dag oerhört hårda krav på sig för att få sitt första vapen. Självklart måste man vara lämplig, och man måste utföra ett antal prov. Man måste också jobba aktivt med detta med skyttet, och man måste ha en ordentlig förvaring av sina vapen. Synnerliga skäl uppfylls alltså väl genom att vi ersätter det med särskilda skäl; i dag är det nästan väl omöjligt för folk att utöka sin vapengarderob genom att kanske köpa ytterligare något vapen till sin skytteverksamhet. Därför föreslår vi att man tar bort synnerliga skäl.

Vi vill också underlätta licenshanteringen vid vapenbyte. Vi vill utöka möjligheten att byta vapen inom vapengarderoben direkt hos vapenhandlaren genom att göra det till ett anmälningsärende. Att till exempel kunna byta en hagelbössa mot en annan hos en vapenhandlare, utan en massa onödig byråkrati, skulle underlätta inte bara för polisen utan framför allt för jägarna och skyttarna, som kan få sitt vapen utbytt direkt hos vapenhandlaren.

Vi vill också se över kraven på vapenlicenser så att polisen bedömer själva vapenlådan och de vitala delarna av vapnet, alltså de licenspliktiga delarna, och inte hur kolvar och annat ser ut, vilket det har kommit till vår kännedom att man kan göra vid vissa tillfällen. Här vill vi förtydliga lagstiftningen.

Vi vill också ta bort licenskravet på ljuddämpare. Där är vi helt överens med Socialdemokraterna. Ni har ju haft ett antal år på er att lösa detta, men ni har paketerat en ljuddämparborttagning ihop med en överimplementering av ett vapendirektiv. Hade ni inte gjort det hade vi förmodligen fått igenom den frågan, men ni försökte smyga igenom den för att få igenom en överimplementering av vapendirektivet.

Vi har begärt att regeringen skyndsamt ska återkomma med de här sakerna.

Utskottet föreslår också ett tillkännagivande om en utökad vapengarderob. Senast ett beslut togs om att utöka vapengarderoben var 2019. Vi begär nu att regeringen skyndsamt återkommer med förslag om detta.

Vi vill såklart också se över de europeiska skjutvapenpassen och underlätta för jägare att ta med sig vapen både in i och ut ur landet. För en jägare kan det ta oerhört lång tid innan han får tillstånd att ta med sig sitt vapen in i eller ut ur Sverige. Medan den kriminelle kör förbi på bron med

sitt vapen i bakluckan utan någon kontroll sätter man in stenhård kontroll på den som har ett tillstånd att ha vapen och deklarerar det på vägen ut och vägen in. Detta kan självklart ses över så att vi får en enklare hantering av EU-passen.

Sedan vill vi också se över handeln med vapen och ändra reglerna, inte minst med tanke på pandemin. Vi har många mindre vapenhandlare i Sverige som kanske utför ett fåtal vapentransaktioner men som kanske handlar med väldigt exklusiva och dyra vapen. Det kan också under pandemin ha varit svårt att sälja vapen eller att över huvud taget kunna förevisa vapen. Vi vill se över vilka kriterier som ska gälla för att vara vapenhandlare, inte bara att man ska genomföra 20 vapentransaktioner per år.

Sist men inte minst vill vi flytta bort tillsynen av skjutbanor från polisen till den nya viltmyndigheten. Denna tillsyn innebär att landets redan hårt prövade poliskår ska åka runt och besiktiga skjutbanor och avge tillstånd. År 2000 tror jag att polisen besökte över 2 100 skjutbanor i landet. Våra poliser, som ska jaga just de kriminella som Joakim Sandell pratade om, står alltså ute på våra skjutbanor i Sverige i en grusgrop och mäter skjutvallar. Detta kan självklart en annan myndighet, i vårt fall viltmyndigheten, tillsammans med skjutbaneägarna lösa på ett mycket bättre sätt utan att polisen behöver vara inblandad i hanteringen.

En besiktning av en skjutbana kan ta allt mellan fem och femton timmar, med bokning, resa, fotobehandling, kontakt med handläggare, protokollföring och utskick, och i vissa fall också ett återbesök. Detta gör alltså poliser i dag, som vi har brist på i Sverige. De står ute i grusgroparna och mäter skjutbanevallar. Här kan vi göra en del, och här borde faktiskt Socialdemokraterna också vara med på ett sådant förslag – men icke.

Förslaget att flytta över kontrollen och tillsynen av skjutbanor till en annan myndighet är det sista tillkännagivande som föreslås i dagens betänkande.

Regeringen kommer nu alltså snart att ha fått 26 tillkännagivanden, plus ett extra uppdrag att ta bort femårslicenserna och inrätta den nya viltmyndigheten. Jag hoppas att alla landets jägare och skyttar minns detta när vi nu snart går till val: Den här regeringen har gjort allt som står i dess makt för att försöka försämra för landets laglydiga jägare och skyttar. Tack vare att vi har en stor och bred majoritet i Sveriges riksdag som har hjälpts åt att stoppa regeringens förslag och i stället jobbat fram förslag som ska underlätta för landets jägare och skyttar har vi med en ny regering stora möjligheter att genomföra dessa tillkännagivanden, som det finns en stor och bred majoritet för i Sveriges riksdag.

Jag vill passa på att säga detta till landets jägare och skyttar: Ni har en bred majoritet med er för de förslag och idéer ni har som skulle kunna underlätta hanteringen av lagliga vapen hos jägare och skyttar. Problemet heter den socialdemokratiska regeringen.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 12, som handlar om att slopa licenskravet för mynningsladdare. Jag vill också passa på att önska fru talmannen, talmanspresidiet, justitieutskottets kansli och ledamöter samt självklart alla skaraborgare en fin och trevlig sommar.

Anf. 69 PER SÖDERLUND (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3 i betänkandet, även om vi såklart står bakom samtliga våra reservationer.

Fru talman! Sverigedemokraterna är positiva till ett ansvarsfullt legalt vapenägande hos landets jägare och sportskyttar. De laglydiga, skötsamma medborgare som hanterar sina vapen ansvarsfullt och deras vapeninnehav utgör inget problem i vårt samhälle. Det finns heller inte någon bevisad koppling mellan legala vapenägare och de skjutningar som sker i uppgörelser mellan kriminella gäng. Det är därför beklämmande att de legala vapenägarna gång på gång drabbas av lagskärpningar och ökad byråkrati i missriktade försök att stävja det illegala vapeninnehavet.

Vi har i dag en vapenlag som gör att laglydiga vapenägare som begår ett misstag riskerar att dömas till väldigt kännbara straff för brott mot lagar som egentligen avser att förhindra att vapen används i brottsliga sammanhang. Det kan handla om att en vapenägare har glömt att förnya en femårslicens eller har hanterat ett vapen, eller för den delen vapendelar, oaktsamt men utan brottsligt uppsåt. Den som begår dessa gärningar bedöms nämligen enligt samma lagar som den som uppsåtligt och utan tillstånd innehar ett vapen och sedan använder det i kriminella miljöer. Det är inte en rimlig ordning. Därför behövs en översyn av vapenlagen, där skillnad ska göras mellan misstag i tillstånds- och licensprocessen och vapenbrott i övrigt. De kännbara straffen ska ligga på de gängkriminella som skjuter och dödar runt om i vårt land.

Fru talman! Som sagt ser inte Sverigedemokraterna legalt vapenägande som ett problem. Snarare ser vi att de legala vapenägarna drabbas onödigt hårt på grund av lagändringar som egentligen avser att komma åt illegalt vapeninnehav.

Ett exempel på det är regeringens upprepade försök att reglera vapenmagasin. Detta skulle ha försvårat för legala vapenägare genom utökad administrativ börda och medfört ytterligare risk för åtal på grund av oaktsamhet, exempelvis på grund av ett borttappat vapenmagasin. Ett av de främsta syften som angetts för en sådan reglering har varit att underlätta för polisen att beslagta och förverka vapenmagasin som påträffas hos kriminella.

Även om vi tyckte att det senaste förslaget skulle försvåra alltför mycket för legala vapenägare var syftet gott, och polisens möjligheter till beslag och förverkande bör utökas. Däremot anser vi att detta kan tillgodoses genom en förändring av förverkandebestämmelserna och att en utredning bör tillsättas på området. Det skulle ge polisen ytterligare ett verktyg för att hindra att vapen och vapendelar hamnar i fel händer, samtidigt som det inte skulle innebära någon försämring för landets legala vapenägare.

Fru talman! Begreppet synnerliga skäl i vapenlagstiftningen har fått omfattande konsekvenser för landets vapenägare. I juridiska sammanhang utgör formuleringen en stark begränsning av möjligheterna att få tillstånd att inneha vapen. Kravet var från början avsett att innebära krav på dels en viss uppnådd ålder hos den sökande, dels en uppnådd skjutskicklighet. Detta har, trots flera klargöranden från riksdagen, tolkats på ett mer restriktivt sätt som gör det svårare för enskilda skyttar att få tillstånd att inneha vapen än vad som var avsikten. Därför bör begreppet synnerliga skäl utmönstras ur den svenska vapenlagstiftningen och ersättas med en tydlig uppräkningslista av vilka krav som ska ställas för att någon ska få ha vapen.

Fru talman! Det ställs allt större krav på svenska jägare. Nya ansvar har tillkommit, och andra har försvunnit eller minskat i betydelse genom åren. I våra skogar och marker har det också introducerats nya viltarter

som ställer nya krav på jägarna och deras jaktmetoder. En jägare behöver ofta flera olika vapen för att på bästa sätt kunna utföra en så ansvarsfull jakt som möjligt. Exempelvis underlättas eftersök i tät skog av en kortare bössa än vad som är lämpligt när man sitter på pass, där man ofta har större utrymme för en längre pipa.

I dag ifrågasätts inte en jägares behov av att ha fyra vapen. Det är en gräns som många jägare uppnår ganska snabbt. Jagar man exempelvis älg, vildsvin, and och rådjur är ett behov av fyra bössor inte alls ovanligt då förhållandena vid jakterna skiljer sig åt. Efter särskild motivering kan man dock beviljas ytterligare ett eller två vapen. Det kan exempelvis röra sig om att man ska utföra eftersök av trafikskadat vilt eller att man behöver vapen av olika kalibrar för jakt på olika vilt.

Riksdagen har tidigare tillkännagivit att en utökning av vapengardero-ben bör genomföras. För att ge jägarna de möjligheter som de önskar och förtjänar för att kunna bedriva en ansvarsfull jakt är det angeläget att rege- ringen skyndsamt återkommer med ett förslag som motsvarar vad riksdagen har tillkännagivit.

Fru talman! Jag vill avsluta mitt anförande, eftersom det är mitt sista före sommaruppehållet, med att önska ledamöterna och presidiet en skön sommar med möjlighet att få lite avkoppling och ladda batterierna. Vi ses snart igen här i kammaren!

Anf. 70 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Tyvärr kan vi i dag se hur det grova och gängrelaterade våldet tar nya farliga vägar i vårt samhälle. Parallellsamhällets rättsskip- ning har fått fäste under S-regeringen. Våldet drabbar hela vårt land. Stockholm är just nu hårt drabbat av det dödliga skjutvapenvåldet, och si- tuationen i Malmö har under lång tid krävt särskilda insatser från polisen. Men även i mindre städer som till exempel Borås ser vi dödligt gängrela- terat våld.

En sådan uppvisning av våld och total avsaknad av respekt för rättsvä- sendet förtjänar samhällets kraftfulla fördömande. Kampen mot den orga- niserade brottsligheten måste intensifieras. Vårt samhälle måste kunna ga- rantera säkerheten för våra medborgare.

Regeringen är ytterst ansvarig för att utvecklingen har gått åt fel håll. Det dödliga våldet kan och får inte normaliseras. En rapport från Brå vi- sade nyligen att Sverige ligger i topp när det gäller dödligt skjutvapenvåld i Europa. Det kräver ordentliga åtgärder för att tryggheten ska återskapas, men trots detta har regeringen inte varit beredd att vidta verkningsfulla åtgärder mot gängkriminaliteten och våldet.

I dagens debatt behandlar vi vapenfrågor, och då kan jag likt tidigare talare konstatera att i stället för att göra det svårare för gängkriminella att begå våldsbrott med illegala vapen riktar regeringen fortfarande i många fall udden mot den svenska jakt- och skytterörelsen. Det handlar ofta om att försvåra för dem som laglydigt äger och hanterar ett vapen trots att det inte är dessa vapen som används i gängens uppgörelser.

Fru talman! Jag kan konstatera att det i utskottet har samlat en majoritet gällande elva tillkännagivanden till regeringen med anledning av motions- yrkanden om vapenfrågor. Det är en del av de cirka 100 tillkännagivanden som är resultatet av justitieutskottets arbete under detta riksdagsår.

Vi kristdemokrater anser naturligtvis fortfarande att det behövs ytterligare insatser för att komma åt kriminellas innehav av vapen och sprängmedel, men vi menar att detta kan och måste genomföras på ett sätt så att det inte skapar problem för vanliga jägare och sportskyttar. Redan i dag omges vapenägande av många regler, och samhället har många kontrollfunktioner för den som äger ett vapen. Att gängbrottsligheten agerar hänsynslöst och samhällsfarligt ska inte gå ut över skyttars och jägares vapenhantering.

I dagens Sverige finns cirka 550 000 registrerade vapenägare. Studier under en tioårsperiod har visat att av de vapen som användes vid grova brott var det endast 1,2 vapen, alltså ungefär *ett* vapen, per år som kom från jakt eller sportskytte. Det är alltså en mycket marginell del.

För oss kristdemokrater är det självklart att inte bunta ihop jägare och sportskyttar med dem som betar sig allra värst i samhället. En överimplementering av vapendirektiv eller annan onödig reglering som försvårar för laglydiga vapenägare är inte metoden för att få stopp på det ökade antalet skjutningar på våra gator och torg.

Hårdare tag mot gängbrottsligheten behöver kraftfulla åtgärder för att säkra tryggheten i vårt samhälle, men det kan, som vi ser det, ske utan att försvåra tillvaron för laglydiga och ansvarsfulla vapenägare. Det är ett synsätt som delas av en majoritet av justitieutskottet, vilket det här ärendet visar. Utskottets ställningstagande visar att det finns vägar att möta jägares och sportskyttars önskemål om förenklingar för vapenägande utan att samhällets säkerhet blir påverkad.

Fru talman! Jag vill nämna något av det som tas upp i detta ärende.

Vad gäller vapenbrott har regeringen genomfört en del åtgärder för att skärpa straffen. Bland annat har minimistraffet för grovt vapenbrott höjts, och nyligen föreslogs att straffet för synnerligen grovt vapenbrott ska höjas från sex till sju års fängelse. Det är välkomna höjningar, men de är otillräckliga. De grova vapenbrotten ligger bakom de senaste årens ökade skjutvapenvåld. Tillgången på vapen och på personer som är villiga att använda dem är en avgörande faktor när det gäller de gängkriminellas makt.

Vi menar att vapenbrotten måste innebära betydligt strängare straff. Vi vill se en väsentlig höjning av straffen för vapenbrott. Maxstraffet för synnerligen grovt vapenbrott borde just ta sikte på de absolut grövsta vapenbrotten, och maxstraffet borde vara betydligt högre än de sju år som regeringen har föreslagit. Även om vi välkomnar de senaste årens straffhöjningar menar vi att dessa höjningar är otillräckliga för att bemöta de senaste årens ökande skjutvapenvåld.

Utifrån detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Fru talman! Min kollega Bergheden har mycket förtjänstfullt räknat upp många av utskottets tillkännagivanden. Jag vill också belysa det som handlar om en ny tillståndsmyndighet för vapenlicensärenden.

År 2015 beslutade riksdagen att en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning skulle inrättas. Detta beslut har regeringen hittills vägrat att följa. Det är beklagligt av ett flertal skäl. De långa handläggningstiderna i vapenlicensärenden är ett problem som drabbar landets vapenägare, och det kan ifrågasättas om vapenlicensärenden är en sådan uppgift som Polismyndigheten är bäst lämpad att ansvara för.

Kristdemokraterna anser att Polismyndigheten ska fokusera på sina polisiära kärnuppgifter. Utifrån den situation vi ser i vårt samhälle anser vi att polisens uppgifter behöver renodlas ytterligare. Att hantera vapentillstånd är en sådan fråga som lämpligen flyttas från polisen till en ny myndighet. Att den rödgröna regeringen inte agerar i frågan trots att tillkännagivanden flera gånger riktats om införandet av en ny jaktmyndighet är anmärkningsvärt.

Vi förutsätter nu, utifrån det nya tillkännagivandet, att regeringen återkommer snarast med åtgärder för att få till stånd en ny myndighet för jaktfrågor och viltförvaltning och att licenshanteringen läggs på denna.

Fru talman! Det behöver också göras en översyn av vapenlagstiftningen. Kristdemokraterna anser att det är en avsevärd skillnad mellan den som handhar ett legalt vapen och den som använder ett illegalt vapen. Denna skillnad görs dock inte tydlig i dagens lagstiftning. Vi anser att det borde förändras. Det är en väsentlig skillnad mellan de stränga tillståndssystem för jaktvapen, sportskyttevapen och samlarvapen som finns i Sverige och den illegala import och tillverkning av vapen som används i kriminella konflikter. Det måste också avspeglas i lagstiftningen.

Det behövs en översyn för att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för jakt- och sportskytte. Dessutom bör det göras en tydligare åtskillnad mellan bestämmelser för jakt- och sportskyttars vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelser som syftar till att komma till rätta med den illegala vapenhanteringen.

Fru talman! Vi behöver, som ärendet visar, också följa tillkännagivandet gällande licenshantering vid vapenbyte och kraven för vapenlicens.

Fru talman! Det här ärendet visar att det är möjligt att välja en annan inriktning än den väg som regeringen hittills valt för kontroll och åtgärder vad gäller vapen i vårt land. Regeringen har hittills lagt flera förslag som försvårat för lagliga vapenägare och också föreslagit lagändringar som inneburit en överimplementering av de europeiska vapendirektiven i stället för att presentera kraftfulla förslag för att möta de illegala vapnen i vårt samhälle.

Dagens elva tillkännagivanden visar att det finns en majoritet i Sveriges riksdag som vill gå en annan väg. Det är dags att regeringen lyssnar till det budskapet.

Med detta vill jag avsluta med att säga att vi stöder de elva tillkännagivanden som gjorts i utskottshanteringen och också de reservationer som vi gjort i betänkandet, men jag yrkar som sagt bifall endast till reservation 1.

Anf. 71 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Illegala vapen är ett gissel. De används vid maktutövningen och i den brutala terror som råder i vissa områden, från inte minst kriminella gäng och personer som ägnar sig åt att släcka ned friheten för folk. Samtidigt är legala vapen till stor glädje och helt nödvändiga för att vi ska kunna utöva en rimlig jakt i landet och för att människor med helt legitima intressen som sportskytte ska kunna utöva sin idrott och sitt intresse.

Liberalerna står bakom de flesta av förslagen om tillkännagivande. Inom ramen för översynen tycker vi att man också ska se över de synnerliga skälen. Femårsregeln, som vi har pratat om länge, ska kanske sträckas ut i tid. Man kanske ska förenkla den via till exempel skytteklubbar. Men det

är viktigt att komma ihåg, precis som Moderaternas Sten Bergheden sa, att inne på Regeringskansliet försvann vapen som var extremt lagliga och rimliga att ha. De försvann någonstans.

Det är alltså inte så att vapen inte kan komma på drift bara för att de är inlåsta och för att en omdömesgill person har ansvaret. Det är därför viktigt att man behandlar halvautomatiska vapen och revolverar på ett mer försiktigt sätt. Därför står vi inte bakom samtliga förslag om tillkännagivanden i betänkandet. Men det är viktigt att minska byråkratin och underlätta för legala vapeninnehavare att antingen vara jägare och göra det viktiga värvet eller att ägna sig åt en helt rimlig och acceptabel sport, som sportskyttar gör.

Fokus ska, vilket flera har talat om tidigare, naturligtvis läggas på de illegala vapnen. Det handlar om hur de kommer in, hur delar av dem kommer in, hur det handlas med dem, hur man kan söka efter dem, vilka straff vi använder och inte minst vilken verktygslåda vi ger polis och åklagare när de ska jaga dem som ligger bakom den omfattande införseln.

Utskottet kommer i nästa vecka att tala om tullens befogenheter. Vi får inte sluta än. En del har redan önskat glad sommar. Det vill jag gärna önska dem som inte kommer att vara här i kammaren mer, även om några, kanske alla faktiskt, kommer att vara här på måndag. Tullverkets befogenheter är en viktig del i att bekämpa de illegala vapnen i vårt samhälle.

Fru talman! Jag ska bjuda Sten Bergheden på lite tid, eftersom han som vanligt hade mycket att säga. För tids vinnande nöjer jag mig därför med att yrka bifall till reservation 17 om handel med vapen.

Anf. 72 KRISTINA YNGWE (C):

Fru talman! Jag hör normalt sett till miljö- och jordbruksutskottet. Det känns därför kul att få göra debut i och ett litet inbrott hos justitieutskottet. Jag tar gladeligen denna debatt. Det är viktiga frågor, som på många områden har starka kopplingar till frågor som vi jobbar med i miljö- och jordbruksutskottet.

I de frågor som jag hanterar i miljö- och jordbruksutskottet möter jag många exempel på hur lagstiftning med ett kanske i grunden vällovligt syfte drabbar enskilda snarare än att möta det problem man vill hantera. Man målar med breda penseldrag vid utformningen av lagstiftningen, vilket sedan drabbar enskilda helt i onödan. Vi ser det i fråga om strandskyddet, där lagstiftningen, genom att utgå från stadens förutsättningar, hindrar landsbygdsbor från att utveckla sin bygd. Vi ser det i fråga om skogen, där viljan att skydda mer skog drabbar enskilda skogsägare extremt hårt. Vi ser det också väldigt tydligt i vapenfrågorna. Jakten på illegala vapen går tyvärr ofta ut över laglydiga vapenägare.

Vi har i den här och tidigare debatter i dag hört ett antal anföranden och exempel på det allvarliga läge Sverige befinner sig i när det gäller gängvård och dödligt våld med skjutvapen. Sverige har allvarliga problem med brott kopplade till kriminella uppgörelser. Våldet har ökat i både omfattning och grovhet, i synnerhet genom ökad användning av skjutvapen.

Låt mig vara väldigt tydlig. Illegala vapen hör inte hemma i vårt samhälle. Olaga vapeninnehav och vapensmuggling ska leda till hårda och omedelbara konsekvenser. Det finns en bred samsyn om det i Sveriges riksdag, och det är bra.

Fru talman! Illegala vapen ska bort. Men låt mig vara precis lika tydlig med att vi ska värna våra jägare, sportskyttar och vapensamlare. Det går faktiskt att kombinera. När vi i Sveriges riksdag pratar om de här frågorna har vi ett stort ansvar för att hålla isär äpplen och päron. Det är lätt att koppla ihop illegala vapen med legala vapen. Det är lätt att prata svepande om global statistik om skjutvåld och koppla ihop det med legal vapenhantering. Men som Ingemar Kihlström från Kristdemokraterna var inne på och gav oss siffror på finns det faktiskt ingen forskning, i alla fall inte mig veterligen, som stöder att det skjutvåld som vi ser i samhället i Sverige i dag är kopplat till legala vapen. Därför är det otroligt viktigt att vi pratar om rätt saker, så att vi kan vidta rätt åtgärder och insatser för att möta problemet med de illegala vapnen.

För Centerpartiet är det viktigt att hålla den gränsen. Vi har gjort det från början till slut i den nästan evighetslånga följetongen när det gäller vapendirektivet. Och vi kommer att fortsätta göra det. Men det handlar inte bara om att värna laglydiga medborgares perspektiv i nya förslag. Det handlar också om att förändra nuvarande lagstiftning och rätta till de skevheter som finns.

Jag blev därför väldigt glad när jag såg de elva tillkännagivanden som justitieutskottet föreslår riksdagen att besluta om. En av de frågor som tas upp i betänkandet är behovet av nytag om vapenlagstiftningen i Sverige, fru talman. Vi behöver åstadkomma ett sammanhållet, enhetligt, ändamålsenligt, proportionerligt och inte minst rättssäkert regelverk för hur vapen ska hanteras i Sverige. Vapenlagstiftningen har, precis som en hel del annan lagstiftning i nuläget, blivit ett lapptäcke. Den är allt svårare att uttyda, och den blir mindre och mindre rättssäker och mindre effektiv. Det är viktigt att vi gör detta. Det krävs en sammanhållen lagstiftning för vapen i Sverige.

En annan viktig fråga som utskottet lyfter upp i sina förslag till tillkännagivande är behovet av att omorganisera myndighetsansvaret för vapenfrågor. Det är en fråga som vi i miljö- och jordbruksutskottet också diskuterar med regelbundenhet. Tillkännagivandet från 2015 som det hänvisades till tidigare kom från MJU.

Det finns ett stort behov av att samla kunskap och kompetens kring vapenfrågor på en egen myndighet. Företrädesvis skulle detta kunna göras på en viltmyndighet. Jag är verkligen ingen vän av att utöka den redan ganska breda myndighetsfloran. Men vi ser att både jakt- och vapenfrågor sprids på flera myndigheter, och för att kunna ta ett samlat grepp ser vi ett stort värde i att inrätta en ny myndighet som kan hantera frågorna på ett sätt som motsvarar de förväntningar vi kan ha på en effektiv förvaltning. Det skulle sannolikt också bemöta flera av de tillkännagivanden justitieutskottet föreslår, till exempel kortare handläggningstider eller bättre fungerande tillsyn.

Det är till exempel viktigt att regeringen tillsätter en utredning som tittar på om ansvaret för tillsyn av och tillståndsprövning för skjutbanor inte borde ligga på förslagsvis en viltmyndighet. Polisen har enormt många uppgifter att ägna sin värdefulla tid åt. Låt dem göra det i stället för att grubbla över om ett visst vapens utseende gör det mer eller mindre lämpligt för jakt eller kontrollera kulfång på en skjutbana.

För mig är det första gången jag deltar i den här debatten med er, men för många av er är det här en fråga som ni har debatterat många gånger.

Många av de tillkännagivanden som i dag görs gäller sådant som har lyfts fram från utskottets sida även tidigare. Jag är verkligen glad att utskottet lyfter fram de här viktiga frågorna, men jag är såklart också bekymrad över att regeringen inte levererar på de upprepade tillkännagivanden som riksdagen har gjort i de här frågorna.

Därför är det väldigt viktigt att riksdagen återigen skickar tydliga signaler både till regeringen och till samhället när det gäller vapenfrågor. Illegala vapen ska bort från vårt samhälle, men landets samlare ska kunna fortsätta samla, landets jägare ska kunna fortsätta jaga och landets sport-skyttar ska kunna fortsätta träna, tävla och vinna mästerskap runt om i världen. Med det yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

Fru talman! Jag önskar er allihop en glad sommar.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Tack för det! Vi önskar ledamöterna detsamma. Det är som många gånger förr nästan skolavslutningsstämming i en del av de debatter vi har före sommaren, dock inte alla.)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 11 Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens arbete i utsatta områden

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU32

Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens arbete i utsatta områden
(skr 2020/21:108)
föredrogs.

Anf. 73 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Här och nu ska vi diskutera utsatta områden. En stad där det finns flera utsatta områden är Malmö. Låt oss prata lite om Malmö! I dag rapporterades det nämligen att ett socialdemokratiskt kommunalråd har känt till att kommunal verksamhet använts för att hålla så kallad romsk rättgång. Vad hände när det här framkom? Hur reagerade det socialdemokratiska kommunalrådet i Malmö på detta? Jo, så här: Vad ska jag göra? Ska jag lägga ned verksamheten? Då begår ju jag politiskt självmord! Så sa hon i en inspelning.

I dag har vi också hört att det förmodligen kommer att finnas en majoritet för att avsätta den socialdemokratiskt ledda regeringen med Stefan Löfven i spetsen. Jag tycker att dagens händelser, inte bara i den här kammaren utan också i Malmö, visar att det inte bara är dags att avsätta Stefan Löfven. Det är också dags att Katrin Stjernfeldt Jammeh i Malmö avsätts och ersätts av den moderata ledaren Torbjörn Tegnhammar.

I Riksrevisionens rapport om de utsatta områdena kan man läsa att många av de åtgärder som formellt riktar sig till Polismyndigheten har regeringen ändå ett ansvar för. Det är regeringen som ska utöva ledarskapet och se till att brister åtgärdas och att det finns resurser och verktyg för att göra detta.

Något som har framkommit i granskningsrapporten är att det är lite hipp som happ när det kommer till klassificering av utsatta områden. Det

handlar om en subjektiv känsla snarare än objektiva mätdata, uppföljning av resurser, antalet områdespoliser, tillgång till kameror och så vidare. Den typen av brister hade regeringen kunnat åtgärda relativt lätt om man hade haft kraften och viljan, men detta saknas. Det är också därför Moderaterna kommer att rösta för att få bort Stefan Löfven som statsminister på måndag.

Jag kan bara konstatera att det är tråkigt att regeringen inte gör tillräckligt på ytterligare ett område under justitieutskottets ansvarsområde och beredningsområde. Vi har från Moderaternas håll instämt i olika reservationer i det här betänkandet. Jag kan passa på att yrka bifall till reservationen under punkt 2 Klassificering av utsatta områden.

Anf. 74 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Var och varannan dag rapporteras det om skottlossningar med skottskador som följd, många gånger med dödlig utgång, våldtäkter och rån, även av barn. Det är enkelt att lägga det yttersta ansvaret på Polismyndigheten, men de utför bara sitt arbete utifrån de förutsättningar vi har gett dem. Ansvaret ligger framför allt på regeringen, som mer eller mindre har kapitulerat inför den grova kriminaliteten.

I Riksrevisionens granskning konstateras att det i vart tredje utsatt område inte finns tillräckligt med områdespoliser för att motsvara rikspolischefens beslut om minst en områdespolis per 5 000 invånare. Satsningen på 10 000 fler polisanställda till 2024 avser en miniminivå som måste uppnås. För att komma i paritet med övriga länder krävs än fler poliser, i synnerhet med den problematik som vi har i dagens Sverige. Nås inte målet på 10 000 fler polisanställda till 2024 är det inte heller möjligt att realisera målet på minst en områdespolis per 5 000 invånare.

För att Polismyndigheten ska kunna upprätthålla en väl fungerande verksamhet är det nödvändigt att de resurser som Polismyndigheten äskar tillförs av regeringen genom tillräckliga budgettillskott. Dessutom behöver ytterligare resurser tillföras för att Polismyndigheten ska kunna genomföra riktade lönesatsningar i syfte att behålla personal och återanställa personal som lämnat yrket. Det är i dag fler poliser än tidigare som återanställs, men det finns en enorm kompetens som redan har lämnat myndigheten. Därför bör detta arbete intensifieras ännu mer.

Fru talman! För att polisen ska få större möjligheter att förhindra ungdomskriminalitet behöver det bli lättare för polis och socialtjänst att samarbeta. Sekretessreglerna mellan socialtjänsten och polisen men även andra myndigheter behöver tas bort. Genom att ge socialtjänst och polis större möjligheter att agera tidigt kan samhället snabbare markera att ett kriminellt beteende inte är accepterat. Det kommer även att öka chanserna för att unga individer inte ska återfalla i kriminalitet.

Riksrevisionen har identifierat problematiken både hos socialtjänsten och hos Polismyndigheten gällande sekretessfrågor. Det föreligger en osäkerhet mellan myndigheterna om vilken information som får delas och vilken som inte får delas. Detta är ett problem. Därför är det viktigt att bryta det här, i synnerhet om man vill få till att ungas bana in i kriminalitet bryts i ett tidigt skede. Detta behöver åtgärdas omgående. Riksrevisionens rekommendation är att en statlig utredning gällande detta ska tillsättas.

Fru talman! Riksdagen har i flera fall under de senaste mandatperioderna avskaffat hinder mot användning av kamerabevakning. Men på grund

av att Polismyndigheten inte fått nödvändiga resurser har användningen av kamerabevakning inte växt i den omfattning som krävs. Det gäller även polisernas möjligheter att bära kroppsburna kameror.

Polismyndighetens önskemål om att utöka kamerabevakningen borde vara en prioriterad fråga för att minska den grova kriminaliteten och öka tryggheten i de utsatta utanförskapsområdena. Flaskhalsen är finansiering. Att regeringen ännu inte har tillfört de medel som Polismyndigheten behöver är anmärkningsvärt.

Dagens situation i utsatta områden ställer särskilda krav på polisens förmåga att utföra sitt arbete. Riksrevisionen konstaterar i sin rapport att metodstödet för att definiera utsatta områden har brister och delvis bygger på subjektiva bedömningar av områdets problematik, vilket innebär att det är svårt att jämföra områden med varandra.

Därför behöver Polismyndigheten uppdatera sitt metodstöd. Brottskadeindex bör användas i polisens metodarbete för att klassificera utsatta områden. Det pågår ett arbete med att utveckla polisens metodstöd för utsatta områden, vilket är bra. Men det behöver ske i en snabbare takt.

Fru talman! Brottsligheten i utsatta områden är högre än i andra områden, och de som bor där är mindre trygga. Ofta råder en tystnadskultur, och de som utsätts för eller bevittnar brott är ofta rädda för att tala med polisen. Men alla som vill göra rätt för sig och som lever och verkar i dessa särskilt utsatta områden är de som tvingas ta den värsta smällen för regeringens misslyckade politik.

Polismyndigheten behöver därför ges de resurser som den behöver för att se till att det finns tillräckligt med poliser som kan arbeta långsiktigt utifrån anpassade och beprövade arbetsmetoder i dessa områden. Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 75 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 1.

Fru talman! Från Centerpartiets sida tackar vi för regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport *Rätt insats på rätt plats – polisens arbete i utsatta områden*. Riksrevisionen landar i slutsatsen att Polismyndighetens arbete i utsatta områden inte är fullt ut ändamålsenligt.

Även om Polismyndigheten har tagit fram relevanta strategier och rekommendationer för arbetet i utsatta områden, och även om de enskilda polismän som arbetar i utsatta områden har anpassat sitt arbetssätt och arbetar enligt beprövade metoder i den omfattning som är möjlig sett till resurssituationen, visar rapporten att det alltså föreligger brister i regeringens ledning av myndigheten som påverkar just förutsättningarna.

Givetvis måste det följas upp och säkerställas att de resurser som särskilt avsatts för Polismyndighetens arbete i utsatta områden också används för detta specifika ändamål. Rapporten visar vidare att det råder brist på teknisk utrustning i form av bevakningskameror och kroppsburna kameror i utsatta områden.

Trots en omfattande satsning, med stöd av bland annat Centerpartiet, på att utöka antalet polisanställda och på att öka attraktiviteten i polisyrket genom bättre villkor, visar rapporten att en tredjedel av lokalpolisområdena med utsatta områden inte uppfyller det nationella målet om en områdepolis per 5 000 invånare. Det visar sig även ha förevarit problem med att mäta polistätheten i utsatta områden.

Att det saknas områdespoliser är en allvarlig brist. Polisen måste finnas närvarande i hela landet. Lokal närvaro och kännedom om de lokala förhållandena är av stor betydelse för det trygghetsskapande och brottsbekämpande arbetet.

Områdespoliser fyller en särskilt viktig funktion i just utsatta områden. Såväl boende som näringsidkare i sådana områden vittnar om att lokal polisnärvaro har en avgörande betydelse både för känslan av trygghet och möjligheterna att beivra brott och för ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete.

Fru talman! För det brottsförebyggande arbetet är det också av största vikt att myndigheterna samverkar. Det är därför djupt problematiskt att det fortfarande föreligger osäkerhet när det kommer till sekretesshinder och vilken information som myndigheter får utbyta.

Regeringen har uppdragit till Brottsförebyggande rådet att kartlägga vilka hinder som finns för informationsdelning mellan socialtjänst och polis i brottsförebyggande syfte. Brottsförebyggande rådet har i den avlämnade kartläggningen konstaterat att hindret till stor del utgörs av okunskap om sekretesslagstiftningen och dess sekretessbrytande bestämmelse.

Här måste regeringen återkomma med åtgärder. Inga av de brister som påtalas är svåra att avhjälpa. Även om regeringen har en ambition att vända utvecklingen i utsatta områden visar de brister som framkommer i granskningen på ledarskapsproblem från nuvarande regerings sida.

Fru talman! Jag är vikarie här i talarstolen i debatten om detta ärende. Men jag ser ändå tydligt att regeringen ytterligare behöver stärka sin ledning och styrning för att säkerställa att Polismyndighetens arbete i utsatta områden är ändamålsenligt.

Anf. 76 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Polisens arbete ska vara riktigt bra, särskilt där det är som allra tuffast. Vi ska ha en lokalt förankrad polis – från landsbygden till förorten. Det ska vara en polis som känner sitt område, har en bra arbetsmiljö och jobbar på det allra bästa sättet.

Fru talman! Jag märker att det är väldigt återkommande när justitieutskottet talar om utsatta områden att man talar om någonting som finns långt borta som man inte riktigt känner till. Det är någonting som man vill ska vara skrämmande, eller som man kanske också tycker är skrämmande.

Utsatta områden har blivit någonting som många politiker pekar finger åt. De menar att där borta har vi problemen. Men utsatta områden är våra förorter. Det är våra arbetarområden. Det är områden där vanligt folk har kunnat bo i en hyresrätt med en rimlig hyra.

Det har varit fullt med grönområden och kollektivtrafik. Där har inte bara de som varit på samhällets topp haft en möjlighet att ha en bra vardag. Det har varit områden som har haft stora socioekonomiska problem och ekonomiska utmaningar med arbetslöshet och kanske sjukskrivningar. Men det är inte utsatta områden. Det är områden som har det tufft just nu.

För mig som vänsterpartist är det här våra områden. Det är här som Vänsterpartiets väljare finns. Det är Vänsterpartiets områden. Det är dem vi kämpar för. Det är de personer som bor i områdena som hela vår politik går ut på att förbättra för. Det handlar om att göra klasskillnaderna som små som möjligt och att alla ska kunna ha ett gott liv.

Men så talar vi inte längre om de utsatta områdena. Det är tydligt i Riksrevisionens rapport att Polismyndighetens bedömning av de utsatta områdena ser väldigt olika ut. Det har inte funnits någon ordentlig mall att utgå ifrån när man har pekat ut vissa områden. Det har skett väldigt oseriöst.

Det skadar förtroendet för polisen och för hur de arbetar i de utsatta områdena. Det saknas en vetenskapligt förankrad metod att tala om de här områdena och se till vilka områden som ska klassificeras på vilket sätt.

Det saknas också områdespoliser för att nå det mål som rikspolischefen har satt upp. Det är typiskt att det är de områden som behöver mest hjälp av polisen och kanske flest poliser som vet vad de sysslar med som inte heller får det.

Det finns mycket som behöver göras i dessa områden. Den allra bästa effekten får man av att minska de ekonomiska klyftorna och se till att Sverige håller ihop.

Det finns också några särskilda insatser jag skulle vilja lyfta fram, som Vänsterpartiet skrivit om i en väldigt gedigen motion till riksrevisionsbetänkandet.

Vi skulle vilja skapa trygghetszoner i de här områdena. Väldigt många andra partier till höger om mig, det finns bara partier till höger, talar om visitationszoner. Jag vill i stället ha trygghetszoner.

På ett sådant sätt har man arbetat i Gårdsten i Göteborg. Där har man skapat särskilda trygghetsgrupper. Det är grupper som består av engagerade människor som utövar tillsyn på kvällar och helger. De går omkring och är närvarande och synliga i området.

Tidigare hade man väktare som hade ungefär samma uppgifter. Men det skapade väldigt mycket konflikt och problem att ha väktare. Det fungerar mycket bättre att ha en trygghetsgrupp. De bygger upp förtroende med de boende, och de har byggt upp ett bra samarbete med polisen.

De hjälper till exempel till med att eskortera personer mellan bostaden och busshållplatsen så att människor ska våga röra sig ute i samhället även på kvällar. De gör traditionella trygghetsvandringar.

Detta vill Vänsterpartiet se mer av. Vi vill se mer trygghetsskapande arbete, särskilt för att kunna få till en bra och långsiktig trygghet i de utsatta områdena och särskilt när polisen misslyckas med att definiera vad dessa områden är.

Det finns andra förslag om vad vi skulle vilja se – vi har som sagt en gedigen motion. Vi vill utvärdera de trygghetsskapande arbetsmetoder som polisen använder. Vi vill att polisens medborgarlöften ska utvecklas och att man ska kunna arbeta på ett mer effektivt sätt. Vi vill att fasmotoden ska användas mycket mer. Vi skulle vilja se lokala sociala insatsgrupper. Vi skulle vilja ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att arbeta fram konkreta brottsförebyggande insatser. Och så har vi det här med trygghetszoner och trygghetsvårdar.

Detta och mycket mer behövs. Men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 9.

Anf. 77 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Det är en lång dags färd mot natt. Dagen närmar sig ett slut för oss i justitieutskottet i och med den fjärde debatten. Jag och Johan har

deltagit i alla. Jag såg att Johan var redo att träda fram här, men jag ska säga några ord innan det är hans tur.

Dagens avslutande debatt, för vår del, gäller Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens arbete. Riksrevisionen har granskat Polismyndighetens arbete i utsatta områden och funnit att det inte fullt ut fungerar ändamålsenligt. I rapporten lämnar Riksrevisionen rekommendationer till Polismyndigheten.

Rapporten belyser Polismyndighetens arbete och ansvar, men vi finner att det finns skäl att regeringen följer upp arbetet ytterligare. Jag vill lyfta några av punkterna.

Fru talman! Riksrevisionen konstaterar att metodstödet för att definiera ett utsatt område har brister och delvis bygger på subjektiva bedömningar av områdets problematik. Det är därför svårt att jämföra områden med varandra. Det Riksrevisionen kallar subjektiva bedömningar är skattningar av problem, till exempel narkotikaförsäljning, som inte baseras på data utan just på hur stora problemen upplevs vara. Skattningarna kan vara mycket olika i olika polisområden, beroende på den lokala situationen.

Vi instämmer i Riksrevisionens kritik och är av uppfattningen att metodstödet måste uppdateras samt att ett brottskadeindex bör användas i polisens metodarbete när det gäller att klassificera utsatta områden.

Fru talman! En annan kritik som Riksrevisionen riktar handlar om att det är svårt att följa upp målet om en polis per 5 000 invånare i utsatta områden, eftersom dessa inte utgör en organisatorisk nivå inom Polismyndigheten. Ett mål som är svårt att mäta blir också mycket svårt att nå. Vi menar att Polismyndigheten ska ställa upp interna mål som är mätbara och möjliga att nå. Det är särskilt viktigt i de utsatta områdena på grund av deras utsatthet.

Riksrevisionen konstaterar också att bevakningskameror och kroppsburna kameror är viktiga verktyg för att man ska kunna bedriva ett effektivt polisarbete i utsatta områden. Kristdemokraterna delar den uppfattningen. Därför drev vi igenom en förenkling av regleringen av kamerabevakning. Det är därför allvarligt att över hälften av cheferna i lokalpolisområdena, i utsatta områden, uppger att de inte har tillgång till kroppsburna kameror eller bevakningskameror. Det innebär att bevisläget vid mycket allvarlig brottslighet riskerar att bli betydligt sämre och att dokumentationen av polisingripanden kommer att brista. Det är också allvarligt att regeringen behållit ett flertal begränsningar av polisens användning av kameror. Det handlar till exempel om bevakning med hjälp av fartkameror och om begränsade möjligheter till så kallad förlängd kik, där en kamera används som ett slags kikare på distans när det saknas möjlighet att ha en spanare på plats.

Vi menar att regeringen måste säkerställa Polismyndighetens tillgång till kameror och tillföra tillräckliga resurser för att åstadkomma det. Utifrån det yrkar jag bifall till reservation 5.

Fru talman! Riksrevisionens slutsats är också att Polismyndighetens arbete i utsatta områden inte fullt ut är ändamålsenligt. Även om Riksrevisionens rekommendationer formellt riktar sig till Polismyndigheten konstaterar vi att ansvaret ytterst är regeringens, till följd av otillräcklig myndighetsstyrning. Vi menar att regeringen behöver stärka sin ledning och styrning för att säkerställa att Polismyndighetens arbete i utsatta områden blir ändamålsenligt. Regeringen bör återkomma till riksdagen och rappor-

tera om sina fortsatta åtgärder tills de brister som påtalats av Riksrevisionen är åtgärdade.

Jag stöder Kristdemokraternas yrkanden och reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 5, som sagt.

Med detta vill jag tacka för dagens debatter och den goda stämning som vi har i utskottet och i debatter. Jag vill önska alla, inklusive talmanen och talmanskansliet, en trevlig sommar.

Anf. 78 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Den rapport från Riksrevisionen som vi nu diskuterar, när det gäller det här betänkandet, är delvis berörd i det tidigare betänkandet om polisfrågor. Det handlar om hur polisen ska jobba och att polisen ska vara närvarande. Lite förenklat kan man säga att Riksrevisionen säger att poliserna gör så gott de kan med de resurser de har. Det handlar alltså om den numerär av områdespoliserna som jobbar nära medborgarna i allmänhet och i synnerhet i dessa utsatta områden. De är för få, och de ska jobba med detta som är så viktigt och som man kan kalla relationsskapande och gräns-sättande.

Poliser som är närvarande i ett område kan jobba nära människor som lever där, trygghetsgrupper, som Linda Westerlund Snecker lyfte fram, fastighetsägare, inte minst, idrottsföreningar, skola, socialtjänst och andra som vill ha ordning och reda och trygghet i sitt område.

Man pekar väl delvis på att det är lite oklart vilka metoder som är att föredra. Vi brukar försöka lämna åt svensk polis att själva välja efter bästa förmåga, helst utifrån kunskap och verklighetsbaserad erfarenhet, om inte annat. Men närvaron och numerären är viktig. Vi ser i rapporten att man i väldigt många områden inte når upp till det stora antal områdespoliserna som behövs för ett positivt framåtsyftande arbete. Man ser också att många av dem inte är öronmärkta. De har mängder av andra uppgifter. De rycks bort från det långsiktiga relationsskapandet. När de är närvarande begår människor inte brott lika lätt. De som lever i området får en bättre relation till poliserna, som de då känner, om de inte bara är där med blåljusen på när bilar brinner eller något annat händer eller när de kriminella gängerna har tagit över området.

Jag ska nämna något om trygghetsgrupperna i Gårdsten. De jobbar dagtid eller fram till midnatt. Sedan är det väktarna som tar över själva patrulleringen. Trygghetsgrupperna är väldigt uppskattade av dem som bor där och sköter sig. Är det mopeder som är stulna ser de till att de åker bort på en gång. Står det ytterst tveksamma bilar på en parkeringsplats åker de bilarna bort på en gång. I värsta fall jobbar trygghetsvärdarna ihop med fastighetsägarna. Om människor inte sköter sig ifrågasätter man hyreskontrakten. Då ser man till att de nätverk som finns runt dessa människor, ofta unga, som begår brott – ursäkta mig, jag höll på att svära – noggsamt får veta att de ska upphöra med den här verksamheten. Familjen kan nämligen riskera sitt eftertraktade hyresavtal. Man sätter alltså press och använder hyresavtalet via trygghetsvärdarna.

Detta är väldigt framgångsrikt, så det gillar jag också. Men det är inte bara att gå runt och prata, utan man är ganska tydlig med att buset tas tidigt och jagas ända in till lägenhetsdörren, så att säga. Samtidigt hjälper man människor som har problem med elproppar eller läckande kranar. Man ger snabbt service, och man blir uppskattad.

Nog om detta. Det handlar om att vara nära medborgarna. Vi behöver fler poliser. Det är därför Liberalerna säger att vi behöver fortsätta med den satsning som nu ligger fast, där vi utbildar rekordmånga svenska poliser. Det kommer att komma ungefär 5 000 fram till 2024. Den planen ligger kvar. För Liberalernas del går vi gärna vidare med ytterligare 5 000 fram till 2029, eftersom vi behöver ha ett polissnitt i vårt avlånga och stora land som åtminstone ligger på ett europeiskt snitt.

Den behöver inte vara jättemycket högre, men polistätheten ska framför allt inte vara så mycket lägre, som den är i dag. Polisen är en av våra viktigaste trygghetsskapande åtgärder och är till för att ge människor frihet och livschanser i stället för rädsla och gängvælde.

Jag har tidigare i dagens debatter lyft fram frågor om att bekämpa den grova brottsligheten. Det gör man både med vassa verktyg i processrätten och med relevanta straff. Människor som ägnar sig åt brott som livsstil måste låsas in på lång tid. Då får de mer tid för rehabilitering. Framför allt begår de inga brott.

Det krävs poliser, men vi har också Riksrevisionens rapporter som har pekat på vikten av att hela rättsväsendet håller ihop. Man kan inte bara ha en massa poliser; man måste även ha åklagare, domstolar och fängelseplatser.

Jag vill också passa på att i detta sammanhang lyfta fram vikten av att vi aldrig erkänner parallella rättsordningar. När någon stolle yrar om sharialagar är det bara nej tack – det där kan du glömma. Är det någon som påstår att vi ska ha någon särskild rättstillämpning för romer – glöm det. Det ska vi inte ha. Är det någon annan som säger att klanen ska göra upp ska inte heller detta vara möjligt.

Då måste man våga angripa de strukturer som har valt exit från den svenska rättsstaten. De strukturerna måste mötas. Då är det viktigt, vilket har debatterats tidigare i dag, att vi vågar säga nej till saker som bygger de här klanerna, till exempel den extremt konstiga företeelsen med kusin-äktenskap som är till för att befästa klanernas makt över individen och som skapar ofrihet och drar ned en rullgardin för den frihet som alla unga människor förtjänar i Sverige. Den friheten gäller även de som bor i de här områdena och som är utsatta för klanernas grepp.

Fru talman! Även jag vill tacka alla för en på alla sätt underbar dag. Jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 1.

Anf. 79 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! När vi debatterar Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens arbete i utsatta områden tänker jag att det är viktigt att bära med sig två perspektiv.

För det första ska vi se denna granskning som ett värdefullt bidrag i Polismyndighetens pågående arbete i utsatta områden i vårt land. Polisen behöver fortsätta att utveckla sitt arbete kring bedömningar av olika områden, tydligare följa upp hur många områdespoliser som verkligen fördelas till utsatta områden och förstärka för att leva upp till beslutet om minst en områdespolis per 5 000 invånare. Samtidigt behöver man säkerställa tillgången till teknisk utrustning och påskynda utbyggnaden av bevakningskameror och fördelningen av kroppsburna kameror.

Jag kan också konstatera att Riksrevisionen ger regeringen tummen upp och att regeringens ambitioner och prioriteringar framkommer tydligt

i granskningen. Problematiken i utsatta områden är en av regeringens högst prioriterade frågor, och det är av stor vikt att Polismyndighetens arbete i dessa områden bedrivs effektivt.

Vi har också gett Polismyndigheten ett antal uppdrag för att fortsätta det intensiva arbetet för att vända utvecklingen. Det är bland annat en angelägen fråga för regeringen att antalet områdespoliserna ökar och att de får möjlighet att arbeta långsiktigt och fredat med sin huvudsakliga syssla, nämligen kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i lokalsamhället.

Polismyndigheten behöver nu verkligen använda de verktyg som de har tillgängliga, till exempel kamerabevakning, och på regeringens uppdrag noggrant följa utvecklingen av skjutningar i utsatta områden och över tid jobba med uppdaterade lägesbilder som ger en samlad bild av vilka polisiära åtgärder som vidtas i de utsatta områdena samt beskriva hur det fortsatta arbetet ska bedrivas.

Fru talman! För det andra är det lika viktigt att vi i politiken är tydliga med att vårt land inte ska ha utsatta områden och att vi fortsätter arbetet med att steg för steg, budget för budget och reform för reform bygga ett starkare Sverige.

Vi ska inte återgå till en politik där det gemensamma får stå tillbaka. Vi ska inte försumma välfärden genom stora skattesänkningar. Vi ska inte fortsätta det marknadsexperiment som segregerar och sätter riskkapitalisters vinster före barns behov. Vi ska inte låta bostadssegregation, arbetslöshet och återvändsgränder släcka framtidstron för unga människor.

Vi måste klara av att bekämpa både brotten och brottsens orsaker. Den långsiktigt bästa brottsbekämpningen är att bygga ett samhälle där de sociala klyftorna är små, där alla har rätt till arbete, där kvinnor och män har lika mycket makt och där barn och ungdomar har trygga uppväxtvillkor.

På det sättet är välfärdspolitikerna en viktig del av kriminalpolitiken. Sverige ska hålla ihop.

Gängkriminaliteten har vuxit fram under decennier. Den försvinner inte över en natt. Den som tror att det finns några enkla lösningar på dessa stora samhällsproblem är naiv. Polisen säger själv att det krävs starka polisiära insatser likaväl som en starkare skola och socialtjänst.

Dagens rapport från Riksrevisionen handlar på det sättet om hur Polismyndigheten kan utveckla och förstärka sitt arbete i utsatta områden och tjänar som en påminnelse om allt det andra som vi i politiken behöver klara av att ta ansvar för.

Vi ska vara kompromisslösa mot gängen. Vi ska se till att inte en krona går till de kriminella nätverken. Vi måste bryta nyrekryteringen.

Vi kan se hur arbetet ger resultat. Detta känner de kriminella gängen av. De senaste två åren har över 1 000 gängkriminella frihetsberövats. De är med andra ord under hård press.

Det intensiva arbetet med att trycka tillbaka de grovt kriminella nätverken fortsätter. Vi kommer aldrig att backa. Samhället är alltid starkare än gängen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

Anf. 80 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Jag får ofta höra från föräldrar och vänner att de oroar sig för att de inte lyckas få sina barn att läsa. En del inför regler om skärmtid. Andra tjuatar. Några vill att skolan ska hjälpa till. En del frågar mig och andra människor som är intresserade av böcker om de kan få tips på någon roman eller bok som fångar en åttaåring, en tolvåring eller en sextonåring.

Jag hamnar hela tiden i sådana diskussioner och samtal. Sedan säger föräldrarna ofta att de själva skulle vilja läsa lite mer. De tycker att de ägnar för mycket tid åt mobilen eller sociala medier och för lite tid åt böcker. Kanske finns det ett samband mellan föräldrarnas egen prioritering och barnens.

Det positiva är att det är så många som faktiskt inser att läsning är viktigt, att de vill läsa mer och att de vill att deras barn ska läsa mer.

Det finns skäl att tycka så. Förutom att läsning ger en härlig avkoppling finns en lång rad positiva följder av att vara en bokläsare. Därför är jag stolt, fru talman, över att vi nu som en följd av januariavtalet mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna tar ett nytt grepp för att främja barns och ungas läsning.

Jag tror att vi underskattar vikten av att vara ett läsande folk. Det får konsekvenser om färre läser, och det får konsekvenser om läsklyftan växer. Det blir konsekvenser för både den enskilde och för samhället.

Enligt hjärnforskare kan man se att de som ofta läser böcker har bättre minne, bättre uppmärksamhet, bättre faktaförståelse och bättre förmåga till kritiskt tänkande. Eller låt mig återge den just avlidne litteraturvetaren Harold Bloom: Det är svårt att förstå hur en människa ska kunna tänka självständigt och fatta självständiga beslut om hon inte fortsätter att läsa.

Tänk om de har rätt. Tänk om det är så att färre läser, som det ibland framgår av statistiken, och tänk om klyftorna mellan dem som läser mycket och dem som inte läser alls faktiskt ökar. Vad vi kommer att ångra att vi inte ansträngde oss mer för att främja läsningen, att vi inte ansträngde oss mer för att fler ska få uppleva det som böcker och berättelser kan ge i form av fantastiska världar och även bieffekter.

Fru talman! Under lång tid har det tagits en rad initiativ runt om i landet, och det har startats många projekt för att främja läsning och läslust. Många av dem är bra, och en hel del av dem är riktigt bra. Samtidigt har det varit svårt att få de riktigt bra projekten att spridas över landet. Det är ofta så att man inte lär av varandra och att man försöker uppfinna hjulet på sitt eget sätt.

Nu hoppas jag att vi får en bred, långsiktig och strategisk nystart för läsfrämjandet i hela landet. Nu införs till exempel ett läsråd. Det ska samla och samordna aktörer och insatser inom kultur, skola, myndigheter och civilsamhälle, företag, folkbildning, bokhandel, förlag och andra delar av näringslivet. Det ska ansvara för kunskapsinsamling, följa relevant forskning, identifiera utvecklingsbehov och sprida goda idéer. Jag hoppas och tror att detta kan bli en nystart för ett mer strukturerat och långsiktigt

strategiskt arbete för att främja läsning i Sverige. Nu stärks också uppföljning av läsfrämjande insatser, nu utvecklas Bokstart ytterligare och nu förlängs satsningen på att öka nyfikenheten för läsning av böcker också i förskolan.

Fru talman! Bibliotek är en fantastisk uppfinning. Det är lite grann som Google fast på riktigt – mycket mer än Google. Samtidigt som man har tillgång till det digitala, Google, har man också tillgång till det fysiska och det mänskliga. I den lässatsning som partierna bakom januariavtalet gör har naturligtvis biblioteken en central roll. Till exempel finns ett läsfrämjandelyft för bibliotekarier. Vidare finns det en satsning på läsfrämjande och folkbildning om läsfrämjande för folkbibliotekarier som gör att fler kan hjälpa unga människor att hitta den bok som kan locka deras fantasi och stärka deras läslust.

Särskilt viktiga är naturligtvis skolbiblioteken. Det är stor skillnad mellan kommuner, och det är ibland stor skillnad inom kommuner. Skolbiblioteken har en särskilt viktig roll i läsfrämjandet.

Satsningen på att stärka biblioteken fortsätter också. Biblioteken har förstås en särskild roll i mitt liberala hjärta. Jag tänker på biblioteken som någon form av finmaskigt nätverk av mötesplatser för läsning, bildning, berättelser och fördjupade samtal. Jag tänker att det kan bli mer av uppsökande verksamhet, att samarbete med andra mötesplatser kan öka, och det kan ge fler möjligheter att nå dem som i dag inte söker upp biblioteken. Därför är biblioteken en central och vital del av demokratin, och de är också en central del i människors strävanden efter förstäelse och makt över det egna livet och friheten.

Fru talman! Jag är stolt och glad över de satsningar som görs. Samtidigt är det viktigt att påminna om att detta inte är något som enbart kan lösas av ett statligt läsråd eller offentliga arrangemang. Vi har alla ett ansvar. Det är ett fint och rimligt ställningstagande och en levnadsregel att tänka att det man vill ha mer av i samhället ska man också försöka bidra med själv. Det är sannolikt bättre om en vuxen som vill se fler barn läsa själv någon gång lägger bort telefonen och läser en bok.

Vi behöver fler läsande förebilder. Det skulle vara kul om fler politiker och näringslivsledare, idrottsmän, mammor, pappor och många fler blev läsande förebilder. Kanske vi kan få några boktips från svenska fotbollslandslaget de närmaste veckorna. Kommer partiledarna, fru talman, att ha en bok i handen under sommaren – ni vet som Barack Obama hade ibland? Han gick från ett möte till ett annat med ett finger instuckt mitt i en roman. Han kunde inte hålla sig förrän han kunde öppna boken igen och fortsätta att läsa. Det gör mycket för läsningen och läsfrämjandet att ha den typen av förebilder.

Fru talman! Slutligen vill jag påminna om en helt avgörande sak som delvis ligger utanför dagens ämne. Det är bra med läsfrämjande, det är bra med projekt, det är bra med läsråd och det är bra med stärkta bibliotek, men man får inte glömma författarna.

Få saker är bättre läsfrämjare än en riktigt bra bok som många vill läsa. Det kan vara en bok om Sveriges främsta fotbollsspelare eller en påhittad berättelse om mystiska händelser i Valleby. Sverige behöver bra villkor för dem som skapar litteratur och berättelser, och vi behöver riktigt bra villkor för läsning.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 10 om trygga bibliotek.

Prot. 2020/21:143

17 juni

*Barns och ungas
läsning*

Anf. 81 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Litteratur och läsning har alltid varit en viktig del av mitt liv, och många med mig. Så har det varit sedan barnsben och sagostunderna med mormor framför brasan eller morfar på sängkanten. Vilken atmosfär det var när man strök runt i biblioteket i den stora prästgården och förundrades över hyllmeter efter hyllmeter av kända och okända verk.

Min kusin och jag fastnade ofta framför indianhjälten Texas Jacks äventyr på de nedre hyllorna. De lockade till läsning.

Som barn skrev jag brev till Astrid Lindgren och bad henne vänligt att skriva en fortsättning på Bröderna Lejonhjärta, närmare bestämt om Nangilima. Man ville ju veta hur det skulle gå. Jag var väldigt nyfiken.

Framför tv:n lyssnade jag, precis som tidigare generationer och därpå följande, till Magnus, Brasse och Eva när de i *Fem myror är fler än fyra elefanter* skapade fullständigt lysande pedagogiska kreationer och sånger kring alfabetet och läsandet. Inte undra på att serien har repriserats för generation efter generation och även i dag står till buds genom SVT Play.

Fru talman! Jag anser att samhället ska visa att läsning och bildning är viktigt. Det går att göra genom ett läsråd, som berörs i betänkandet, men det kan också ske via de värderingar som sänds ut i det offentliga om språk och läsning. Det görs genom att värna och vårda språket i all offentlig kommunikation och verksamhet samt genom att vårda de institutioner, till exempel bibliotek, som har till uppgift att främja språk, läsning och bildning.

I vårt förslag till en kulturkanon, som omnämns i betänkandet, ingår framtagandet av en klassikerlista över litteratur. Med hjälp av en klassikerlista skulle det under skoltiden bli tydligare vad man bör få med sig för att stå rustad, för att förstå och föra vidare vårt kollektiva minne, och för den enskilda eleven bli lättare att ta del av den svenska litteraturskatten genom några av våra mest kända verk.

En bred läsning av klassiker i skolan leder också, tror jag, till att man utvecklar sitt språk och sin förståelse för vår omvärld, för vår närmiljö och för vår egen kulturs utveckling. En klassikerlista visar också att vi värdesätter vårt språk. Unga som får läsa klassiker får goda förutsättningar att också själva få läsglädje, språkfärdigheter och uppskatta ett rikt och vackert språk. Förkovran i klassiker i skolvärlden och den pedagogiska idén är i dag alldeles för beroende av den enskilda läraren, och den nationella likvärdigheten är svag.

Fru talman! Gällande tillgången till språket och litteraturskatten är det fortfarande anmärkningsvärt att det i dag inte är en rättighet för en synskadad att lära sig svensk punktskrift. Dessutom är det märkligt att regeringen fortsätter att ignorera att språklagen så som den är utformad inte garanterar synskadades rätt till svenska språket i form av punktskrift. Så är fallet i dag, och år för år avfärdas frågan från bordet i brist på politisk vilja från övriga partier.

Mot bakgrund av vår mening i frågan anser vi att mer kan och måste göras. Därför har vi en reservation i betänkandet.

Vi framför vidare i betänkandet att vår mening är att regeringen i högre grad bör utreda om det går att åtgärda några faktorer som gör att unga läser

allt mindre, även om det skiftar. Det är mycket som konkurrerar om vår uppmärksamhet och tid i dagens informationsflöde. Samtidigt kommer fler och fler rapporter om att de stora techbolagen skickligt utformar algoritmer som får oss att spendera mer och mer tid på deras plattformar än vad vi egentligen vill. Genom maskininlärning utnyttjar man våra hjärnors belöningsystem. Det påverkar naturligtvis fler delar av livet än läsning, men när det ändå ofrivilligt hämmar beteenden och leder bort vår energi från att uppnå mål och språkfärdigheter och läsande blir det problematiskt.

Fru talman! Vi delar inte regeringens inställning till modersmålsundervisning. Således delar vi inte heller regeringens uppfattning om modersmålspolitiken i språk- och litteraturfrågorna.

Vi ifrågasätter på från vår sida sett goda grunder argumentet att modersmålsundervisning underlättar tillgodogörandet av svenska. Om modersmålsundervisning vore nyckeln till inlärning i den utsträckning man hävdar skulle detta tillämpas i fler länder.

I Danmark har man slutat med modersmålsundervisning eftersom studier visar att den inte gynnar inlärningen av danska och inte heller inlärning av andra ämnen. Det finns ingen anledning att tro att situationen i Sverige skulle vara radikalt annorlunda än den i Danmark.

Sverige har som land ett särskilt ansvar för litteratur på svenska, för de nationella minoritetsspråken och för personer med funktionsnedsättning i de litterära målen.

Bibliotekslagen specificerar att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt några prioriterade grupper. Dessa grupper är personer med funktionsnedsättning, personer som tillhör någon av de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska utöver de nationella minoritetsspråken.

Hur resurser ska fördelas är alltid en prioriteringsfråga, så också inom biblioteksväsendet. Vi stöder till fullo att särskild uppmärksamhet riktas mot de nationella minoritetsspråken och mot personer med särskilda behov med anledning av funktionsnedsättning. Däremot anser vi det både principiellt och långsiktigt orimligt att personer med annat modersmål än svenska utöver de nationella minoritetsspråken ska vara en *prioritet* för det svenska biblioteksväsendet, för det är det vi talar om här. Låt oss vara noggranna med det.

Har man utrymme, ekonomi och samsyn om att internationella språk kan tas in i samma utsträckning är det ofta ett lokalt och oproblemiskt beslut. Men att i lag tilldela främmande språk samma status som svenskan i prioriteringsordningen är i min värld absurt. Vi kan enkelt konstatera att gruppen övriga språk är väldigt omfattande och växande och att det av både principiella, kulturella och ekonomiska skäl vore kostsamt och ansträngande för biblioteken att på ett trovärdigt sätt uppnå en sådan målsättning som den lagstiftande församlingen stipulerar.

Litteratur på andra språk än svenska och de nationella minoritetsspråken bör vara aktuell att prioritera primärt i utbildningssyfte och i de fall en svensk upplaga av boken inte finns tillgänglig. Men kravet på prioritering menar vi borde strykas ur bibliotekslagen.

Samtidigt är det viktigt att understryka att denna förändring skulle handla om vad som bör prioriteras och inte, inte om någon av de samlingar som finns i dag eller om att i den mån man har möjlighet fortsätta med de

inköp man har planerat. Men det bör vara en fråga för biblioteket och huvudmannen.

Fru talman! Förslaget till nationell biblioteksstrategi understryker betydelsen av ett nationellt bibliotekskort som gäller på landets alla bibliotek och leder till sökordsoptimering, länkade data, användning av och anknäring till existerande söktjänster och andra lösningar. Vi anser att de nationella lånemöjligheterna kan bli bättre genom till exempel ett nationellt lånekort, vilket vi uttrycker i betänkandet.

Där och då biblioteksmiljön är mindre tillgänglig fyller digitaliseringen en avgörande roll. Sverigedemokraterna anser att det behövs en digitaliseringsstrategi på allvar för landets samlade verk. Digitalisering av samtliga svenska verk skulle öka tillgängligheten till litteratur, inte minst för barn och unga. Samtidigt värnas och säkras tillgängligheten till litteraturen över tid, något som skulle gagna nu uppväxande och framtida generationer. Det kräver en nationell åtgärdsplan, vilket också påpekas i den nationella biblioteksstrategin.

Vad våra nordiska grannländer har gjort i flera avseenden bör vi lära oss av och utveckla när det gäller såväl arbete med digitalisering och landsbygdsbibliotek som samordningsmöjligheter.

Jag vill avslutningsvis meddela att jag står bakom samtliga sverigedemokratiska reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till vår reservation nummer 2 om läsning i skolan.

Anf. 82 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag ställer mig bakom samtliga kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 11.

Fru talman! Kristdemokraterna ser det som viktigt att främja barns och ungas läsning. Vi är därför oroade över att den tid som barn och unga lägger på läsning sjunker. Unga i dag möter inte heller krav som ställs på deras förmåga att uttrycka sig skriftligt när de ska läsa vidare på högskola och universitet eller söka ett kvalificerat arbete.

Att behärska det svenska språket är en nyckel för framgång i samhället. För ett barn som växer upp i ett hem utan böcker och utan en lästradition är det särskilt viktigt att skolan stimulerar och uppmuntrar läsning, inte minst om barnet inte har svenska som modersmål.

Kristdemokraterna vill utöka den fria läsningen genom att ge den utrymme under skoltid. Vi instämmer i det som regeringens skrivelse berör om behovet av läsfrämjande insatser i och utanför skolan, av att samverkan ökar mellan folkbibliotek, barnhälsovård och förskola för att stärka små barns språkutveckling och av att skolan fortsätter stärka eleverns språk-, läs- och skrivutveckling.

Fru talman! Kristdemokraterna saknar dock ett fokus hos regeringen på familjen som en viktig grogrund för såväl läs- som språkinläring där inspiration ges. Vi vill därför understryka vikten av läsning i hemmen och behovet av att politiken uppmuntrar familjer till läsning och högläsning i högre grad än i dag.

En studie av Krishnan och Johnson från 2014 visar att de barn som fått erfarenhet av böcker redan vid tre fyra månaders ålder har bättre kommunikativa förmågor vid åtta månaders ålder än barn som inte har den erfa-

renheten. Att förälder och barn delar upplevelsen av böcker bidrar till att utveckla sociala förmågor, som är viktiga vid senare inläring.

Fru talman! Om inte skolan erbjuder vägledning in i litteraturhistorien blir den ett privilegium förbehållet dem som får detta med sig hemifrån eller vars föräldrar medvetet valt en skola där det är ett inslag.

Kristdemokraterna vill därför införa en klassikerlista, en lista med litterära verk – romaner, noveller, essäer, sagor och dikter från antiken till nutid – men också filmer och musik, som alla elever bör komma i kontakt med och ta del av under sin skolgång. Skolverket bör ha huvudansvaret, och de litteratur- och idéhistoriska institutionerna spelar en viktig roll för urvalet. Det är inte politiker som ska bestämma vilka verk som ska ingå. Urvalet bör göras utifrån verkens litterära och språkliga kvaliteter och kulturhistoriska betydelse.

Det här är vi ganska ensamma om. Man kan rikta kritik av olika slag mot det. Något parti har tidigare tyckt att det här var en bra idé men sedan lämnat idén om en klassikerlista.

Jag fick i min hand för en tid sedan en bok som heter *Sverige läser! : 1066 böcker ur tusen år av svensk litteratur från vikingatid till år 2000*, som bland annat Svenska Akademien har varit med och tagit fram. Det är alltså 1 066 böcker ur tusen år av litteratur. Det kallar jag en klassikerlista! Jag tycker att det här är något vi missar om vi inte ser värdet av det.

Tidningen Fokus skrev en artikel om 50 böcker som man bör läsa. Det kan man också säga är en lista över klassiker.

Så fundera lite mer på inställningen, ni som tidigare varit negativa till det här!

För att underlätta förutsättningarna för läsning är biblioteken en ytterst viktig aktör. Vi vill understryka vikten av skolbibliotek för att väcka barns och ungas intresse för läsning och böcker. Dessutom är skolbiblioteken av stor vikt för elevers bildning och lästräning.

Kristdemokraterna menar att en bred satsning på läsning och kunskapsinhämtning görs genom att betona skolans bildningsuppdrag och rikta insatser för ökad läsförståelse och läsinläring så att de kommer alla barn till del.

Fru talman! Ben White, som är ordförande för Conference of European National Librarians Copyright Working Group, skriver i en artikel från 2012 att bibliotek är viktiga i samhället som en väg in till kunskap och kultur. Bibliotek är, enligt White, synonyma med utbildning och erbjuder många olika möjligheter till lärande, vilket sedan kan understödja ekonomisk, social och kulturell utveckling.

Kristdemokraterna anser att det är viktigt att bibliotek finns tillgängliga för människor i olika sociala kontexter för att främja inte minst läsförståelse. Av denna anledning vill vi även fortsätta satsningen som Kristdemokraterna och Moderaterna gjorde i vår gemensamma budget inför 2019 på bibliotek i utanförskapsområden.

Till sist skulle jag vilja ge er några rader av Hjalmar Gullberg:

Byta ett ord eller två
gjorde det lätt att gå.
Alla människors möte
borde vara så.

Fru talman! Det sägs att det tog tolv år av efterforskning i allt från gamla brev till kyrkobokföring, dagböcker, gamla tidningar och museisamlingar samt en lång resa till USA för att samtala med ättlingar och se byggnaderna och gravplatserna innan författaren Vilhelm Moberg påbörjade skrivandet av en av de mest betydande svenska skönlitterära roman-sviterna.

Utvandrarna, om paret från Ljuders socken i Småland som emigrerar på grund av fattigdom, svält och religionsförföljelse och på fartyget Charlotta tar sig över Atlanten till Nordamerika och slutligen hamnar i Minnesota, är en skildring av de 1 ½ miljon svenskar som under åren 1840–1910 utvandrade från den hopplösa tillvaron i dåtidens Sverige till ett nytt, bättre liv. Berättelsen om bonden Karl Oskar från Korpamoen och Kristina från Duvemåla är ett tidlöst verk. Den gör det som skönlitteraturen gör med oss: Den tvingar oss att bearbeta frågor om oss själva, vår egen identitet, vår historia, vårt arv och vårt känsloliv.

Vilhelm Mobergs utvandrarserie har näst intill alla generationer fått läsa. Hans författargärning bidrog med en av 1900-talets största svenska romanserier. Och i årtionden har dess betydelse återaktualiserats, inte minst för de svenska barn och unga vars föräldrar har upplevt flykten.

Det finns så mycket, fru talman, hos Karl Oskar och Kristina som barn med flykterfarenheter ser i sina föräldrar – deras oerhörda kraft att ta sig framåt i en ny tillvaro, men också den hemlängtan som finns till allt som en gång var.

Fru talman! Tänk att gå miste om skönlitteraturen – att faktiskt inte läsa böcker. Hur obegripligt liten blir inte världen då? Vad händer med ens språkliga förmåga, ens kritiska tänkande, ens reflektioner och ens eftertänksamhet? Kan man förhålla sig till sanningar och osanningar? Skapas en brist på förståelse inför andra?

I regeringens skrivelse om barns och ungas läsning, som är föremål för dagens debatt, sammanställs de undersökningar som finns tillgängliga för att ge en helhetsbild av hur det står till med läskunnigheten bland barn och unga i vårt land. Och utvecklingen, fru talman, är entydig. Av landets 15-åringar är det 18 procent som inte når upp till basnivån i läsförståelse, vilket är grundläggande för fortsatt lärande. Samtliga undersökningar av skolelevs läskunskaper konstaterar att det finns samband mellan elevers läsförmåga och deras familjers socioekonomiska status.

Skolan, som har den grundläggande uppgiften att kompensera för ojämlika livsvillkor, klarar inte i dag den fundamentalt viktiga uppgiften. Vi har ett skolval som sorterar barnen. Vi har en resursfördelning som påstås vara rättvis men som segregerar. Vi har en skola där resursstarka hem kan välja bort andra barn, inte minst barn från resurssvaga hem. Vi har en skola som, i stället för att samverka kring elevers utbildning, tvingas in i en konkurrenssituation och tävlan, och allt detta råder för att vi har ett marknadstänk i något som inte bör vara en marknad.

När skolan inte kan utföra ett av sina viktigaste grunduppdrag, att kompensera för barnens ojämlika livsvillkor, skapas ett A- och ett B-lag bland barnen. Detta kommer med all säkerhet att bli ett långsiktigt problem för Sverige. Det handlar inte bara om vårt lands behov av kvalificerad arbetskraft, utan också om den ökade risken för att fler unga misslyckas i skolan.

Läsningen, som är en baskunskap för allt annat lärande, har en oerhörd inverkan på den enskilda människans framtida förutsättningar och liv.

Men det finns också, som vissa här har lyft, samband mellan den bristande läsningen och vår digitala samtid. En rad internationella och svenska undersökningar pekar på att ungas bristande läsande handlar om konkurrensen mellan boken och de skärmar vi ständigt använder.

I en enkätundersökning från MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, har andelen unga mellan 16 och 25 år som svarar att de läser böcker på fritiden varje vecka halverats. Den har gått från 60 procent till dryga 30 procent mellan åren 2007 och 2018.

Statens medieråds rapport *Ungar & medier 2019* visar att läsandet av böcker eller tidningar når sin lägsta nivå någonsin. År 2012 läste 23 procent av alla 17–18-åringar på sin fritid. Motsvarande siffra för 2018 är 11 procent. Enligt Svenska Förläggareföreningen har svenska ungdomar ett påfallande mindre intresse för frivillig läsning än ungdomar i andra länder.

Fru talman! Det är därför hög tid att ta ett samlat grepp om barns och ungas läsning. Många av de insatser regeringen genomför är nödvändiga för att öka läsintresset i tidig ålder och därmed höja läskunskaperna bland landets elever.

Ett framgångsrikt exempel är Läslyftet, som är den största kompetensutvecklingsinsatsen för lärare i läs- och skrivkunighet och som sedan 2016 även riktar sig till förskollärare och skolbibliotekarier. Regeringen bedömer att satsningen ska fortsätta inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen för att åstadkomma långsiktighet. Satsningen har hittills nått uppemot 25 procent av landets lärare, förskolepersonal och skolbibliotekarier.

Andra exempel är statsbidraget för språkutveckling i svenska förskolan, som nu förstärks med ytterligare 100 miljoner kronor, och Kulturrådets läsfrämjande insatser, som Bokstart, inköpsstöd till folk- och skolbiblioteken, stöd till läs- och litteraturfrämjande insatser, satsningen Stärkta bibliotek och stöd till den regionala biblioteksverksamheten inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Regeringen har därtill infört läsa-skriva-räkna-garantin för tidiga stödinsatser, gjort satsningar på läsning i fritidshem, samordnat aktörer som kan främja läsning under läslovet och nu gett två nya uppdrag till Kulturrådet: att inrätta ett läsråd med uppdraget att samla och samordna aktörer kring barns och ungas läsning samt att genomföra ett läsfrämjandelyft för folkbibliotekarier. Därutöver har man tillsatt en utredning om skolbibliotek, som lämnar sitt slutbetänkande den 30 juni – alldeles snart.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tala om vikten av djupläsningen, den skönlitterära läsningen. I den digitala eran blir vi allt duktigare på den ytliga informationsläsningen men allt sämre på djupläsningen. Och därmed riskerar vi att förlora en del av vår förståelse eftersom vi tenderar att läsa mindre tät text. Potentiellt förlorar vi komplexitet och perception av innehåll och betydelse, och vi riskerar att begränsa oss till ordens ytliga betydelse utan att komma åt alla deras djupare nivåer.

Det är djupläsningen som ger oss en sofistikerad förmåga till kritisk analys och förmågan att anta andras perspektiv och som får människans empati att växa. Enligt forskningen är det just när man drar samman den

kritiska analysen och empatin som man har förmågan att värdera vad som är sanning.

I förlängningen betyder detta att om vi inte vänder utvecklingen när det gäller läsförståelse och bibringar unga ett ökat intresse för djupläsning kan vi stå inför demokratiska problem. Samtalet förlorar sitt djup, och det kritiska förhållningssättet till all digital textmassa försvagas.

Fru talman! Jag vill att fler ska läsa klassiker som *Utvandrarna*. Och jag kan bara avundas den unga människa som för första gången ska få komma in i Karl Oskars och Kristinas värld. Men för att läsresan ska omfatta alla barn och unga krävs förändringar inom skolsystemet, liksom kompetenshöjande insatser.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 84 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Som denna skrivelse om barns och ungas läsning vi i dag debatterar här i kammaren säger är läsning viktigt. Att läsa och ta del av texter har stor betydelse för både arbetsliv och fritid. Det har betydelse för förståelse, kunskap och bildning. Inte minst är det då viktigt att vi ger barnen en stabil grund för sitt läsande att ta med sig vidare genom livet.

Skolan spelar här självklart en otroligt viktig roll, med professionella lärare som ger stöd och motivation till läsandets glädje och i förlängningen också nytta. Biblioteken och bibliotekarierna blir självklart också viktiga förmedlare och läsinspiratörer.

Lärare och bibliotekarier är experter på att hitta vad som kan inspirera barnet till att finna intresset för läsning, läslusten. Då är det helt orimligt att politiken ska fatta beslut om att ta fram listor med böcker som i första hand alla skolelever sedan förväntas läsa. Lärarna och bibliotekarierna har ju redan kunskapen och erfarenheten att erbjuda barn tillgång till de litterära skatter som kan leda just det enskilda barnet vidare i sin läsning och bildning. Det är med en insikt i och kunskap om vad just det barnet kan behöva i form av stöd och konkreta tips för litterära upplevelser och med det en möjlighet att utveckla ett rikare språk.

Språket, ja – det är nyckeln till så mycket, till nya kunskaper, insikter och nya läsupplevelser men också till bättre möjligheter att delta i samhällslivet i stort och i det demokratiska samtalet. Men då är det viktigt att alla barn får ta del av denna möjlighet, oberoende av förmåga att ta till sig en skriven text på svenska.

Litteraturen är ju bärare av kunskap, av bildning och av det demokratiska samtalet. Men då behöver litteraturen och läsning också vara tillgänglig för alla.

Därför är det otroligt viktigt med god tillgång till tillgänglig och anpassad litteratur och med en bred kunskap inom professionen om olika sätt och behov att ta del av och ta till sig av god litteratur. Det kan handla om litteratur på lättläst svenska, litteratur på teckenspråk eller litteratur skriven med punktskrift. Det kan handla om möjligheten för den som tillhör en nationell minoritet att få ta del av litteratur på minoritetsspråket för att lära sig, utveckla och använda språket. Även om man har ett annat modersmål måste man få möjlighet att utveckla och använda sitt språk.

Fru talman! Jag har själv förmånen att vara ordförande i juryn för Studieförbundet Vuxenskolas lättlästpris. Det är ett årligt pris som ges till

författare och återberättare av nyligen utgiven litteratur på just lättläst. Det ger mig möjligheten att få ta del av och läsa stora delar av den lättlästa litteratur som ges ut i Sverige. I detta fall handlar det om litteratur som vänder sig till unga vuxna och vuxna.

Lättläst är i det här fallet inte en skolbokstext eller en text för läsinläring. Lättläst både kan och måste också få vara tillgänglig och god litteratur som ger fler möjlighet att hitta litteratur som passar just dem och deras behov. Alla borde ges möjlighet till sann läsglädje. Och genom att uppmärksamma bra lättläst litteratur får också fler chansen att uppleva det.

Många behöver lättläst för att förstå och tillgodogöra sig en skriven text. Samtidigt är läsupplevelser av hög litterär, konstnärlig kvalitet något som uppskattas av alla och bör vara tillgängligt för fler. Det gäller som sagt inte bara lättläst litteratur utan som jag tidigare nämnt litteratur skriven med punktskrift, på teckenspråk eller på annat språk.

Fru talman! Vi får inte glömma eller förminska föräldrarnas roll och möjligheter när det gäller barns läsning. Vikten av läsning i hemmet och föräldrar som läsande förebilder kan inte överskattas. Men då är det också viktigt att kunskapen om tillgänglighet även finns när man sprider information om vikten av läsning och föräldrars roll och möjlighet att ge sina barn stöd i läsningen.

Om jag som förälder själv har svårigheter att ta till mig skriven text eller tidigare inte har haft möjligheten att möta litteraturen i en positiv kontext kan önskemål och uppmaningar om att ge mitt barn stöd med just detta i stället bli kontraproduktiva om de uppfattas som krav eller presenteras på ett sätt jag inte kan ta till mig. Risken finns då att man tvärtemot intentionerna ökar klyftorna mellan de läsvana och redan intresserade föräldrarna och dem som kanske är de viktigaste föräldrarna att nå. Här måste i stället strategier till för att nå alla föräldrar och då inte minst dem som har behov av information och stöd på anpassade sätt för att sluta det gap som annars riskerar att uppstå mellan de vana läsarna och dem som inte har samma vana, kunskap, förmåga eller intresse.

Här har myndigheterna, Läsrådet, lärarna och bibliotekarierna en stor och viktig uppgift. Det är en uppgift som vi från politiken måste ge utrymme för och möjligheter till att genomföra, bland annat med fortbildning och kunskapsinhämtning liksom stöd och anpassad litteratur av god kvalitet. Men det behövs också stöd och utbildning till personal inom exempelvis skola, förskola och bibliotek om hur man ska förstå och möta alla föräldrar och vårdnadshavare. Här behövs också särskilda satsningar på information, kunskap, hjälpmedel och anpassad litteratur även för föräldrarna.

Detta har också varit en av Centerpartiets viktigaste frågor när det gäller barns och ungas läsning. Det handlar om tillgången och möjligheten för alla att få ta del av, sprida och känna sig hemma i litteraturen men också i andra texter, som fakta, nyheter och information som de själva kan ta till sig. Det handlar om allas möjlighet att vara delaktiga i vårt samhälle, att också som fria medborgare kunna vara med och påverka.

Fru talman! Det är en fråga om demokrati och en fråga om allas rätt och frihet att få vara en del av vårt samhälle.

17 juni

*Barns och ungas
läsning*

Anf. 85 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Det pågår många positiva insatser varje dag för att gynna barns läsning. Det handlar om förskolepedagoger, lärare, bibliotekarier, föräldrar, fritidspedagoger, föreningsledare och andra entusiaster som på olika sätt uppmuntrar, motiverar och lockar fram läsglädjen hos barnen.

Vi är många som vet hur viktigt det är för barn att bli duktiga på att läsa. Det är nyckeln till en fantastisk skatt, litteraturen. Som småbarnsförälder får jag dagligen ta del av den stora utgivningen av barnböcker i Sverige. Jag får chansen att läsa spännande, tankeväckande och sorgliga berättelser med fantastiska illustrationer.

Men det är också många som saknar möjligheter och uppmuntran hemma, och tyvärr är det rätt många som inte heller får rätt förutsättningar i skolan. Det kan bero på för stora klasser, där man inte hinner se alla barns behov. Det kan också finnas brist på stöd för den som har inlärningssvårigheter.

Men tyvärr har vi också genom åren sett exempel på hur skolföretag hellre stoppar vinst i egen ficka än satsar på att bygga upp ett ordentligt skolbibliotek med rätt kompetens.

Regeringen har i många delar gjort ett bra arbete och kan visa upp många insatser i skrivelsen. Vänsterpartiet har tillsammans med regeringen gjort flera viktiga satsningar också under förra mandatperioden för att öka tillgängligheten till biblioteksverksamhet. I skrivelsen nämns till exempel satsningen om 105 miljoner för att få fler skolbibliotekarier och Stärkta bibliotek, som blev en flerårig reform om 250 miljoner.

Tyvärr har regeringen och dess samarbetspartier Liberalerna och Centern nu successivt sänkt anslaget, trots att Stärkta bibliotek har varit uppskattat och lett till möjligheter för biblioteksverksamheten i hela landet. Jag ser i budgettabellen att så lite som 75 miljoner finns kvar i den här satsningen för de kommande åren.

Fru talman! Vänsterpartiet har länge drivit på för att skärpa regelverket kring skolbiblioteken. Det var mycket positivt när man för ungefär tio år sedan skrev in i skollagen att varje skola ska ha ett skolbibliotek. Det var en stor framgång, men i skollagen har det inte funnits krav på bemanning. Därför har verksamheten fortsatt halta, och tyvärr är det fortfarande så på många håll att skolbiblioteket inte har varit den fantastiska pedagogiska resurs i skolan som forskningen visar att det kan vara.

I vårt budgetförslag i höstas föreslog vi att man snabbt ska utöka antalet utbildningsplatser på bibliotekarieutbildningen så att man kan tillsätta fler skolbibliotekarier runt om i landet. Jag tycker nog att regeringen trots alla insatser har agerat lite för saktfärdigt just när det gäller den här delen. Den har skjutit frågan framför sig år efter år och hänvisat till långa utredningar kring en egentligen ganska enkel fråga som hade kunnat lösas tidigare.

Fru talman! Nationella språkråd och kampanjer i all ära, men vill vi förbättra barns läsförmåga och läslust är förstas skolan den bästa arenan för att sätta in insatser. Här når man alla barn, och med rätt kompetens och tillgång till en inspirerande biblioteksmiljö kan fler barn få en positiv och läsfrämjande vardag.

För oss i Vänsterpartiet är det också viktigt att barn som är flerspråkiga ska ha tillgång till litteratur på andra språk än svenska. Vi var oroliga när det borgerliga styret i Stockholm för något år sedan förändrade förutsättningarna för Internationella biblioteket, och vi har ställt en fråga till ansva-

rig minister för att säkerställa att hela landet fortsatt har ett bra stöd när det gäller att förmedla böcker på världens alla språk.

Slutligen vill jag lyfta frågan om en kulturkanon, fru talman. Det förekommer lite olika begrepp, men jag uppfattar ändå att det finns två partier som driver frågan om att våra skolelever ska få någon form av lista över verk att förhålla sig till.

Varje gång frågan kommer upp slås jag av hur långt ifrån verkligheten i klassrummen man befinner sig i argumentationen. Självklart ingår det redan att dagens elever ska få kunskap om svensk litteraturhistoria och få läsa delar av olika svenska verk, liksom verk ur hela världens litterära skatt. Det handlar både om att få förståelse för litteraturens och språkets utveckling genom seklerna och om att få en allmänbildning kring kända verk.

Exakt vilka verk som ska läsas i klassrummet avgörs dock bäst av den enskilda läraren, och då gärna i samarbete med en skolbibliotekarie. Man får fundera: Finns det en tematik som kanske passar extra bra utifrån en aktuell debatt? Vad händer i samhället just nu? Är det så att just den här klassen är särskilt intresserad av en viss fråga och därför kan uppskatta en specifik bok? Det måste vara den som dagligen möter eleverna som bäst kan avgöra hur deras läslust ska väckas. Ser man inte upp kan ett förslag om en kulturkanon få motsatt effekt och faktiskt avskräcka ungdomar från fortsatt läsning.

Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och därmed avslag på samtliga motioner.

Anf. 86 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag slås av att både Vasiliki Tsouplaki och tidigare talare från andra partier ömt och varmt värnar skolans betydelse och att alla elever ska ha lika tillgång till och möjlighet att ta del av vår gemensamma litteratur och våra gemensamma referenser. Det är ju precis det som inte är fallet i dag.

När det gäller frågan om framarbetandet av en nationell klassikerlista som en del av en kulturkanon i skolan hör jag Vasiliki Tsouplaki nämna att detta redan finns. Men jag har befunnit mig nära klassrummet under utarbetandet av det här förslaget, som vi har drivit i flera år, och mot bakgrund av både egna erfarenheter och vad dagens elever på såväl grundskolenivå som gymnasienivå ger uttryck för säger jag: Man kan möjligen få ett par veckors undervisning i en liten provkarta av någon enstaka klassiker – ett enstaka verk som har gjort något särskilt både för vår bild av Sverige och för Sverige bilden utomlands och som har placerat sig i något slags nationell kanon – men där stannar det.

När vi besökte Danmark och det danska kulturutskottet för några år sedan fick hela kulturutskottet en föredragning om hur den här diskussionen hade väckts, slagit rot och spridit glädje i den danska debatten för många år sedan, när dåvarande utbildnings- och undervisningsminister Bertel Haarder lanserade förslaget. Kulturpolitiken hamnade överst på den politiska dagordningen, och från vänster till höger blev man överens om att detta faktiskt var en ganska bra idé. I dag är man från vänster till höger – från socialdemokratin till borgerliga partier – överens om att detta är något man vill behålla i skolorna, för det ger alla ökad bildning och ökad robusthet mot fördomar, kunskapsförakt och snedfördelning.

Jag tror alltså starkt på den här idén och vill höra varför man inte gör det från Vänsterpartiets sida.

Prot. 2020/21:143

17 juni

*Barns och ungas
läsning*

Anf. 87 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Framför allt är det för att jag tittar på hur verkligheten i skolan ser ut. Jag är själv gymnasielärare, och även om jag inte undervisar i svenska har jag många kollegor. Jag har umgått med gymnasieelever under många år, och jag ser den vardag de befinner sig i – den situation de har med väldigt många mål som ska uppnås.

När jag hänvisar till att detta redan pågår i skolan tittar jag på det utifrån vad det finns för kursplaner och vilken kurslitteratur man har. Det gäller framför allt gymnasieskolan, som jag har erfarenhet av, men det är liknande mål även på högstadiet. Man får ta del av litteraturhistoria, och man har kurslitteratur där delar tas upp – som Aron Emilsson nämner är det få hela verk. Men om man tittar på hur stort utrymme att läsa hela romaner det över huvud taget finns i skolvardagen i dag ser man att det inte är många hela böcker våra elever tar del av, vilket är ett problem i sig.

Om man då som Aron Emilsson vill att det ska in fler verk och att man ska utgå ifrån en lista måste man dock även fundera på vad som ska plockas bort. Med tanke på allt det som ska hinnas med i skolan i dag kan man nämligen inte förvänta sig att eleverna ska läsa väldigt många klassiker på det sätt man ger uttryck för. Det är därför jag säger att jag tycker att det finns ett avstånd till skolverkligheten i den här debatten.

Ska man uppmuntra barn att läsa tror jag som sagt att det måste göras utifrån var de befinner sig i dag, inte utifrån en önskan om att föra vidare ett kulturarv eller den typen av tankar som Aron Emilsson ger uttryck för. Det måste utgå ifrån att vi ska hitta ett sätt att främja barns intresse och motivation att läsa mer. Det kan man göra på olika sätt, och jag tror inte att det sätt som Aron Emilsson och Sverigedemokraterna ger uttryck för är det rätta sättet. Det handlar i stället om att motivera barnen och göra det utifrån var de befinner sig i dag – inte utifrån ett önsketänkande.

Anf. 88 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! När det gäller det rätta sättet är ju vårt förslag att man faktiskt vänder sig till en bred massa – till professionen i skolvärlden och till elevrepresentationen, liksom till akademien, till beslutsfattare och till medborgare – för att ringa in vad man vill ska ingå i en sådan här kanon eller klassikerlista.

Om man tittar närmare på vår idé, vilket jag föreslår att man gör, ser man att det egentligen inte någonstans uttrycks att eleverna ska läsa ett visst antal hela verk eller så. Det handlar i stället om att få en gemensam referensram. Ju mer förståelse, insikt, insyn och kunskap människor har om vår gemensamma historia, desto säkrare blir de nämligen i sig själva. De blir säkra både i mötet med sina egna identiteter och i mötet med andra identiteter. Det finns väldigt mycket forskningsbelägg för detta, och det finns ingenting som hindrar att människor lär sig mer i stället för mindre.

I dagens mål i kursplanerna kan det finnas korta nedslag och stickprov i något enstaka, men man får aldrig en helhetsbild av det vi håller på att förlora i det svenska samhället – förståelsen för vår generella kulturella sammanhållning.

Vad är det Vänsterpartiet har emot att vända sig till den bredare kretsen? Det är inte politiker som ska ta fram förslaget, utan det är som sagt alla de representanter jag nämnde. Ringar man in kärnan i detta tror jag att man kan väcka en otroligt stark motivation och ett stort intresse för dessa guldklimpar – dessa skatter. Det handlar om att göra ett allvarligt försök att skapa engagemang och liv kring den här kulturpolitiska frågan, vilket vi kulturpolitiker kämpar för över partigränserna.

Tittar vi som sagt på utvecklingen i Danmark kan vi konstatera att man där står bakom detta från vänster till höger och till och med har utvecklat reformen med en Danmarkskanon och många fler inslag.

Återigen: Anser ni att vänstern i Danmark har gjort fel som har bejakat det här förslaget?

Anf. 89 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tänker så här: Det är jätteviktigt att barn och ungdomar får en känsla för historien, vårt kulturarv, platsen de bor på och situationen de befinner sig i. De ska känna sig trygga i sin tillhörighet. Det är jätteviktiga frågor. Men jag tycker inte att frågan om barns läslust och att använda en kulturkanon hör dit. Jag uppfattar att man använder barnens vardag som ett instrument, ett verktyg, för någonting helt annat. Det är olika saker, uppfattar jag.

Ska vi ha insatser som just skapar motivation att läsa, läsglädje, är det någonting annat än kulturkanon. Vill vi lyfta fram vilka böcker som vore intressanta för folk att ta del av finns det ju lästipslistor, som vi hörde från Roland Utbult tidigare. Det förekommer på alla kultursidor. Det finns jättemånga sätt.

Jag tror inte att det behövs någon nationell samling med olika kompetenser som ska sitta och fundera på vilka böcker som är viktiga. Olika böcker är olika viktiga för olika människor vid olika tidpunkter i livet. Jag tror inte att vuxnas perspektiv och listor är det som behövs i skolan för att få barn att läsa mer.

Jag tycker att hela den debatt vi har haft i dag visar att det finns en stor vilja från alla partier att få barn att läsa mer. Då är min uppfattning att vi ska hålla den här kulturkanondiskussionen utanför de läsfrämjande insatserna för barn och unga.

Sedan kan Aron Emilsson och jag prata väldigt länge om varför det över huvud taget är problematiskt att göra det här urvalet, vilka som inte kommer med på listorna och vilka perspektiv som ska föras fram. När det gäller vilka verk som har varit viktiga i litteraturhistorien tror jag att vi skiljer oss. Även forskarna skiljer sig. Det finns olika uppfattningar om vilka som har varit de viktiga verken, varför de är viktiga och varför de ska läsas i dag. Där kommer vi nog inte att komma överens.

Anf. 90 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! Min dotter Saga är 16 år, har mandelformade jeansblå ögon och blonda korkskruvslockar som fladdrar i vinden. Hon formligen älskar böcker. Man kan se henne i en bokhandel gå och liksom känna och läsa på alla böcker, böcker från hela världen, välja med omsorg och sedan med kärlek komma hem och säga: Mamma, nu har jag köpt fem böcker. Och så kastar hon sig över dem. Hon kommer ut till mig ibland och säger: Jag vill prata om det här som jag precis har läst om.

Hon älskar också att skriva. Hon skriver noveller och romaner. Hon sitter helt uppslukad. Det är fascinerande att läsa det hon har författat.

Jag är så lycklig över att min dotter verkligen har funnit glädjen i läsningen, i orden, i möjligheten att lära sig om omvärlden. Jag är så lycklig över att den möjligheten finns i vårt land. Nu kanske min dotter har fått det hemifrån. Hon har vuxit upp i ett hem där det finns mycket böcker och där vi har läst sedan hon var liten. Vi hängde på biblioteken när hon var i kryptadiet.

Fru talman! Läsningen ger oss verkligen möjligheten att vidga våra vyer, att stöta och blöta olika tankar och idéer med varandra, att kliva in i en annan del av världen, att gå in i en science fiction som inte finns och låta oss flyga iväg i en rymdraket. Den ger oss möjligheten att låta oss förloras i de sköna orden i poesin.

Fru talman! Det är något otroligt enastående att ha en bok i handen och se hur bilderna spelar för ens inre. Det är ganska fascinerande. När man sedan börjar tänka att detta bara är ord som jag har framför mig blir det väldigt märkligt. Så går man in i det igen och ser hela det här måleriska spelandet som finns i ens huvud. Vi ser också olika saker. Olika människor upplever det på olika sätt. Det är en underbart härlig värld som jag önskar att alla verkligen fick tillgång till.

Fru talman! Det är ju så: Det är inte så lätt att få den tillgången för alla barn. Det är därför det är så viktigt att vi satsar på att man i skolan ska ha mycket läsning, att det ska ingå i utbildningen att läsa olika verk, verk från hela världen, verk som stöter och blöter olika samhällsfrågor.

Det är viktigt att skolbiblioteken, som jag och Miljöpartiet anser ska finnas överallt, ska vara bemannade, att man kan gå in där och få hjälp att hitta rätt.

Det är viktigt att det finns bibliotek tillgängliga överallt. Jag tror att alla som har läst på universitetet och suttit på exempelvis Carolina Rediviva i Uppsala och studerat till tentamen har känt den här otroliga gemenskapen, känslan och rummen som finns bara just på ett stort bibliotek.

Det är viktigt att vi värnar det. Det är viktigt att vi har biblioteken som en samlingsplats dit äldre kan komma och träffas, mötas, diskutera och läsa tidningar. Biblioteken ska vara mer än bara böckerna i bokhyllan.

Fru talman! Det är också viktigt att vi ser till att punktskriften blir tillgänglig för alla, att det blir lätt att få möjligheten att lära sig punktskrift. Det är många som längtar efter det, särskilt de som behöver använda sig av punktskrift.

Det är också viktigt att det finns böcker på olika modersmål, att det finns böcker på alla språk på biblioteken. Alla ska kunna gå in där och känna sig hemma och känna att man är både hel och en del. Det är oerhört viktigt i vårt demokratiska och mångkulturella samhälle, ett samhälle som är så rikt på kultur och på olika erfarenheter och där alla ska få finnas som hela människor.

Fru talman! Med de orden vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet om barns och ungas läsning. Jag hoppas att alla ska få ett långt, härligt och soligt sommarlov och få ligga i en hängmatta någonstans med en bok på magen eller framför sig och bara njuta av såväl orden som ledigheten.

Anf. 91 JOHN WEINERHALL (M):

Fru talman! Jag är här i min kollega Ann-Britts ställe i dag. Jag har därför lite kort om tid, men jag ska försöka att säga det jag vill säga kärnfullt.

Att tillgängliggöra kultur är en del av Moderaternas övergripande arbete mot det växande utanförskapet. En stor del av vårt fokus ligger på alla barns och ungdomars rätt till kultur, och vi prioriterar särskilt barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta miljöer. Vi ser att kulturen behöver arbeta med att nå barn och unga från grupper som i lägre grad tar del av olika kulturyttringar.

Ofta är det i unga år som människors intresse för kultur och konstnärligt skapande bäst kan tillvaratas och stimuleras. Ett levande kulturliv breddar möjligheterna till livslångt lärande och livslånga bildningsresor. Biblioteken har i detta sammanhang en nyckelroll genom sitt samarbete med skolan, där alla barn och ungdomar dagligen befinner sig.

Jag är därför också väldigt stolt över att just vi moderater satsar 70 miljoner kronor extra på barnlitteratur och på biblioteken. Inget annat parti satsar mer på barns och ungas läsning än just Moderaterna.

Det gör mig lite bedrövad när jag läser den här skrivelsen om barns och ungas läsning att vi verkar överge den yngre generationen när det gäller att lotsa dem in i en värld av läsning. Alla vuxna har här ett ansvar: personal i förskola, skola, fritidshem och bibliotek, men givetvis också de som står barnen närmast, alltså föräldrarna.

Vi ser med stor oro på den bristande läsförmågan bland barn och unga och att allt färre ägnar sig åt nöjesläsning. Enligt Pisaundersökningen är barn och unga i Sverige också mer negativa till läsning än i andra länder. Vi välkomnar därför förslagen om att öka läsningen i skolan. Vi instämmer även i att både fritidshem och bibliotek har en stor potential att öka läsförmågan hos barn och unga.

Svenska språket är grunden för en lyckad skolgång. Det är därför viktigt att generellt i skolan stärka det svenska språket, läskunskapen och kunskapen om hur man söker fakta. En god läsförmåga är nyckeln till en framgångsrik skolgång och förståelse för andra skolämnena. Det skapar möjligheter för resten av livet.

Språkinläring handlar också om alla barns och ungas rätt till kunskap. En god läsförmåga är nyckeln till en framgångsrik skolgång och till förståelse för andra. Läsning kan väcka nyfikenhet och bjuda in till reflektion om såväl den egna identiteten som andras.

Vi ser att det är viktigt med samarbete mellan förskola, skola och fritidshem och bibliotek. Barnbibliotekariens kompetens stärker de mindre barnens språkinläring på olika pedagogiska sätt.

Givet samhällets utveckling och den digitalisering som sker i snabb takt kan man också ifrågasätta kravet på att kommunerna ska tillhandahålla fysiska bibliotek. Samtidigt vet vi att det inte minst för barn och unga är viktigt med läsning och bildning från tidig ålder för att lyckas bra i skolan. Därför borde det utredas hur bibliotekslagen kan bli mer flexibel samtidigt som läsfrämjande för barn och unga bejakas.

Moderaterna prioriterar satsningar på bibliotekens arbete med att nå barn som kanske inte har böcker hemma. Ett sätt att göra detta på är att stärka samarbetet mellan de kommunala biblioteken och skolorna. I tider av desinformation och falska nyheter behövs kunskap om källtillit. Biblio-

tekens roll och medie- och informationsteknik har aldrig varit viktigare än i dag.

En skolbiblioteksverksamhet är inte bara en samling böcker utan också en del i en pedagogisk verksamhet med bibliotekarien som nyckelperson. För att bidra till elevernas måluppfyllelse krävs ökad tillgång till utbildade skolbibliotekarier och bättre samverkan med ledning och lärare.

Vi måste vara konsekventa med att barnen i skolan får en bra grund i det svenska språket som gör att de klarar sig i samhället i vuxen ålder. Därför är det viktigt att vi tar upp denna fråga, att vi alla är engagerade i den och att vi satsar på just barns och ungas läsning – gärna mer än i dag. Rösta gärna bifall till Moderaternas motioner nästa gång!

Fru talman! Med detta sagt vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation 5.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 13 Ungdomspolitik

Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU8
Ungdomspolitik (skr. 2020/21:105)
föredrogs.

Anf. 92 JOHN WEINERHALL (M):

Fru talman! Nu debatterar vi frågor som rör ungdomspolitik, och jag vill särskilt lyfta två viktiga saker som vi moderater prioriterar. Det handlar dels om barn och unga som lever i socioekonomisk utsatthet, dels om barn och unga som riskerar att bli bortgifta mot sin vilja. För oss som samhälle är det viktigt att vi förebygger att barn och unga hamnar på glid eller för den delen tvingas till ett liv som de själva inte har valt.

Fru talman! Att tillgängliggöra kultur är för oss moderater en del av vårt partis övergripande arbete mot det växande utanförskapet. En stor del av vårt fokus ligger på alla barns och ungdomars rätt till kultur, och vi prioriterar särskilt barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta miljöer. Vi ser att kulturen har att arbeta med att nå barn och unga från grupper som i lägre grad tar del av olika kulturyttringar. Ofta är det i unga år som människors intresse för kultur och konstnärligt skapande bäst kan tillvaratas och stimuleras. Ett levande kulturliv breddar möjligheterna för livslångt lärande och livslånga bildningsresor.

Ungdomsstyrelsen, nuvarande Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, gav 2009 ut rapporten *Gift mot sin vilja*. Den visade att cirka 70 000 unga människor i Sverige var oroliga för att inte själva få välja partner eller vem de skulle gifta sig med. Även Socialstyrelsens rapport *Frihet och familj* från 2007 visade att den vanligaste orsaken till att unga omhändertaras och placeras i skyddat boende var hedersrelaterat våld och förtryck. Det handlade om att de själva inte fick välja partner samt att de var allvarligt hotade om de inte följde familjens krav.

Om man utgår från Socialstyrelsens och Ungdomsstyrelsens nu ganska gamla siffror och tittar på de nationellt viktade studierna och de lokala kvantitativa sådana som har gjorts i Malmö och Stockholm hamnar medel-

Prot. 2020/21:143

17 juni

*Barns och ungas
läsning*

Ungdomspolitik

talet på ungefär 10 procent av de unga från högstadiet och upp till 25 år. Det skulle innebära att 100 000 personer bara unga är utsatta för detta. Utöver det tillkommer också vuxna.

Enligt forskaren Astrid Schlytter kan det vara upp till 240 000 personer som lever med hedersrelaterade normer i Sverige. Den siffran gäller för 2017.

Fru talman! Det här är ganska hårresande uppgifter. Niondeklassare på 13 skolor runt om i Uppsala fick svara på en enkät rörande hedersrelaterat våld och förtryck. 46 procent av de flickor som hade uppgivit att de inte själva får välja framtida partner uppgav att de också utsätts för fysiskt våld och 61 procent att de utsätts för psykiskt våld i hemmet. Motsvarande siffror för pojkar var 36 respektive 44 procent.

Föreningen Tjejers rätt i samhället har i ett projekt som finansierats genom Allmänna arvsfonden tagit fram en rapport som heter *Gömd & Glömd – Hedersrelaterat våld och förtryck mot vuxna med intellektuell funktionsnedsättning*. Där har man sett att mer än var femte vuxen som har intellektuell funktionsnedsättning och som svarat på deras enkät angett att de själva inte väljer vem de ska gifta sig med. Enkätresultaten visar inte på några statistiskt signifikanta könsskillnader.

Var femte yrkesverksam LSS-handläggare och personal på daglig verksamhet har angett att de känner till eller misstänker att det finns brukare som utsätts för hedersvåld av en nära anhörig som samtidigt är brukarens personliga assistent eller gode man. Var femte yrkesverksam anger att de har kännedom eller misstanke om att brukare riskerar att bli bortgifta mot sin vilja.

Resultaten visar på ett mycket stort behov av en kunskapshöjning kring hedersvåld hos berörda myndigheter, LSS-verksamheter och enskilda aktörer som möter målgruppen.

Under alliansregeringen, den 1 juli 2014, trädde lagen mot äktenskapstvång i kraft. Den innebär att det utöver att det är straffbart att tvinga någon att gifta sig också är brottsligt att pressa någon att gifta sig mot sin vilja. Även försök och förberedelse till äktenskapstvång är kriminaliserat liksom att lura någon att resa utomlands i syfte att han eller hon ska giftas bort genom tvång eller utnyttjande.

Därutöver kan ett nytt brott, barnäktenskapsbrott, ge fängelse i högst fyra år. Genom detta brott blir det straffbart att förmå eller tillåta ett barn att ingå ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse. Dessutom har en ny särskild straffskärpningsgrund införts som innebär att om ett motiv för brottet har varit att bevara eller återupprätta heder ska det ses som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet.

Även ett utreseförbud som ska skydda barn från att föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller att könsstympas har införts. Ett utreseförbud ska kunna utgöra både hinder mot att utfärda pass och skäl för att återkalla pass. Det ska vara straffbart att föra ut ett barn ur Sverige i strid med ett utreseförbud. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli förra året.

Det konsulära stödet till personer som är nödställda utomlands i en hedersrelaterad eller patriarkal kontext, med ett särskilt fokus på barn- och tvångsäktenskap, har stärkts.

Allt detta är givetvis bra, men det räcker inte bara med repressiva åtgärder. Det krävs också förebyggande arbete.

I Brottsförebyggande rådets officiella statistik framgår att det under 2018 anmäldes 118 fall av äktenskapstvång och 13 fall av vilseledande till tvångsäktenskapsresa, varav ett åtal väcktes. Under 2019 anmäldes 71 fall av äktenskapstvång och 19 fall av vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Det är väldigt många som drabbas av det här.

Fru talman! Det finns en annan grupp förutom de som jag tidigare nämnt som också drabbas och som jag skulle vilja lyfta upp, och det är hbtq-personer. För dem finns det en särskilt stor risk att giftas bort mot sin vilja då detta ses som ett sätt att så att säga rätta till deras sexualitet.

Barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning är också en särskilt sårbar grupp när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck och barn- och tvångsäktenskap. De står ofta i en särskilt tydlig beroendeställning till gärningsmannen eller gärningsmännen och kan ha andra referensramar. Enligt rapporten *Gömd & Glömd – Hedersrelaterat våld och förtryck mot vuxna med intellektuell funktionsnedsättning* från den tidigare nämnda föreningen Tjejers rätt i samhället bestämde 21 procent av deltagarna i daglig verksamhet för människor med funktionsnedsättning inte själva vem de skulle gifta sig med, och en lika stor del fick inte ha föräktenskapliga relationer.

Länsstyrelsen i Östergötland har med sitt kompetensteam mot hedersbrott på ett förtjänstfullt sätt arbetat fram en kampanj om den nya lagstiftningen mot tvångs- och barnäktenskap. Inför jullovet 2019 lanserade Utrikesdepartementet och Skolverket en gemensam annonskampanj mot hedersförtryck. Kampanjen syntes i våra storstäder och i sociala medier och riktade sig främst till ungdomar som löper risk att mot sin vilja kvarhållas utomlands.

Nyligen har vi också kunnat se en annan myndighetsgemensam annonskampanj i kollektivtrafiken och på offentliga platser i just storstäderna men även i sociala medier. Det behövs mer. Vi behöver mer av kampanjerna och på fler platser. Det är inte bara i Stockholm, Göteborg och Malmö som människor riskerar att drabbas.

Fru talman! Därför anser vi att det som ett led i arbetet med att främja mänskliga rättigheter och som ett led i vår plan för ett starkare Sverige finns ett behov av utökad information, opinionsbildning och annat förebyggande arbete mot att unga blir bortgifta mot sin vilja. Det inkluderar informations- och stödåtgärder på flygplatser som vänder sig till unga som står i begrepp att föras utomlands med flyg.

I Sverige ska alla, oavsett kön, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller härkomst, själva få välja vem man gifter sig med. Av den anledningen vill jag avsluta med att yrka bifall till reservation 7, från Moderaterna.

Anf. 93 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 11.

Det är en rättighet att själv få forma sitt liv och delta i samhällsutvecklingen. I regeringens ungdomspolitiska skrivelse redovisas hur arbetet med det ungdomspolitiska målet genomförts och vilka ambitionerna är fortsättningsvis.

Ungdomspolitiken rör många politiska områden och är ett viktigt perspektiv i många debatter och samtal. Några av de områden som rör ungdomsfrågor är bland andra utbildning, bostadsmarknad, arbetsmarknad, hälsa och inte minst kultur.

Ett av de särskilt prioriterade områdena i det ungdomspolitiska handlingsprogrammet var psykisk hälsa. Detta till trots har den psykiska ohälsan bland barn och unga ökat stadigt de senaste åren. Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen en del av svensk lag. I konventionens grundprinciper står det att finna att alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Hälsa och däribland psykisk hälsa är en grundpelare för att uppfylla den principen i konventionen.

Kultur och fritid för barn och unga är viktigt ur många aspekter. Idrott, fritid och kulturdeltagande stimulerar ett barns utveckling, både psykiskt och fysiskt. För att leva upp till de ungdomspolitiska målen ska ungdomar ha tillgång till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter. Fritiden är betydelsefull för alla åldrar, men unga har generellt mer fritid än övriga åldersgrupper och värderar också fritiden något högre.

Fritidsaktiviteter bidrar till personlig utveckling och informellt lärande. Det bidrar även till att unga kan känna delaktighet i det demokratiska samhället. Ungefär hälften av alla unga i åldern 16–25 år tycker att de har lagom mycket fritid. Bland unga i åldern 16–19 år uppger 28 procent att de har för lite fritid. Regeringen bör utreda hur fler ungdomar ska ha möjlighet till fritidsaktiviteter.

Satsningen Skapande skola syftar till att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet och på så sätt främja alla barns och ungdomars rätt till kultur och eget skapande. Anslaget till Skapande skola har höjts. Dock saknas fortfarande förskolan som målgrupp. Sverigedemokraterna vill att även förskolan ska utgöra en målgrupp för Skapande skola.

En högkvalitativ utbildningspolitik är högsta prioritet för ett litet, exportberoende land som Sverige. Att erbjuda svenska elever en god utbildning genom hela utbildningskedjan är av yttersta vikt. Dessvärre ser vi att det finns ett flertal problem för att lyckas med de målsättningar som regeringen satt upp. Bland annat måste förutsättningarna för studier skärpas.

Rapporten visar att alltför många elever upplever att de är mobbade i skolan, och i flera undersökningar lyfts stöket i klassrummen fram som en starkt negativ faktor. Det är bra att regeringen vill ta fram ett förslag till en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero, men samtidigt måste även lärarna få alla nödvändiga verktyg som krävs för att upprätthålla ordning och reda i klassrum och på skolgårdar.

Hur unga ser på sin fritid och vad de gör under sin fritid hör ihop med deras mående. Det är en större risk att ungdomar som upplever att de har för lite eller för mycket fritid är stressade jämfört med unga som tycker att de har lagom med fritid. Samma förhållande finns när det gäller andelen fritid och psykisk ohälsa.

Fru talman! Psykisk ohälsa har varit en omdebatterad fråga under lång tid, inte minst inom det nordiska samarbetet. Psykisk ohälsa hos unga är en av Nordens största folkhälsoutmaningar. Trots att frågan diskuterats flitigt i olika sammanhang de senaste åren finns det fortfarande en stigmatisering och en oro över omgivningens dömande om man drabbas. Det är fortfarande i vissa sammanhang ett tabubelagt ämne, vilket försvårar möjligheten att nå dem som lider av psykisk ohälsa då det kan finnas tankar om och känslor av skam.

Så länge det vilar ett stigma över området kommer problemen inte att kunna lösas fullt ut. Kunskap om olika typer av psykisk ohälsa och vad det innebär behöver belysas. Det ska inte bara vara en diskussion om att pro-

blemen finns och att de måste åtgärdas. Att drabbas av till exempel ångest, katastroftankar, suicidtankar, sömnproblematik, depression, ätstörningar eller psykos är något som måste tas på lika stort allvar och bemötas med samma respekt som att drabbas av fysiska besvär eller sjukdomstillstånd.

Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät visar att den högsta andelen som uppger allvarlig psykisk påfrestning finns bland de yngsta i undersökningen, alltså 16–29 år. Under 2019 gjorde yngre personer fyra gånger så många besök hos en läkare inom den specialiserade öppna psykiatrin, jämfört med äldre personer. Bland kvinnor och män i åldern 16–29 år uppgav 13 procent att de har svåra besvär av ångslan, oro och ångest. För unga kvinnor har andelen ökat påtagligt, från 8 procent 2008 till 18 procent 2020.

Utvecklingen är allvarlig och har så varit under en längre tid. En av de viktigaste frågorna att prioritera inom ungdomspolitikerna är just psykisk hälsa, eftersom den påverkar hela livet för barn och unga. Det påverkar studieresultat, umgänge med vänner, meningsfulla fritidsaktiviteter och i förlängningen individens utveckling. Personligen har jag lidit av psykisk ohälsa sedan tonåren. Det har påverkat mycket i mitt liv och försvårat drömmar och mål. Storslagna drömmar om framtiden hör till ungdomsåren. När dessa tas ifrån en berövas man också en del av livet.

En meningsfull fritid och ett meningsfullt liv är en rättighet för barn och unga. Därför är det också samhällets skyldighet att komma till rätta med den enorma problematik som finns inom området.

Anf. 94 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Jag står bakom Centerpartiets samtliga reservationer, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation 16.

Fru talman! I den ungdomspolitiska skrivelsen, som vi debatterar i kväll, lyfts en bredd av politikområden fram. Det är självklart att ungdomars möjligheter och plats i samhället påverkas av ett brett spektrum inom politiken. Inom det spektrumet har utbildningspolitiken sin givna roll.

Skola och utbildning är en viktig och dominerande del av många ungdomars liv. Skolan blir inte minst viktig för att skapa möjligheter vidare i livet. Då är det viktigt att alla ungdomar möts utifrån sina förutsättningar och ges möjlighet och stöd för att växa och utvecklas utifrån sina egna drömmar om framtiden.

Det handlar ofta om hälsa, arbete och inte minst fritid. Men det handlar också om att få ha en framtidstro, som är både realistisk och nåbar och som bygger på att man får vara med och forma samhället man lever i.

För Centerpartiet gäller detta alla ungdomar, oavsett var de bor, om de har någon funktionsnedsättning och vilken bakgrund och livssituation de har i övrigt. Vi kan också läsa i den här skrivelsen att en majoritet av unga i Sverige i dag har goda levnadsvillkor och även kan antas ha makt att forma sina liv. Men det finns skillnader, och dessa skillnader är viktiga att överbrygga.

Fru talman! Jag skulle kunna kommentera och diskutera varje rubrik och del i denna skrivelse, men jag känner att tiden gör att jag bör koncentrera mig på de reservationer jag har från behandlingen i kulturutskottet. Det är reservationer som bygger på förslag som Centerpartiet lagt fram i en kommittémotion från förra höstens allmänna motionstid. Förslagen

lades alltså fram långt före den ungdomspolitiska skrivelsen. Men våra förslag är alltså lika aktuella nu som då.

Det är viktigt att alla får tillgång till ett brett kulturutbud i hela landet. Inte minst är det centralt att alla barn och unga får möta många olika kulturuttryck och kulturyttringar, så att de kan finna sina egna uttryck. Det skapar också en grogrund för bildning att kunna bära med sig vidare ut genom livet. Kultur, fru talman, är också bra för hälsan i stort och kan vara extra viktigt att få ta del av i dessa tider när gymnasieskolan har bedrivit distansundervisning under pandemin och de nära framtidsutsikterna kanske kan kännas mer osäkra än tidigare.

Det finns alltså flera skäl till att satsningen på Skapande skola på sikt bör breddas till att gälla även gymnasieskolan. Skapande skola stimulerar kreativitet och skapar möten med professionella kulturskapare. Det är möten som kan stärka och ge stimulans till att hitta nya uttryckssätt och ge fler vägar att välja på. I kulturen och det fria samhällslivet får vi möjlighet att förstå oss själva och andra bättre. Där kan vi också utvecklas genom möten med det oväntade, och vi kan kanske få andra perspektiv på vårt liv och vårt samhälle än vad vi hade tidigare.

Fru talman! Möjligheten att både ta del av kultur och själv skapa genom exempelvis digital teknik måste vi ta till vara. Vi har också en framgångsrik svensk bransch för till exempel dataspel och apputveckling, ett kreativt entreprenörskap som engagerar många. Vi vet inte i dag vilka nya kulturella yttringar som kommer att uppstå när tekniken och kreativiteten fortsätter att utvecklas – kanske lika snabbt som i dag.

Även inom så kallad traditionell kultur har föreställningar utvecklats för att platsa i det nya digitala visningsfönstret. Med coronapandemin har också fler blivit vana att delta digitalt vid olika typer av arrangemang. Det kan också komma att gynna den kultur som man kan ta del av digitalt helt och hållet. Därför krävs det nu ett öppet förhållningssätt från offentligt håll, så att även ungas aktiviteter på internet och i den digitala världen kan få det stöd de både behöver och har rätt till.

Det finns många fördelar med den digitala utvecklingen, men även – det måste vi också ha med oss – vissa negativa aspekter, som när sociala medier eller gejmingsmiljöer för en del riskerar att vara en otrygg plats. Det gäller inte minst för tjejer, har vi fått se. Det finns regler kring hot och hat, men det finns också andra typer av kommentarer och ageranden som kan hindra ungas yttrandefrihet och göra stor skada för de unga människor som finns där ute på nätet.

Fru talman! Här behöver staten, genom berörda myndigheter, bidra till att främja en bred dialog i samhället om hur ett bättre samtalsklimat kan åstadkommas på nätet.

Anf. 95 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 17.

Ungdomspolitiken med dess nationella mål innefattar en stor mängd frågor som hanteras i riksdagens olika utskott. Genom en aktiv politik som verkar för ungas rätt till välfärd, självständighet, inflytande, makt och delaktighet i samhället kan de utmaningar som ungdomar ställs inför mötas.

För Vänsterpartiet är det viktigt att ungdomars situation analyseras i allt från arbetsmarknadspolitik, bostadspolitik och sociala frågor till brottsförebyggande arbete, för att nämna något. Även om många ungas livssituation är bra lyfter skrivelsen fram aspekter som vi tycker är oroande. Ungas psykiska hälsa har försämrats, och ökningen av tjejjers psykiska ohälsa är särskilt alarmerande. Ungdomars ekonomiska utsatthet är en annan oroande aspekt. Var fjärde ungdom har låg ekonomisk standard, och andelen är dubbelt så stor bland utrikes födda. Ungas utsatthet på bostadsmarknaden är även den mycket oroväckande.

I det här betänkandet har vi inte möjlighet att ta med alla förslag som behövs för att uppnå de nationella ungdomspolitiska målen. Det går att hitta många av våra förslag i tidigare motioner från den allmänna motions-tiden och i andra följdmotioner såväl som i våra budgetförslag.

Fru talman! Vi hade önskat att regeringen, precis som 2013, hade lämnat en proposition på det ungdomspolitiska området, vilken kunde skapa bättre förutsättningar för riksdagen att bidra till exempelvis handlingsplanen med idéer och så vidare. En sådan här skrivelse, som behandlar allt, leder tyvärr till att ingen fråga får den uppmärksamhet den förtjänar. Jag kommer därför mest att fokusera på den övergripande frågan om ungdomars förutsättningar att själva påverka sin situation genom organisering och politisk påverkan.

För Vänsterpartiet är det en central demokratifråga att våra civilsamhällsorganisationer har goda villkor att verka. Genom att engagera människor i allt från idrott och miljöfrågor till stödverksamheter för olika grupper bidrar ideella organisationer och föreningar till samhällsnyttan. Genom att erbjuda fritidssysselsättning och tillgång till kultur och natur ger man människor i hela landet möjligheter till ett rikare liv. Civilsamhällsorganisationerna bidrar också till att stärka demokratin, dels i sin roll som röstbärare, så att en mångfald av erfarenheter, idéer och uppfattningar synliggörs, dels som forum för demokratiträning i praktiken.

En viktig del av civilsamhället är ungdomsrörelsen, som består av många olika sorters föreningar. I den här skrivelsen konstaterar regeringen att intresset för politik är historiskt högt bland unga, men samtidigt vittnar både ungdomsrörelsen själv och regeringen i sin skrivelse om hur hat och hot mot unga organiserade har ökat och att det i slutändan påverkar ungas engagemang.

Tyvärr är regeringens insatser i frågan endast riktade mot förtroendevalda och inte till exempel andra medlemmar och volontärer. Vi ser också att vissa grupper är mer utsatta och kanske skulle behöva extra uppmärksamhet, såsom minoriteter, rasifierade och hbtqi-personer. Vänsterpartiet menar att det finns mycket som behöver göras, men ett första steg är att handlingsplanen som heter *Till det fria ordets försvar* kompletteras med en del om civilsamhället.

Ungdomsrörelsen har också länge pekat på att de upplever ett krympande utrymme att agera. Vi ser bland annat en minskad tillit från bidrags-givande myndigheter. Det sker till exempel genom att olika organisationer misstänkliggörs och stöd dras in med kort varsel, så att hela organisationer från en dag till en annan tappar sin finansiering. Stadgar som medlemmar-na antagit i demokratiska processer och som godkänns i andra instanser när det gäller vuxenorganisationer underkänns när det kommer till ungdomars organisering. Det här har jag tidigare lyft fram för ministern.

Ungdomsrörelsen vittnar också om att bidragsförfarandet är krångligt och administrativt tungt. Detta är något som regeringen inte uppmärksammat i sin skrivelse. Vi menar att blanketter, rapporteringskrav och ekonomiska redovisningar behöver vara utformade utifrån det ideella föreningslivets förutsättningar. Jag tycker att våra myndigheter ska vara särskilt stöttande när det handlar om barns och ungas organisering. Det är oerhört viktigt att ungas initiativ och vilja till organisering ses som något positivt som ska stötts. Inställningen från det offentliga måste på alla nivåer vara att man ska hjälpa till för att det ska bli rätt i stället för att leta efter fel.

Fru talman! Åldern för rösträtt sammanfaller enligt nuvarande ordning med myndighetsåldern. Det är vi alla medvetna om. Det innebär att alla som tillhör samma årskull inte alltid får rösta i samma val. De som fyller 18 år efter valdagen har inte rösträtt i valet utan måste vänta ytterligare fyra år till nästa ordinarie val. Det här är olyckligt, menar vi. Den politiska information som man som elev får i gymnasieskolan som ges under ett valår från lärare, Valmyndigheten och politiska organisationer är ovärderlig. Den väcker förstagångsväljarnas intresse och höjer kunskapen om hur val går till.

Därför har vi föreslagit att vallagen ska ändras så att rösträtten gäller från och med det år som man fyller 18 år. Vi ser att ytterligare ett steg för att vitalisera demokratin och ge fler möjlighet att vara aktiva i sitt lokalsamhälle är sänkt rösträttsålder i kommunalvalet. Vi föreslår att det ska genomföras en försöksverksamhet med rösträttsålder från 16 år i kommunalvalet. Huvudsyftet är förstås att tillvarata ungas intresse och engagemang för politik. Det ger även direktinflytande över samhällsutvecklingen, som är ett av de nationella målen för ungdomspolitik.

Vänsterpartiet tycker att regeringens förslag i skrivelsen om att ge Statskontoret i uppgift att se över uppföljningssystemet för ungdomspolitik är bra. Men vi skulle vilja se ett tillägg så att det framgår att ungdomsorganisationerna får en formell roll i uppföljningen när det handlar om ungdomspolitik. Ett steg skulle kunna vara att det ungdomsråd som redan finns kunde få vara med och representera ungdomsrörelsen i uppföljningen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag tala om lite annat. Det finns en motion från oss som finns med i betänkandet men som inte direkt rör skrivelsen från regeringen. Det handlar om någonting som vi benämner som ett kulturlyft för skolan. Vi vill att alla barn ska garanteras tillgång till kultur.

Där ser vi att det behövs förbättringar i reformen Skapande skola, som flera talare här innan har tagit upp, så att fler elever nås. Vi skulle också vilja se en kulturgaranti så att alla barn under sin skolgång kan få se ett visst antal scenföreställningar varje läsår. Det finns i dag i vissa regioner. Vi tycker att det ska vara likvärdigt för alla barn i hela landet.

I dag kan en del barn gå hela sin skolgång utan att komma i kontakt med en scenföreställning eller ett museibesök. Det rimmar illa med det nationella målet om alla barns rätt till kultur. Samtidigt ser vi att det satsas väldigt mycket pengar i kulturbudgetar på alla nivåer till både de fria grupperna och de offentliga institutionerna.

Vi behöver bara gå till vårt grannland Norge för att se hur man skulle kunna använda de pengarna på ett bättre sätt och organisera det anorlunda. Där tar staten tillsammans med regionerna och kommunerna ett ansvar för att välja ut, förmedla och planlägga turnéer för de fria grup-

perna. Det gör det lättare för de enskilda lärarna och minskar också arbetsbördan för kulturarbetarna.

Det har lett till ett ökat resursutnyttjande då kulturaktörer som redan får offentliga bidrag kan genomföra flera föreställningar. De går från att bara kanske spela ett fåtal gånger i sin region till att kunna uppträda flera hundra gånger med samma föreställning genom en planerad turné.

Här finns det verkligen inspiration för hur vi med små medel och med öppenhet för en ny samverkansmodell kan ge alla barn kulturupplevelser. Det finns mycket mer att diskutera om detta. Men jag ser att min talartid rinner ut. Jag tackar för mig för i dag.

Anf. 96 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag ska koppla vidare från Vasiliki Tsouplakis sista fraser här om Norge. Det finns väldigt mycket i Norge som vi skulle kunna ta efter i Sverige. Det gäller inte minst kultur och hur man till exempel hanterat pandemin och arrangörer och andra när det gäller bidrag och sådana saker. Det har varit fantastiskt hur de har lyckats. Deras stora författare Bjørnstjerne Bjørnson sa en gång att norrmän är ett ungt folk som tror och svenskar ett gammalt folk som tvivlar. Det låter inte så bra. Vi har lite att jobba på, tror jag.

Det ungdomspolitiska målet som slogs fast av alliansregeringen för sju år sedan ser vi som oerhört viktigt för politikens möjlighet att bidra till ungdomars delaktighet i samhället och för ungas goda villkor i livet. Målet innefattar att ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

Vi ser från Kristdemokraternas sida positivt på att regeringen nu presenterat en ungdomspolitisk skrivelse med ett handlingsprogram för åren 2021–2024. Det är efterlängtat.

För att nå det ungdomspolitiska målet nämner regeringen några prioriterade områden. Vi instämmer i att den psykiska hälsan behöver öka, att social inkludering liksom etablering på arbetsmarknaden måste öka och att alla unga ska ha en meningsfull fritid och delaktighet i samhällsbygget. Vi tycker att mycket av det som skrivelsen tar upp är bra. Men vi kristdemokrater vill presentera vår syn på åtgärderna som gäller de prioriterade områdena.

Det är glädjande att såväl alkohol- som tobakskonsumtionen bland unga fortsätter att minska, som det beskrivs i skrivelsen. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att samhället vidtar åtgärder för att bibehålla den positiva trenden med minskad alkoholkonsumtion bland unga. Ett starkt alkoholpreventivt arbete ska vara ett prioriterat område i en kommande ANDTS-strategi. Samtidigt ökar cannabisbruket bland unga, och det är oroande.

Det är också oroande att andelen unga som upplever stress, ångslan, oro eller ångest med nedsatt psykiskt välbefinnande ökade 2006–2018. Vi instämmer därför i det som regeringen slår fast att ett prioriterat område för att främja utvecklingen mot det ungdomspolitiska målet är att den psykiska hälsan bland unga ska öka.

För att förbättra den psykiska hälsan vill vi kristdemokrater ha en sammanhållen barn- och ungdomshälsovård. Vi föreslår en förstärkt elevhälsa och elevhälsogaranti och anslog medel för det i vårt alternativ till statsbud-

get. Det måste också bli en bättre övergång från barn- och ungdomspsykiatri till vuxenpsykiatri.

Jag vill tacka Cassandra Sundin för hennes ord om psykisk ohälsa nyss här i talarstolen. Det var ärligt, och det var berörande. Vi är alla sårbara. Det har inte minst visat sig under pandemin.

Fru talman! Vi kristdemokrater instämmer helhjärtat i det som regeringen skriver i skrivelsen att alla unga ska ha en meningsfull fritid. Med en dåres envishet lyfter jag därför fram fritidskortet. Det är Kristdemokraternas svar för att vända trenden. Vi har tagit fram fritidskortet till alla barn i årskurs 2–9, laddat med minst 500 kronor öronmärkta för deltagaravgifter i ledarledda aktiviteter i föreningslivet eller kulturskolan.

Det är väldigt konkret. Det är ett kort som laddas med pengar. Stödets storlek i kortet kommer att variera utifrån hushållets ekonomi. Vi avsätter hela 850 miljoner till detta i vår budget. Reformen innebär att nästan 1 miljon barn kommer att få stöd för en aktiv och meningsfull fritid.

Det är nog inte sista gången som jag har uppe frågan om fritidskortet. Jag är inspirerad av att oppositionen börjar närma sig mig när det gäller detta. Förut hade jag ett förslag på något som kallades fritidspenget. Det gick inte så bra gentemot regeringssidan. Det var riktat till dem som hade någon koppling till socialtjänsten.

Man talade om stigmatisering, att man älskade den generella välfärden, och att alla i så fall skulle få del av det. Nu är vi där att alla barn i årskurs 2–9 får ett kort laddat med 500 kronor. De som har en ekonomisk utsatthet eller en social utsatthet på det sättet att de är kopplade till socialtjänsten får ännu mer pengar, ända upp till 2 400 kronor.

Det var redan före pandemin en utmaning att få fler unga i rörelse. Vi vet att Riksidrottsförbundet har räknat ut att det under pandemin, 2020, var 6 miljoner färre tillfällen jämfört med tidigare. Det var 6 miljoner färre deltagartillfällen. Vi behöver växla upp för att unga ska få uppleva det som är sunt och roligt och den gemenskap och glädje som idrottslivet ger.

Till sist vill jag lyfta fram en idé som jag har fått. Nu ska jag vara ärlig. Jag ska väl alltid vara ärlig, men nu vill jag tala om att jag har fått idén av Anna Sibinska i Miljöpartiet. Jag tycker att den är så bra att jag vill nämna den här. Jag tänker förverkliga den på något vis, i alla fall i min närhet, i kommunen och så vidare.

Det handlar om generationsmöten, där unga möter äldre och vice versa. Äldre kan dela med sig av erfarenheter och berättelser. Om ni lyssnar noga hör ni att äldre har väldigt många berättelser som de kan dela med sig av. Och unga kan beskriva sin verklighet och dela med sig av kunskap, framtidstro och förhoppningar.

Någon kan säga: Nej men äldre vill inte umgås med ungdomar, och ungdomar vill inte lyssna på äldre. Men jag tror att det är precis tvärtom. Där olika generationsmöten har utvecklats har det blivit väldigt bra.

Jag vill verkligen uppmuntra oss att tänka på mötet mellan äldre och unga. Jag tror att det skulle kunna berika samhället och vara som en bro mellan generationer. Jag vet att man i bland annat Göteborg har haft sådana generationsmöten och till och med en generationskör. Det vill jag se mer av framöver.

Jag ställer mig bakom samtliga kristdemokratiska reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservationerna 1 och 14.

Jag vill naturligtvis också passa på att önska mina kollegor i kulturutskottet och vårt fantastiska kansli, kulturministern med tjänsteman, talmannen, tjänstemännen, presidiet och alla – ingen är glömd – en avkopplande och kreativ sommar.

Anf. 97 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S):

Fru talman! Finns det egentligen någon tid i livet som är mer avgörande för en människas liv än ungdomsåren? Ironiskt nog är just de åren också ett inferno av känslor, tankar, ängslan, förhoppningar och oro och ett sökande efter svar på existentiella frågor: Vem är jag? Vad är min roll i livet? Och vilka förväntningar kan jag ha på samhället?

På sätt och vis är denna tid i livet väldigt lik våra första år i livet. Vi kanske inte längre behöver någon som matar oss, nattar oss eller hjälper oss på med kläderna. Men vi behöver ett enormt stöd och en närvaro av vår omgivning för att inte gå vilse i myllret av tankar och känslor och för att fatta besluten som hjälper oss framåt. Vi behöver känna att vi står beredda med rätt verktyg inför vuxenlivets krav och förväntningar och vara fyllda med framtidstro.

Men vilka är de olika verktygen, och vilken är politikens roll för att se till att de verktygen finns på plats? Det är detta, ungdomspolitik, som vi debatterar i dag, fru talman.

Ungdomspolitik och det ungdomspolitiska målet handlar om att alla ungdomar mellan 13 och 25 år ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. I dag är runt 1,6 miljoner av Sveriges invånare ungdomar i åldern 13–25 år. Ungdomspolitikens uppgift är att skapa rätt förutsättningar för dessa ungdomar att träda in i vuxenlivet.

Regeringens ungdomspolitiska skrivelse, som vi i dag behandlar, innehåller en handlingsplan med över 100 insatser för unga, som ska bidra till att det ungdomspolitiska målet uppfylls. Här finns satsningar bland annat för att den psykiska hälsan bland unga ska öka, för att social inkludering och etablering på arbetsmarknaden ska öka, för att likvärdigheten i skolan ska förbättras och för att alla unga ska ha en meningsfull fritid och vara delaktiga i samhällsutvecklingen.

Fru talman! Jag vill särskilt lyfta fram behovet av insatser för att bemöta den ökade psykiska ohälsan bland unga. MUCF:s senaste rapport, *Ung idag 2021*, visar att 82 procent av unga i åldern 16–24 bedömer sin hälsa som bra. Men andelen unga som upplever besvär av ängslan, oro eller ångest är hög, och den är högre bland tjejer än bland killar. Vissa ungdomar är särskilt utsatta.

Pandemin har bidragit ytterligare till att den psykiska ohälsan bland unga ökat, i synnerhet hos unga som haft distansutbildning. För att möta denna negativa trend har regeringen presenterat ett flertal satsningar för att stärka den psykiska hälsan, psykiatrin och suicidpreventionen. Regeringen har aviserat en fortsatt förstärkt satsning, i syfte att stärka den psykiska hälsan, med 1,2 miljarder kronor. Utöver detta har åtgärder för att korta köerna och förbättra tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatrin vidtagits.

Fru talman! Jag vill nu främst fokusera på det i denna skrivelse som berör kulturutskottets ansvarsområden, nämligen delen om ungas delaktighet i samhällsutvecklingen och tillgång till kultur och fritid.

Fru talman! Ungas tillgång till meningsfull fritid är av stor betydelse. Fritiden kanske främst ses som en tid för avkoppling och en tid då man kan ägna sig åt nöjen, men fritiden är också en tid då man har en chans att växa utanför skolan. För många unga är den tiden kanske mer avgörande för den personliga utvecklingen än skolan. Det är en tid då man kan fördjupa sig i sitt intresse och sin begåvning och på så sätt utvecklas.

Här har politiken ett stort ansvar, på nationell nivå och inte minst på kommunal nivå. Det handlar om att prioritera satsningar inom fritidsverksamheten, kulturen, idrotten och föreningsdeltagandet. Det är områden som sedan 2014 varit av stor prioritet för den rödgröna regeringen, som har gjort historiska satsningar på kulturutskottets olika utgiftsområden.

Fru talman! Ungas inflytande och delaktighet har varit en central del av ungdomspolitiken sedan den tillkom. Detsamma gäller ungas förutsättningar för organisering. Här är förutsättningarna för ungdomsorganisationerna, som möjliggör ungas engagemang och ger tillgång till inflytande, väldigt viktiga. Därför är det välkommet att regeringen presenterat att statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer höjs med 50 miljoner kronor 2021 och 2022.

Att förstå och se värdet av det egna deltagandet i demokratin tidigt i livet är en förutsättning för att forma framtidens demokrater. I en levande och jämlik demokrati är det viktigt att alla invånare har de kunskaper, verktyg och förmågor som krävs för att aktivt kunna föra sin talan och delta i beslutsprocesser. Här spelar också elevkårerna i skolorna en väldigt viktig roll. För många unga är elevråden och elevkårerna ett första möte med beslutande församlingar. Och här formas många av framtidens ledare.

Fru talman! Jag blev glatt överraskad när jag läste att intresset för politik bland unga befinner sig på historiskt höga nivåer. Andelen unga som anger att de i allmänhet är intresserade av politik har ökat stadigt sedan mitten av 1980-talet, och det finns fler tendenser som pekar på att ungas inflytande har stärkts under senare år. Valdeltagandet bland unga har ökat i riksdags-, kommun- och regionvalen. Däremot var det nedslående att läsa att det höga intresset för politik och samhällsutveckling inte i lika stor utsträckning omsätts i partipolitiskt engagemang. Här har politiken och vi politiker en hemläxa att göra. Den politiska arenan måste klara av att åter spegla sammansättningen i samhället.

Fru talman! Det är få politikområden som är så breda som ungdomspolitiken. Den spänner över flera politikområden och sektorer och berör områden som utbildning, arbete, inflytande, hälsa, fritid och kultur. Det är direkt avgörande för de ungas samtid och framtid hur väl dessa områden funkar.

Den ungdomspolitiska skrivelsen är en samlad analys av ungas situation i Sverige i dag och ger en bild av hur de olika politikområdena funkar samt vilka prioriteringar och satsningar som behöver göras för att nå det ungdomspolitiska målet som togs fram 2014.

Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 98 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! Just nu är det vi som står här. Det är vi som är medelålders som sitter i riksdagens kammare, kanske från 25-åringar upp till Barbro Westerholm, som fyllde 88 år i går.

Men det är ungdomarna som kommer att stå här sedan. Det är ungdomarna och barnen som är vår framtid. Det är också ungdomarna och barnen som har haft en annorlunda tid i sin uppväxt under pandemin.

Därför har det varit så viktigt i Sveriges strategi att se till hela folkhälsoperspektivet när vi har fattat våra beslut om hur vi ska agera i den kris som vi befinner oss i. Det har varit viktigt för oss att grundskolorna har varit öppna så att barnen har kunnat vara på plats i skolan för att inte tappa den kunskap som alla bör få med sig. Det har också varit viktigt för att se till att alla barn har en plats att gå till varje dag för att möta andra vuxna i en situation som kanske kan vara utsatt i hemmiljön.

Nu måste vi ändå göra stora uppföljningar av hur utfallet har blivit. Det är ändå så många som har fått befinna sig i en hemstudiemiljö. Gymnasieskolorna har i princip varit stängda, och man har fått distansundervisning. Fritidsaktiviteterna har inte kunnat fortgå som vanligt, utan man har varit ganska begränsad i sina möjligheter att leva livet fullt ut.

Det kommer därför att bli viktigt att titta på det vi kanske inte redan har sett och att följa upp hur barn och ungdomar har uppfattat situationen. Vi kommer att behöva hjälpa till och ge extra undervisning. Vi kommer att behöva hjälpa till att ta i fatt den tid som på sätt och vis har gått förlorad under pandemin.

Fru talman! Det är oerhört viktigt att vi tittar på alla bitarna i vår ungdomsstrategi för att se till att barn och ungdomar får rätten att komma ut i ett rikt kultur- och fritidsliv. Det är viktigt att ungdomarna som går ut gymnasium och högskola kommer att få tillgång till jobb.

Fru talman! Det är också viktigt att vi jobbar med den psykiska ohälsan. Vi har sett att den har ökat bland ungdomar. Cassandra Sundin berättade om sina upplevelser. Här är det viktigt att vi satsar mer på barn- och ungdomspsykiatri och även på primärvårdens psykiatri. Det ska vara lätt att få hjälp när man behöver det.

Det är också viktigt att vi lyssnar på barn och ungdomar när vi tittar på den framtida krisstrategin. Det är ju trots allt så att den här pandemin nog inte blir den enda krisen som vi går igenom, tyvärr säkerligen inte heller den enda pandemin som vi kommer att uppleva.

Detta för mig osökt in på en stor oro som finns hos många barn och ungdomar i dag, och det är klimathotet. Det är viktigt att vi ser till helheten och visar våra ungdomar och våra barn att vi satsar på att begränsa klimatförändringarna så att framtiden är ljus också för dem.

En viktig sak är barns och ungas organisering, att barn och unga slussas in i den demokratiska världen, tar del av folkbildningen, tar del av de politiska partierna och gör sig hörda på olika sätt. Men även där finns vissa hot. Det finns mycket hot och hat i sociala medier, och här måste vi i vuxenvärlden verkligen komma in och göra allt vi kan för att visa oss som förebilder och sätta stopp för att unga drabbas hårt när det gäller hot och hat. Man ska inte bli bortskrämd när man ger sig ut i debatten. Man ska bli taggad och vilja vara kvar där, för vi behöver alla barn och ungdomar, alla i vårt land, som deltagare i demokratin.

Fru talman! Jag tänker inte orda mer om den här skrivelsen utan är glad att talmannen kommer att säga att Amanda Lind, vår eminenta demokrati- och ungdomsminister, ska få gå upp här i talarstolen efter mig och prata mer om skrivelsen och vad regeringen har gjort så här långt under mandatperioden.

Jag tackar för ordet och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 99 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Unga i dag växer upp mitt i två av de största kriserna i modern tid – sedan tidigare klimatkrisen och de senaste åren också corona-krisen, som har påverkat vårt samhälle så mycket. Unga drabbas av olika skäl särskilt hårt av krisernas effekter, och jag förstår att många känner oro både för sin egen livssituation och för samhällsutvecklingen i stort.

Samtidigt finns det flera positiva trender att bygga vidare på. Dagens unga är en hälsosam, kunskapsförstående och politiskt engagerad generation, och det, mina vänner, ger hopp för framtiden.

Det är därmed i en väldigt speciell tid som regeringen nu återkommer med en skrivelse till riksdagen om utvecklingen i förhållande till det ungdomspolitiska målet: att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen, detta i enlighet med vad som utlovades i den ungdomspolitiska propositionen 2014.

Av skrivelsen framgår att ungdomar i många fall har goda levnadsvillkor men att det återstår arbete för att nå det ungdomspolitiska målet. En stor andel av unga har makt att forma sina liv, men det finns grupper som har betydligt sämre levnadsvillkor än andra.

Ungdomar i områden med socioekonomiska utmaningar har generellt sett ofta sämre uppväxtvillkor och livschanser än andra ungdomar. Unga med funktionsnedsättning och hbtq-personer har sämre förutsättningar att uppnå makt att forma sina liv.

Regeringen presenterar i den här skrivelsen fyra nya prioriteringar. Dessa är att den psykiska hälsan bland unga ska öka, att social inkludering och etablering på arbetsmarknaden ska öka, att alla unga ska ha en meningsfull fritid samt att alla unga ska vara delaktiga i samhällsbygget.

Ungdomspolitiken spänner över många politikområden och är till sin natur tvärssektoriell. Det är därför positivt att vi i skrivelsen kan redovisa ett handlingsprogram med över 100 insatser för perioden 2021–2024 som visar på en bredd av beslutade och planerade åtgärder för ungdomsgruppen.

Det gläder mig också att höra det engagemang som finns här bland riksdagens ledamöter för olika delar av de ungdomspolitiska målen och de åtgärder som krävs för att vi ska nå dem. En del områden och frågor rör kulturutskottets ansvarsområden, men väldigt mycket rör också andra utskott och andra statsråds ansvarsområden. Det är därför jag är glad för det breda och djupgående samarbete som har gjort att vi kan lägga fram handlingsprogrammet till riksdagen.

Fru talman! Analysen i skrivelsen visar att självupplevd hälsa bland ungdomar är generellt sett bättre jämfört med andra åldersgrupper. Men, som sagt, det finns också skillnader inom ungdomsgruppen som är oroväckande. Särskilt stora skäl för oro finns för ungas psykiska hälsa, som har försämrats över tid. Andelen unga som känner stress, ångslan, oro eller ångest har ökat de senaste åren.

Fru talman! Regeringen har gjort flera insatser på området. Bara i år fördelas 2,2 miljarder kronor till arbetet med att främja psykisk hälsa och motverka psykisk ohälsa och suicid. Men det kommer att vara en utmaning för dagens unga, som vi, alla makthavare, behöver ta på största allvar.

Fru talman! Parallellt med utvecklingen på individnivå finns också en ökad oro för samhällsutvecklingen, inte minst för klimathotet, rasismen och situationen inom vården. Vi kan inte låta dagens unga bli en generation märkt och uppgiven av kriser. I längden riskerar det att bli ett hot mot vår demokrati. Unga ska känna att politiken har lösningar på samhällsproblemen och att de får och kan vara med och delta. Tillit och framtidstro kräver deltagande. Unga behöver känna att de är med och formar framtiden och att politiken har en plats för dem.

Utgångspunkten i samtalet om ungas engagemang tycks ibland vara att unga inte är så politiskt intresserade. Samtidigt vet vi om att om det är något som har hänt de senaste 20 åren är det att det politiska intresset har ökat bland unga. Det syns också till viss del i graden av organisering.

När jag träffar olika representanter för ungdomsrörelsen bär de ofta med sig en frustration över att samhällsengagemang ibland betraktas som något ovanligt bland unga i dag. Vi vet att vår ungdomsrörelse tvärtom är fylld av unga från alla delar av samhället som samlas här och nu för att göra sin egen och andras vardag bättre.

Därför är jag glad, fru talman, att regeringen har valt att prioritera ungas organisering och att vi tillsammans med våra samarbetspartier har höjt statsbidragen för barn- och ungdomsorganisationerna både förra året, i år och för kommande år. Det, fru talman, stärker ungas möjlighet att forma sin egen framtid, göra sin röst hörd och påverka här och nu.

Sedan finns flera tendenser som pekar på att ungas inflytande har stärkts under de senaste åren. Valdeltagandet bland unga har ökat i riksdags-, kommun- och regionval. Men sedan finns skillnader mellan olika gruppers valdeltagande. Totalt sett minskade också valdeltagandet i Europaparlamentsvalen.

Allt fler unga bedömer att de har möjlighet att påverka politiska beslut, och intresset för politik befinner sig på historiskt höga nivåer. Samtidigt uppger unga som inte anser sig kunna påverka på lokal nivå att just bristande kunskaper är en viktig orsak. Utsatta grupper ser mindre möjlighet till att påverka och känner också att de lyssnas på i mindre utsträckning än andra unga. Det är naturligtvis inte acceptabelt.

Internet och sociala medier har skapat ökade möjligheter för unga att ta del av information och opinionsbildning. Samtidigt sprids också hot och hat i allt större omfattning. Trösklarna för deltagande har sänkts, men trösklarna har också sänkts för dem som på olika sätt vill begränsa det fria ordet och skrämmande andra till tystnad.

Debattklimatet har blivit hårdare, och hot och hat mot unga opinionsbildare och ideellt aktiva har blivit ett reellt ökande hot mot ungas organisering och samhällsengagemang. Det är beklagligt att hatet och misstänkligheten ofta kommer från vuxna, ibland till och med från folkvalda politiker. På sikt riskerar det här att avskräcka från att ta ett uppdrag och vara med och bidra till det demokratiska samtalet. Det blir i förlängningen ett hot mot vår demokrati.

Häromveckan kunde jag berätta att vi har gett Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, ett uppdrag att kartlägga den kvantitativa omfattningen av hot och hat mot det civila samhällets organisationer. Där ser jag ungdomsrörelsen och ungdomsorganisationerna som särskilt viktiga att belysa. Det kommer att bli viktigt när vi får återrapporten att också fortsätta att utveckla arbetet med *Handlingsplan: Till det fria ordets försvar* och fortsätta att stötta civilsamhällets organisering, framför allt att göra ungas röster möjliga. Ingen ska skrämmas till tystnad.

Fru talman! Analysen i *Ungdomspolitisk skrivelse* visar att en stor del av de unga har makt att forma sina liv, men det finns grupper som har betydligt sämre levnadsvillkor än andra. Ungdomar i områden med socioekonomiska utmaningar har generellt sett sämre uppväxtvillkor och livschanser än andra ungdomar. Unga med funktionsnedsättning och unga hbtq-personer har sämre förutsättningar att uppnå makt att forma sina liv. Upplevelser och erfarenheter av rasism riskerar också att påverka ungdomars levnadsvillkor och makt att forma sina liv.

Fru talman! När vi startar samhället igen efter krisen måste vi ta hänsyn till skillnaderna. Krisen innebär förvisso möjligheter att göra saker på nya sätt och bygga ett starkare samhälle än innan, men den innebär samtidigt en risk att gamla mönster snarare förstärks. Det gäller i våra idrottshallar, i klassrummen, på arbetsmarknaden och i politiken. Det måste vi vara vaksamma på.

Jag hoppas att den ungdomspolitiska skrivelsen ska lägga en bra grund i arbetet att bygga samhället starkare efter krisen och att fortsätta att lägga fram förslag som stärker våra ungas röst och roll i samhället och deras framtidstro.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 14 Vuxenutbildning

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU15
Vuxenutbildning
föredrogs.

Anf. 100 LARS PÜSS (M):

Fru talman! I dag debatterar vi utbildningsutskottets betänkande 15, som handlar om vuxenutbildning. Med tanke på det rådande läget med coronapandemin är det i allra högsta grad ett aktuellt ämne. Behovet av utbildning för vuxna har tyvärr ökat drastiskt med tanke på den skenande arbetslösheten.

Den strukturomvandling av ekonomin som redan tidigare påbörjats kommer att eskalera och påverka arbetsmarknaden. På en arbetsmarknad där allt som kan digitaliseras kommer att digitaliseras ökar kraven på människor att rusta sig med nya kunskaper. Ett längre arbetsliv med större behov av kompetensutveckling och karriärbyten kommer att bli regel snarare än undantag. Det betyder att kunskap och kompetens kommer att få en allt större betydelse som trygghet på arbetsmarknaden. En viktig del i det nya

samhällskontraktet kommer att vara att både företag och det offentliga behöver skapa bra vägar till omställning mitt i arbetslivet och att arbetstagare vänjer sig vid tanken på att byta både yrke och vilja att ställa om.

Fru talman! Moderaterna ser behovet av ett antal förändringar och åtgärder inom vuxenutbildningen. Jag kommer att lyfta upp några av dessa.

För det första måste yrkeshögskolan fortsätta att reformeras. Den möter ofta upp för att underlätta karriärbyten till bristyrken. Tyvärr inkluderar ofta behörighetskraven arbetsmarknadserfarenhet, vilket exkluderar stora grupper. Därför måste utbildningsarrangörerna ges möjlighet att erbjuda preparandkurser för dessa personer.

För det andra måste valfriheten och kvaliteten i den kommunala vuxenutbildningen ökas. Alliansregeringen tillsatte utredningen *Frivux – Valfrihet i vuxenutbildningen*, som lade fram sitt betänkande redan 2008. En valfrihetsreform med utgångspunkt i betänkandet om Frivux bör genomföras i vuxenutbildningen där den studerande fritt ska få välja att läsa vuxenutbildning inom kommunal eller annan regi. När det gäller kvaliteten måste Skolinspektionens uppdrag breddas till att inte enbart granska på huvudmannanivå utan även på enhetsnivå, precis som nu sker på grund- och gymnasieskolan.

Slutligen måste sfi reformeras från grunden. Det handlar om allt från individuella prestationsplaner som kopplas till etableringsersättningen till att kraftigt öka tillgången på sfi-lärare genom att öka antalet distanskurser. Vidare behöver man se till att fler lärosäten med lärarutbildning erbjuder sommarkurser i svenska som andraspråk, och svenska som andraspråk ska göras till en obligatorisk del på lärarutbildningen. Det är så vi kan öka antalet lärare i svenska för invandrare på ett bättre sätt.

Slutligen vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 101 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Vi diskuterar vuxenutbildningen, som är en otroligt viktig utbildningsform.

Jag vill inledningsvis rikta ett stort tack till alla som har studerat inom komvux och vuxenutbildningen och alla lärare och rektorer och annan personal som har slitit under det senaste dryga året, då vi har haft stora bekymmer med coronapandemin som ställt till det i hela vårt samhälle och inte minst för dem som fått ställa om till distansundervisning och distansutbildning. Ett oerhört stort tack för den omställningen!

För att Sverige ska klara några av de absolut viktigaste utmaningar vi har är det viktigt med utbildning, utbildning genom hela livet, inte minst inom vuxenutbildningen.

Vi kan se när vi träffar företagare runt om i landet att det finns stor brist på kompetens och inte minst på utbildningsformer som möter arbetsmarknadens behov – som finns inom vuxenutbildningen – och yrkesutbildningar på gymnasienivå som man kan få möjlighet att gå senare i livet för omställning.

Att skapa fler möjligheter för människor att omskola sig och vidareutbilda sig är en nyckel för samhällsekonomin. Det är en nyckel för de företag som behöver kompetens. Det är en nyckel för den offentliga sektorn, som också behöver dessa kompetenser. Att stötta och utveckla vuxenutbildningen är därför en nyckel framåt.

Fru talman! En omdiskuterad bit inom ramen för januariavtalet har varit omställningsavtalet. Jag vill ändå passa på att peka på det, då det kommer att skapa ännu bättre möjligheter för människor som befinner sig mitt i livet och har arbetat en period att omskola sig och vidareutbilda sig. I den formen är vuxenutbildningen på komvux en nyckel för många människor, många individer, för att läsa in högskolebehörighet, växla yrke och få kompetens inom något av bristyrkena – plåtslagare, barnskötare, undersköterska – som det finns ett stort och skriande behov av på arbetsmarknaden. Därmed kan de arbeta längre och få det som ett arbete innebär, frihet och möjlighet att bestämma mer över sitt eget liv.

För Centerpartiets del är det nya avtalet mellan parterna och det arbete som pågår inom ramen för januariavtalet en nyckel i det här arbetet, och det är viktigt att det fortgår. Det kommer också att spela stor roll att säkerställa att det finns utbildningar för de individer som det faktiskt handlar om så att de får och kan ta den här möjligheten till omskolning och vidareutbildning.

Fru talman! En del i det som vi diskuterar i dag är svenska för invandrare, sfi, som har en viktig funktion för att människor som kommer till Sverige ska få en god grund i det svenska språket och därmed bättre förutsättningar att bli aktiva deltagare i samhället men också möjligheten att få ett arbete. Att stärka kvaliteten inom sfi är en nyckel för att förbättra dessa möjligheter, inte minst framöver. Det arbetas med ett antal delar av detta inom ramen för januariavtalet.

Det har också gjorts en del satsningar inom ramen för januariavtalet som jag tycker att det finns skäl att poängtera i dagens debatt.

Senast i vårändringsbudgeten gjordes en satsning på möjligheten att kombinera svenska för invandrare med yrkesutbildningar. Det är en viktig del att kunna lära sig språket samtidigt som man lär sig ett yrke och på det sättet bli mer anställbar.

Inom den vårändringsbudget som nyligen behandlades görs det också en satsning på försöksverksamhet för att förbättra möjligheten till validering så att vi kan fånga upp de kompetenser och kunskaper som människor har och de kan ta vid därifrån.

Tidigare, i alla de extra ändringsbudgetar som presenterats och även i budgeten för 2022, har det gjorts en rad satsningar på just yrkesvux för att det ska bli fler platser. Som jag lyft fram tidigare är det en nyckel såväl för individen som för de offentliga arbetsgivarna.

Fru talman! Många gymnasieelever har haft en svår tid. Att läsa på gymnasiet under en pandemi har ställt stora krav på dem att sköta utbildningen på distans.

Jag är glad över att vi tidigare i vår presenterade förslag inom ramen för januariavtalet, som nu också är beslutade, om att sänka avgiften för att få sina betyg prövade på komvux och därmed sänka den tröskeln så att fler får möjlighet att få sina betyg prövade om de så vill. Avgiften sänks från 500 kronor till 150 kronor.

Fru talman! Centerpartiet har många förslag i betänkandet. Det finns andra delar att lyfta fram, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till vår reservation nummer 2.

Anf. 102 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Sverige har kommit långt när det gäller synen på det livslånga lärandet.

Det ska vara möjligt att återgå till studier vid olika tidpunkter i livet för att utbilda sig och bygga på sin kompetens när det behövs. Vissa av oss kommer säkert att byta karriär flera gånger under livet, antingen för att vi själva vill eller för att vi av någon anledning behöver byta yrkesbana.

Oavsett om man är högutbildad eller lågutbildad ska ingen i yrkesverksam ålder hamna i en återvändsgränd när det gäller möjligheten att genom utbildning och hårt arbete förbättra sin situation och förverkliga livsdrömmar.

Fru talman! Vuxenutbildningen utgör i det här avseendet en fantastisk möjlighet. Men den har numera även en viktig uppgift att utgöra bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen.

Kristdemokraterna välkomnade införandet av regionalt yrkesvux, som syftar till att utbildningarna på gymnasial nivå ska planeras och bedrivas i samverkan mellan flera kommuner och med medverkan från det lokala arbetslivet.

Jag hör till dem som gärna betonar vikten av kvalitet framför kvantitet inom exempelvis vuxenutbildningen. Men vi tror verkligen på detta med regionalt yrkesvux och skulle därför vilja utöka antalet platser inom regionalt yrkesvux.

Fru talman! Jag skulle nu vilja fokusera på den del av vuxenutbildningen som handlar om svenska för invandrare, sfi.

Det finns alldeles för många barn i Sverige som aldrig har sett sina föräldrar gå till jobbet. De vuxna förebilderna som de hade behövt ha i familjen ersätts många gånger av kriminella som rekryterar barn och unga till ungdomsgång och organiserad brottslighet.

Fram växer då inte bara ett skuggsamhälle och parallellsamhällen av utanförskap utan faktiskt också ett etniskt och kulturellt segregerat Sverige.

Det säger sig självt att det är farligt och fel om människor som kommer till vårt land redan på förhand upplever sig vara dömda att misslyckas och fastnar i dessa parallellsamhällen.

I ett samhälle där stora grupper av människor inte talar samma språk kommer också tilliten, tryggheten och känslan av samhörighet av naturliga skäl att minska. Inte minst gör bristande språkkunskaper det väldigt svårt att ta del av utbildning och skaffa sig ett jobb när man kommit till vårt land, så språket är en otroligt viktig faktor för integration.

Vi kristdemokrater vill att det när man kommer som asylsökande redan från dag ett ska ställas krav på deltagande i undervisning i svenska och samhällsinformation inom ramen för ett asylprogram. Men vuxenutbildningen i form av sfi är också en oerhört viktig pusselbit för att fler ska kunna bli en del av det svenska samhället och för att Sverige som land ska klara den stora integrationsutmaning som vi står inför.

Sfi är i dag en obligatorisk del av den tvååriga etableringsplanen, och den som inte deltar i programmet kan mista sin ekonomiska ersättning. Det är bra, men det ställs tyvärr inte några krav på att man faktiskt också ska lära sig språket. Efter etableringsprogrammets två år är det bara drygt en tredjedel av de nyanlända som går vidare till reguljärt eller subventionerat arbete eller till utbildning.

Det krävs därför större fokus på kvalitet och kunskap inom sfi; detta är viktigt. Kristdemokraterna anser att Sverige likt Norge, Danmark, Tyskland och Nederländerna bör införa språkkrav som villkor för såväl permanent uppehållstillstånd som svenskt medborgarskap.

Fru talman! För att så många som möjligt ska kunna komma till sin rätt inom ramen för sfi är det viktigt att det finns en stor flexibilitet när det gäller inriktningar. Sfi ska kunna kombineras med praktik, annan utbildning eller förvärvsarbete.

Vi kristdemokrater vill att sfi med yrkesutbildning stegvis ska utvecklas till huvudalternativet. Yrkesvux är nämligen en mycket framgångsrik utbildningsform när det gäller att lära ut både svenska och yrkeskunskaper. Man har mycket bättre resultat där än i sfi-undervisningen i övrigt. Därför bör också alla kommuner erbjuda den typen av kombinationer.

Det finns i dag hundratals bristyrken i Sverige som nyanlända som studerar sfi samtidigt skulle kunna utbilda sig till: truckförare, lokalvårdare, skogsarbetare, målare, murare eller golvläggare. Det finns fantastiskt många möjligheter.

Kristdemokraterna hade därför velat förstärka regeringens tillskott till yrkesvux med ytterligare 100 miljoner kronor per år för åren 2021 och 2022.

Avslutningsvis, fru talman, är ett stort integrationsproblem att det finns utrikes födda kvinnor som nästan helt isoleras från det svenska samhället. Nyanlända kvinnor deltar i mindre omfattning i olika arbetsförberedande insatser. De registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar svenska för invandrare senare än män. Nyanlända kvinnor och män möts inte heller av samma förväntningar och krav på att arbeta.

Den så kallade AKKA-utredningen har konstaterat att nyanlända kvinnor, oavsett om de är flyktingar eller anhöriginvandrare, erbjuds mindre omfattande och mindre relevanta arbetsmarknadsinsatser än nyanlända män. Så här kan vi naturligtvis inte ha det.

Vi i Sverige behöver bli bättre på att förbereda utrikes födda kvinnor för arbete genom språkstudier, samhällsorientering, arbetsplatsbesök och mentorskapsprogram. Detta kan exempelvis ske inom ramen för en obligatorisk men individanpassad sfi med bebis.

I och med detta yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservation 12.

Anf. 103 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Klockan är 19.30, och är det något som känns inspirerande att få debattera en sådan här kväll är det väl ändå vuxenutbildning, som jag har ägnat ganska mycket tid åt, både professionellt och nu som politiker. Det handlar om att varje människa ska ha så goda förutsättningar som möjligt att utveckla sina kunskaper och färdigheter under hela livet. Därför krävs inte bara en bra skola för barn och ungdomar utan också en väl utvecklad vuxenutbildning.

Kommunal vuxenutbildning erbjuds som vi vet i form av kurser på grundläggande och gymnasial nivå och så naturligtvis i form av svenska för invandrare, sfi. Antalet elever inom komvux har ökat, inte bara under pandemin. Det har faktiskt ökat stadigt under den senaste tioårsperioden. Omkring 387 000 elever finns inom komvux.

Jag vill särskilt poängtera att den grupp som läser på grundläggande nivå har nästan dubblats de senaste åren. Detta är något av den glömda

gruppen när vi pratar om kommunal vuxenutbildning. Vi pratar ofta om svenska för invandrare, med rätta, och vi pratar om regionalt yrkesvux. Men den grundläggande nivån är ack så viktig för att elever ska kunna hämta igen skolmisslyckanden och ta sig vidare till gymnasial nivå.

Många elever läser på distans; detta var ett faktum redan före coronapandemin. Men vi vet att distansundervisningen inom vuxenutbildningen har slagit hårt mot elever som läser sfi på studieväg 1 och studieväg 2, det vill säga elever som har en begränsad utbildningsbakgrund och kanske inte heller har verktyg som dator eller mobil, eller uppkoppling hemma. Där har det varit oerhört svårt. Detta är elever som vi behöver följa upp. På samma sätt som vi pratar om en utbildningsskuld i ungdomsskolan måste vi prata om en utbildningsskuld även för de elever som läser på sfi och framför allt hitta sätt och ge möjligheter för dessa elever att komma igen och hämta igen det de har missat under pandemin.

De personer som läste på vuxenutbildningen före pandemin och som ju finns kvar där var inte sällan personer som hade ett skolmisslyckande bakom sig. Därför är det viktigt att vuxenutbildningen blir just den miljö där personer känner att nya möjligheter skapas och nya framtidsvägar öppnar sig.

Många av dessa elever har stora behov av särskilt stöd. Inte minst är så fallet för många nyanlända elever. Det finns även många elever som lider av psykisk ohälsa, till exempel efter att länge ha stått långt från arbetsmarknaden.

I dag varierar tillgången till elevhälsa och särskilt stöd för elever inom vuxenutbildningen mellan olika kommuner. Detta måste vi förändra så att alla kommuner erbjuder elevhälsa på komvux baserat på det behov som finns.

Fru talman! Vuxenutbildningen behöver organiseras på ett sätt som skapar förutsättningar för den bästa kvaliteten. I dag går tyvärr alltför mycket tid åt till överklagande av LOU-upphandlingar, där själva upphandlingsmomentet innebär att priset pressas på bekostnad av kvalitet i undervisningen. Jag kan inte säga att vi är helt utan skuld i den situation vi har, men vi måste komma till rätta med detta. Vi måste hitta ett annat sätt att organisera vuxenutbildningen. Vi vill på sikt se en nationell finansieringsmodell som främjar kvalitet och resultat, med ett mycket större fokus på elevernas arbetsmarknadsetablering.

Fru talman! Sedan Liberalerna införde lärarlegitimation och karriärtjänster har lärarkårens löneläge förbättrats markant. Det är bra, men inte tillräckligt. För att motarbeta lärarbristen och behålla redan yrkesverksamma lärare måste vi lägga ännu mer fokus på att förbättra arbetsmiljön och villkoren för lärarna. Detta gäller inte minst inom vuxenutbildningen.

En aspekt som vi vill förändra är intaget till komvux. Vi vill att det ska ske vid fasta tidpunkter under året, exempelvis kvartalsvis.

Vi är måna om att bevara komvux uppdrag att bedriva utbildning som präglas av flexibilitet, men som det fungerar i dag försvåras uppdraget för skolor och framför allt lärare att organisera utbildningen och strukturera undervisningen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om sfi. Att kunna svenska – detta är vi nog alla ense om här inne – handlar om frihet och självbestämmande. Språket ger en egenmakt. Vi vet också att svenska för invandrare måste blir mer flexibelt och individanpassat med en tydligare

progression och med en ännu tydligare arbetsmarknadskoppling. Inte minst behövs det fler behöriga lärare inom svenska för invandrare. Det är den del av vuxenutbildningen där antalet behöriga lärare är minst.

Vi arbetar nu inom ramen för januariavtalet med de slutsatser som den så kallade Kliva-utredningen presenterade i vintras. Det är en god början, men vår bedömning är att ytterligare arbete behöver komma till för att rusta nyanlända svenskar så väl som det bara går för ett liv i Sverige.

Ett svenskt samhälle ska ställa krav, men vi kan inte ställa krav om vi inte också ger möjligheter att lyckas. Där är en fungerande undervisning i svenska helt grundläggande.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 9.

Anf. 104 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! I dag ska vi återigen diskutera och debattera vuxenutbildningen. Jag börjar med att yrka bifall till utbildningsutskottets förslag till beslut.

Jag vill inleda mitt anförande med att konstatera att jag ser en mycket positiv och ljus utveckling för vuxenutbildningen i hela landet, inte minst med tanke på den ganska breda enighet som finns om behovet av välfungerande vuxenutbildning och sfi i hela landet. Det känns väldigt skönt på det sättet. Jag tror att vi har en ljus framtid.

Vi ser nu också att komvux växer i både funktion och betydelse och kommer att bli en avgörande pusselbit i det livslånga lärande som vi alla strävar efter. På så sätt kommer komvux alltmer att kunna möta behoven på arbetsmarknaden och också ge fler möjligheten att nå det jobb de vill ha och förverkliga sina drömmars mål.

Fru talman! Regeringen stärker nu på många områden den viktiga sfi-utbildningen. Tanken är att kommunerna ska få ett mycket tydligare språkansvar och att individen ska få en individuell plan med tydliga mål. Det kommer att stärka möjligheten för fler att komma i egenförsörjning och att nå sina mål.

Det finns många intressanta motioner skrivna i detta ämne, och även om de inte får bifall kommer ändå många av de ambitioner och andemeningar som de ger uttryck för att bli verklighet. Det kan bland annat handla om möjligheten att läsa sfi i samband med praktikplatser eller under tiden man har en anställning.

Det är avgörande att alla nyanlända får tillgång till sfi-utbildning så fort de har kommit på plats i det svenska samhället. Förutsättningarna behöver anpassas, så att utbildningen verkligen blir tillgänglig för alla. Om man ska kräva att kunskaper i det svenska språket ska vara en förutsättning för att bli medborgare krävs också väldigt goda möjligheter att lära sig svenska språket.

Fru talman! Behovet av utbildning under hela livet har aldrig varit tydligare än nu. Vi har under coronapandemin sett att behovet av omställningsutbildning och påfyllnadsutbildning varit enormt stort. Detta lär inte ändras. Jag är stolt och tacksam över det faktum att regeringen satsat stora resurser på att stötta skolhuvudmän, regioner och kommuner för att öka antalet utbildningsmöjligheter på komvux, yrkesvux och yrkeshögskola. Det möjliggör för människor att växa och växla, utbilda sig och bygga sig starka inför framtiden i stället för att gå arbetslösa. När pandemin väl är

över och nya jobb kommer till står man starkare inför de nya utmaningarna.

Yrkesvux spelar en viktig roll för att det offentliga och näringslivet gemensamt ska kunna ta ett samlat grepp kring jobb, utbildning och kompetensförsörjning utifrån lokala och regionala behov. Antalet platser har vuxit kraftigt under pandemin, inte minst sedan regeringen beslutade att öka sitt ekonomiska åtagande. Där kommunerna tidigare fick betala 50 procent, alltså en kommunal plats för varje statlig plats, behöver kommunen i dag bara ställa upp med tre sjundedelar. Stödet från regeringen har också förlängts, och genom att tidigare meddela storleken på framtida bidrag skapas bättre planeringsmöjligheter och mer långsiktighet. Detta, tror vi, kommer att kraftigt stärka förutsättningarna för bra och relevanta yrkesutbildningar.

Fru talman! Det finns många människor i Sverige i dag vars kompetenser och utbildningar inte tas till vara. Här behövs ett kvalitetssäkrat system för kompletterande utbildningar för personer som har en tidigare utbildning från ett annat land. Vi behöver kompletterande utbildningar inom fler områden. Vi behöver bättre validering på fler nivåer och inom fler yrken.

När man läser om regeringens ambitioner och ser vilka utredningar som är tillsatta kan man konstatera att det framtida uppdraget för vuxenutbildningen är både intressant och synnerligen relevant. Det blir alltmer tydligt att komvux ska vara en viktig aktör på den svenska arbetsmarknaden och utgöra en bas för den lokala, regionala och nationella kompetensförsörjningen. Komvux är ett avgörande instrument för att samordna och balansera kompetensbehoven på den svenska arbetsmarknaden.

Vi behöver fortsätta utveckla vuxenutbildningen för framtiden. Möjligheterna att läsa upp och komplettera betyg och kunskaper på komvux kan fortfarande bli bättre. Arbetsmarknaden kommer att fortsätta öka kraven på att ställa om och ombilda sig flera gånger i livet. Allt fler arbetstillfällen kräver utbildning på universitets- eller högskolenivå. Då måste vi som samhälle matcha detta med goda möjligheter att utbilda sig och ställa om.

Fru talman! Framtiden kommer att kräva ökad samverkan. Fler kommuner kommer att behöva organisera sina utbildningsinsatser på gymnasial nivå och inom vuxenutbildningen tillsammans för att möta arbetsmarknadens och näringslivets behov och ge människor i hela landet möjlighet att förverkliga sina drömmar.

Vi behöver regional samverkan och dialog mellan skolhuvudmän, näringsliv, fackliga organisationer och det offentliga. Det är just sådana dialoger vi ser inom exempelvis vård- och omsorgscollege och teknikcollege, där vi har gjort satsningar. Där möter behoven hos arbetsmarknaden viljan att utbilda sig hos människor.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis ta ett lokalt exempel. Campus i Småland är en verksamhet där jag är aktiv. Där sker samverkan kring högre utbildning mellan tre kommuner och ett antal högskolor och universitet. Om de förslag och idéer som nu ligger på bordet om bättre samverkan mellan kommuner och bättre planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola skulle bli verklighet, skulle det göra enorm skillnad. Dialogen och kontakten mellan olika typer av utbildningar, men också mellan olika aktörer, skulle möjliggöra stora kliv för den regionala kompetensförsörjningen. Det skulle inte bara skapa en mer sammanhängande

Prot. 2020/21:143
17 juni

Vuxenutbildning

planering och dimensionering över tid utan också långt mycket bättre möjligheter för den enskilde att utbilda sig och matcha mot de jobb som finns.

Detta är vad vi behöver för att få ett fungerande utbildningssystem som svarar mot behoven av livslångt lärande i hela landet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2021) 189 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU, direktiv 2004/109/EG, direktiv 2006/43/EG och förordning (EU) nr 537/2014 vad gäller företagens hållbarhetsrapportering

COM(2021) 202 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om maskinprodukter

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 16 juni

2020/21:836 Statsstöd i linje med miljömålen

av *Jens Holm* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:837 Könsneutrala förskolor

av *Markus Wiechel* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:838 Förbättring av riskskatten

av *Charlotte Quensel* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 16 juni

2020/21:3229 En transitkorridor till och från Bornholm

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3230 Möjligheter att sälja vildsvinskött

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3231 Hbtqi-personers mänskliga rättigheter i Ungern

av *Arman Teimouri* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3232 Postnords beställansvar vid transportupphandlingar

av *Jessica Thunander* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:3233 EU:s statsstödsregler och laddinfrastruktur

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3234 Kvinnliga migrantarbetare i Mellanöstern

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3235 Diabetes typ 2

av *Sten Bergheden* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3236 Lager av skyddsutrustning och mediciner

av *Sten Bergheden* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3237 Skatten på öl från mikrobryggerier

av *Sten Bergheden* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:3238 Byggnation av nya djurstallar

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3239 Effektivitet i åtgärder mot arbetslöshet

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:3240 Växande pensionskostnader för utrikes födda

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:3241 Brister i kontrollen av pensioner

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:3242 Felaktiga och kriminella utbetalningar från välfärds-systemen

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:3243 Vård- och omsorgsutbildningen

av *Gudrun Brunegård* (KD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3244 En rimlig tidsplan och arbetsmiljö fram till läkarlegitimation

av *Pia Steensland* (KD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:3245 Försörjningssäkerhet för livsmedel i händelse av kris och krig

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3246 Ett starkt befolkningsskydd

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3247 Den olagliga cabotage- och kombitrafiken

av *Sten Bergheden* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3248 En översyn av elcertifikatsystemet

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3249 Skredrisken utmed Göta älv

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3250 Nya utförseltillstånd för krigsmateriel

av *Håkan Svenneling* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3251 Förändring av jaktlagen

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3252 Skarpa förslag om idrottsutbildningar

av *Alexandra Anstrell* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3253 Förkortad jakttid på ripa

av *Runar Filper* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3254 Brister på HVB-hem

av *Björn Söder* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3255 Kinesiska provokationer mot Taiwan

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3256 Rättssäkra beslut från Försäkringskassan

av *Arman Teimouri* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3257 Kulturarv från bronsåldern hotat av ras

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:3258 Den akuta veterinärbristen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3259 Hälsan hos personer som utsatts för traumatiska upplevelser i barndomen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3260 En likvärdig vård i hela landet

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3261 Tillgången till gamla betyg

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 16 juni

2020/21:3032 Verkställda utvisningar med anledning av dialog med mottagarländer

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3046 Produktion av skyddsmateriel

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3075 Elektrifieringsklustret på Finnsletten

av *Åsa Eriksson* (S)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:3084 Basindustrins kompetensförsörjning

av *Eric Palmqvist* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:3105 Rättigheter för resande med kollektivtrafik

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:3095 Bekämpning av granbarkborren i reservat

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3114 Pensionsavgifter som inte används till pensionerna

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:3108 Trafiksäkerhet vid järnvägsövergångar

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3111 Fysisk aktivitet i skolan

av *Fredrik Christensson* (C)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3106 Kompetensförsörjning av specialistsjuksköterskor inom intensivvården

av *Ulrika Jörgensen* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3110 Internationellt stöd för ökad sjukvårdskapacitet

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3113 Rättssäkerheten för jägare

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3109 Vikten av verksamhetsförlagd utbildning

av *Ulrika Jörgensen* (M)

till statsrådet Matilda Ernkran (S)

2020/21:3145 Alternativa lösningar för miljöövervakning

av *Alexandra Anstrell* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3131 Finansiering av beredskap i samhällsviktig verksamhet
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3117 Systematisk uppföljning av läkemedel
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3128 Underlättande för landets chaufförer att ta vaccin mot covid-19
av *Sten Bergheden* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3123 De svenska insatserna i Mali
av *Björn Söder* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:3118 Azerbajdzjans intrång på armeniskt territorium
av *Fredrik Malm* (L)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3119 Fördömande av Azerbajdzjans agerande
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3120 Återvändande av armeniska krigsfångar
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3125 Arbetsträning och rätt till ledighet
av *Anders Österberg* (S)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:3126 Bonus–malus påverkan på anpassade fordon
av *Mikael Dahlgvist* (S)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:3115 Riktlinjer för att minska stillasittande
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3136 Koldioxidutsläpp i samband med energiproduktion
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3127 Besparingar på polisens arbete mot våld i nära relationer
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3130 Polisiära resurser för att motverka våld i nära relationer
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3122 Asylstopp i Danmark
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3129 Behovet av friskare hem
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:3116 Möjlighet att se EM-matcher fram till slutsignalen
av *Lars Beckman* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3124 Begränsningar i Transportstyrelsens app

av *David Josefsson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:3132 Ansvarsprincipens roll i den civila beredskapen

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3121 Avlivning av djur enligt djurskyddslagen

av *Michael Rubbestad* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3133 Införande av ett modernt ämbetsmannansvar

av *Lina Nordquist* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3164 Anhörigperspektivet under pandemin

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3155 Uppdelade sjukperioder

av *Ida Gabrielsson* (V)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:3162 Breddad skattereduktion till dem som bor i lägenhet

av *Per Åsling* (C)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:3138 Resursskolornas finansiering

av *Christian Carlsson* (KD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3158 Politiska vildar

av *Louise Meijer* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3152 En fungerande färja till Holmön

av *Gudrun Nordborg* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3147 Antalet cykelolyckor

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3134 Situationen för regimkritiker i Belarus

av *Maria Nilsson* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3156 Våldsutsatta kvinnor med funktionsvariation

av *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3154 Studieskuldssavskrivning

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3139 Högnivåföreträdare för Sverige vid vinter-OS i Beijing 2022

av *Fredrik Malm* (L)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:3143 Postutdelning

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3153 Industrispår för hållbar pappersindustri
av *Håkan Svenneling* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3137 Skolavslutningar i kyrkan
av *Christian Carlsson* (KD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3146 Migrationsverkets information till kommunerna om behovet av skolplatser
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3160 Digital säkerhet
av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3159 Hot och våld mot tågpersonal
av *Jessica Thunander* (V)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:3140 Uppmärksammande av Sverige 500 år
av *Jörgen Berglund* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:3157 Effektiviteten i Frontex verksamhet
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3148 Objektiv undervisning i skolan
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3144 Definition av förvar
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3151 Kärnkraften i en ny säkerhetspolitisk strategi
av *Helena Antoni* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3161 Privat lokalradio
av *Lars Beckman* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:3150 Höjd jaktkortsavgift
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3163 Näringsdeklarationer
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:3112 Skolverkets bidrag till ideella läxhjälpföreningar
av *Kristina Axén Olin* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3135 Skolverkets utbetalningar av läxhjälpbidrag
av *Christian Carlsson* (KD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3149 Utbetalningar av läxhjälpbidrag
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3165 Skatteundantaget för egenanvänd el
av *Birger Lahti* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.50,
av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 68 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 90 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Polisfrågor	3
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU23.....	3
Anf. 1 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	3
Anf. 2 LOUISE MEIJER (M)	5
Anf. 3 KATJA NYBERG (SD).....	6
Anf. 4 JOHAN HEDIN (C).....	8
Anf. 5 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	10
Anf. 6 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	12
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L)	14
(Beslut fattades under § 9.)	16
§ 4 Yrkande om misstroendeförklaring.....	17
§ 5 Unga lagöverträdare	18
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU28.....	18
Anf. 8 PETTER LÖBERG (S)	18
Anf. 9 ELLEN JUNTTI (M)	20
Anf. 10 KATJA NYBERG (SD).....	22
Anf. 11 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	25
Anf. 12 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	26
Anf. 13 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	27
Anf. 14 JOHAN PEHRSON (L)	29
Anf. 15 FÖRSTE VICE TALMANNEN	31
(forts. § 7).....	31
Ajournering.....	31
Återupptaget sammanträde.....	31
§ 6 Statsministerns frågestund	31
<i>Socialdemokraternas inställning till Vänsterpartiets krav</i>	<i>31</i>
Anf. 16 TOBIAS BILLSTRÖM (M)	31
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32
Anf. 18 TOBIAS BILLSTRÖM (M)	32
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33
<i>Ökad asylinvandring</i>	<i>33</i>
Anf. 20 HENRIK VINGE (SD)	33
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33
Anf. 22 HENRIK VINGE (SD)	34
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34
<i>Utskottsinitiativ om våldsbrottslighet.....</i>	<i>34</i>
Anf. 24 ANNIE LÖÖF (C)	34
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
Anf. 26 ANNIE LÖÖF (C)	35
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
<i>Regeringsunderlaget</i>	<i>36</i>
Anf. 28 NOOSHI DADGOSTAR (V)	36
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
Anf. 30 NOOSHI DADGOSTAR (V)	37
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37

<i>Parallella rättsprocesser</i>	38	Prot. 2020/21:143
Anf. 32 EBBA BUSCH (KD).....	38	17 juni
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38	-----
Anf. 34 EBBA BUSCH (KD).....	39	
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39	
<i>Förbud mot kusinäktenskap</i>	39	
Anf. 36 JOHAN PEHRSON (L).....	39	
Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40	
Anf. 38 JOHAN PEHRSON (L).....	40	
Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41	
<i>Höjda pensioner</i>	41	
Anf. 40 INGE STÅHLGREN (S).....	41	
Anf. 41 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41	
<i>Övergrepp mot barn</i>	42	
Anf. 42 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	42	
Anf. 43 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42	
<i>Preventiv avlyssning av gängkriminella</i>	42	
Anf. 44 LOUISE MEIJER (M).....	42	
Anf. 45 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42	
<i>Resurser till polisen</i>	43	
Anf. 46 KATJA NYBERG (SD)	43	
Anf. 47 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43	
<i>Idrotsevenemang och mänskliga rättigheter</i>	43	
Anf. 48 HÅKAN SVENNELING (V).....	43	
Anf. 49 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44	
<i>Slutförvar och mellanlagring av kärnavfall</i>	44	
Anf. 50 CAMILLA BRODIN (KD)	44	
Anf. 51 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44	
<i>Placering av små barn på institution</i>	45	
Anf. 52 ARMAN TEIMOURI (L)	45	
Anf. 53 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45	
<i>Arbetslivskriminalitet i byggbranschen</i>	45	
Anf. 54 LEIF NYSMED (S).....	45	
Anf. 55 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46	
<i>Stöd till Älvsbyn</i>	46	
Anf. 56 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	46	
Anf. 57 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46	
<i>Invandring och självförsörjning</i>	46	
Anf. 58 LUDVIG ASPLING (SD).....	46	
Anf. 59 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	47	
<i>Konditionalitet i EU</i>	47	
Anf. 60 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	47	
Anf. 61 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	48	
<i>Regeringens politik för att främja sparande</i>	48	
Anf. 62 HAMPUS HAGMAN (KD).....	48	
Anf. 63 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	48	
<i>Kvinnors ekonomiska möjlighet till skilsmässa</i>	48	
Anf. 64 IDA DROUGGE (M)	48	
Anf. 65 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	49	
§ 7 (forts. från § 5) Unga lagöverträdare (forts. JuU28)	49	

Anf. 66 RASMUS LING (MP)	49
(Beslut fattades under § 9.)	50
Ajournering.....	50
Återupptaget sammanträde.....	50
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 juni.....	50
UbU13 Gymnasieskolan	50
UbU20 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2020.....	52
UbU21 Riksrevisionens rapport om styrning av ämneslärarutbildningen vid Högskolan i Gävle, Linnéuniversitetet och Stockholms universitet	52
NU27 Tidsfrister och kontaktpunkt för att främja tillförsel av förnybar energi	52
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	54
JuU23 Polisfrågor.....	54
JuU28 Unga lagöverträdare.....	56
§ 10 Vapenfrågor	57
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU30.....	57
Anf. 67 JOAKIM SANDELL (S)	57
Anf. 68 STEN BERGHEDEN (M)	60
Anf. 69 PER SÖDERLUND (SD)	63
Anf. 70 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	65
Anf. 71 JOHAN PEHRSON (L)	67
Anf. 72 KRISTINA YNGWE (C).....	68
(Beslut skulle fattas den 22 juni.).....	70
§ 11 Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens arbete i utsatta områden	70
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU32.....	70
Anf. 73 LOUISE MEIJER (M)	70
Anf. 74 KATJA NYBERG (SD).....	71
Anf. 75 PER LODENIUS (C).....	72
Anf. 76 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	73
Anf. 77 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	74
Anf. 78 JOHAN PEHRSON (L)	76
Anf. 79 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	77
(Beslut skulle fattas den 22 juni.).....	78
§ 12 Barns och ungas läsning.....	79
Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU7	79
Anf. 80 CHRISTER NYLANDER (L)	79
Anf. 81 ARON EMILSSON (SD).....	81
Anf. 82 ROLAND UTBULT (KD).....	83
Anf. 83 LAWEN REDAR (S).....	85
Anf. 84 PER LODENIUS (C).....	87
Anf. 85 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	89
Anf. 86 ARON EMILSSON (SD) replik	90
Anf. 87 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	91
Anf. 88 ARON EMILSSON (SD) replik	91
Anf. 89 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	92
Anf. 90 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	92

Anf. 91 JOHN WEINERHALL (M)	94	Prot. 2020/21:143
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	95	17 juni
§ 13 Ungdomspolitik	95	-----
Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU8	95	
Anf. 92 JOHN WEINERHALL (M)	95	
Anf. 93 CASSANDRA SUNDIN (SD)	97	
Anf. 94 PER LODENIUS (C)	99	
Anf. 95 VASILIKI TSOUPLAKI (V)	100	
Anf. 96 ROLAND UTBULT (KD)	103	
Anf. 97 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S)	105	
Anf. 98 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	107	
Anf. 99 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	108	
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	110	
§ 14 Vuxenutbildning	110	
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU15	110	
Anf. 100 LARS PÜSS (M)	110	
Anf. 101 FREDRIK CHRISTENSSON (C)	111	
Anf. 102 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	113	
Anf. 103 MARIA NILSSON (L)	114	
Anf. 104 TOMAS KRONSTÅHL (S)	116	
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	118	
§ 15 Bordläggning	118	
§ 16 Anmälan om interpellationer	118	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	118	
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor	121	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 19.49	125	